

EN TVÆRSNITSUNDERSØGELSE AF OMFANGET AF CANNABIS BLANDT ELEVER PÅ GRØNLANDS UNGDOMSUDDANNELSER

Aalborg Universitet
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet
Kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab
4. semester, specialeafhandling

Gruppe 10314
Amalie Reenberg
Cheri Mathiasen
Emilie Kirstine Langgaard

Vejleder: Kirsten Schultz Petersen

Anslag: 284.526

Afleveringsdato: 31.05.2024

Referencesystem: APA 7th

Forord

Dette speciale er udarbejdet af gruppe 10314, Amalie Reenberg, Cheri Mathiasen og Emilie Kirstine Langgaard på kandidatuddannelsen i Folkesundhedsvidenskab, ved Det Sundhedsfaglige Fakultet.

Specialegruppen ønsker at takke vejleder Kirsten Schultz Petersen, lektor ved Institut for Medicin og Sundhedsteknologi ved Aalborg Universitet (AAU), for at bidrage med faglig udvikling gennem kyndig vejledning og god sparring under udarbejdelse af specialet.

Endvidere skal der lyde en stor tak til samarbejdspartner og ansatte ved Departementet for Sundhed, Grønlands Selvstyre, der har bidraget med ekspertise, viden og praktisk hjælp i forbindelse med udarbejdelse af specialet. Deres villighed til at dele erfaringer og indsigt har beriget specielearbejdet og givet en dybere forståelse for de udfordringer og muligheder, der ligger i arbejdet med forebyggende indsatser i Grønland.

God læselyst.

Amalie, Cheri & Emilie

31. Maj 2024

Resume

Problemstilling: Forbruget af cannabis udgør et af Grønlands største folkesundhedsproblematikker, med konsekvenser for både individ og samfund. For især unge mennesker, har et cannabisforbrug kognitive, fysiske, psykiske og sociale konsekvenser, der kan forringe evnen til at gennemføre en uddannelse. Unge, der ikke gennemfører en uddannelse, er i øget risiko for at blive socialt og sundhedsmæssigt udsat. På trods af dette, er der begrænset evidens for udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser og i hvilke sammenhænge cannabis bliver brugt.

Formål: At skabe viden om forbruget af cannabis og adfærden relateret hertil blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser og hvilken sammenhæng det har til adfærden relateret til cannabis i deres sociale netværk. Suppleret med internationale erfaringer om skolebaserede interventioner og årsager til cannabisbrug, skulle det give en indikation af behovet for det videre forebyggende arbejde i denne kontekst.

Metode: Specialet er en tværsnitsundersøgelse, med et socialkonstruktivistisk ståsted, hvor spørgeskema er anvendt som primær dataindsamlingsmetode. Spørgeskemaet er udarbejdet med udgangspunkt i Aday og Cornelius' (2006) *Steps in Designing and Conducting a Survey*. På baggrund af data fra spørgeskemaundersøgelsen blev der udført deskriptiv statistik og logistiske regressionsanalyser i computerprogrammet STATA 18.0. Systematiske litteratursøgninger er anvendt som sekundær dataindsamlingsmetode. For at konstruere en forståelse af, hvordan brugen af cannabis blandt eleverne er socialt konstrueret, blev Durkheims teori om *social integration* anvendt som teoretisk referenceramme.

Resultater: Deskriptiv statistik viser, at cannabis er udbredt og oftest bruges i sociale sammenhænge, samt at viden om cannabis primært tilegnes gennem venner og digitale platforme. Logistiske regressionsanalyser påviste sammenhæng mellem holdning til cannabis og adfærden relateret til cannabis i det sociale netværk, at være en del af et socialt netværk og bruge cannabis, samt negativ sammenhæng mellem trivsel og forbrug af cannabis. Der var ingen sammenhæng mellem forbrug af cannabis og viden om skadelige konsekvenser. Internationalt er de primære årsager til cannabisbrug, normen i det sociale netværk, gruppepres, social forbedring, nydelse, sjov, eksperimentering, kedsomhed, afslapning og coping. Internationale skolebaserede interventioner viser, at elevers viden og holdninger til cannabis kan ændres, men at skoleglæde og engagement i skolen er betydelige faktorer i arbejdet med at reducere cannabisbrug blandt elever.

Konklusion: Tværsnitsundersøgelsen indikerer, at cannabis er et udbredt og aktuelt fænomen blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, der oftest udspiller sig i sociale sammenhænge. Gennem interessedinddragelse er der behov for yderligere undersøgelse af elevernes tanker og følelser forbundet med cannabisbrug, før der kan udvikles og implementeres forebyggende tiltag, der skal adressere cannabisbruget.

Abstract

Problem: Cannabis consumption is one of Greenland's major public health issues, with significant consequences for both individuals and society. For young people in particular, cannabis use has cognitive, physical, psychological, and social impacts that can impair their ability to complete an education. Those who do not complete their education are at increased risk of social and health-related disadvantages. Despite this, there is limited evidence on the prevalence of cannabis use among students in Greenland's secondary education and the contexts in which cannabis is used.

Aim: To generate knowledge about cannabis use and related behaviors among students in Greenland's secondary education and its relationship to cannabis-related behaviors in their social networks. Supplemented with international experiences on school-based interventions and reasons for cannabis use, this should indicate the need for further preventive work in this context.

Method: This thesis is a cross-sectional study with a social constructivist approach, using a questionnaire as the primary data collection method. The questionnaire was developed based on Aday and Cornelius' (2006) Steps in Designing and Conducting a Survey. Descriptive statistics and logistic regression analyses were performed using STATA 18.0, based on the questionnaire data. Systematic literature searches were used as a secondary data collection method. To construct an understanding of how cannabis use among students is socially constructed, Durkheim's theory of social integration was used as the theoretical framework.

Results: Descriptive statistics show that cannabis is widespread and most often used in social contexts, with knowledge about cannabis primarily acquired through friends and digital platforms. Logistic regression analyses revealed an association between attitudes toward cannabis and cannabis-related behaviors in the social network, being part of a social network and using cannabis, and a negative association between well-being and cannabis use. There was no association between cannabis use and knowledge of its harmful consequences. Internationally, the primary reasons for cannabis use are social network norms, peer pressure, social enhancement, enjoyment, fun, experimentation, boredom, relaxation, and coping. International school-based interventions show that students' knowledge and attitudes towards cannabis can be changed, but school enjoyment and engagement are significant factors in reducing cannabis use among students.

Conclusion: The cross-sectional study indicates that cannabis is a widespread and current phenomenon among students in Greenland's secondary education, which often occur in social contexts. Through stakeholder engagement, further investigation into students' thoughts and feelings associated with cannabis use is needed before developing and implementing preventive measures to address cannabis use.

Indholdsfortegnelse

1.0 Initierende problem	7
2.0 Problemanalyse	8
2.1 Prævalens	8
2.2 Konsekvenser ved brug af cannabis	8
2.2.1 Samfundsmæssige konsekvenser	9
2.2.2 Individuelle konsekvenser	9
2.3 Unge på ungdomsuddannelser i Danmark og Grønland	11
2.4 At være ung i Grønland	12
2.5 Individet i sit sociale netværk	14
2.7 Grønlands nuværende forebyggelsesstrategier i relation til cannabisbrug	15
3.0 Problemafgrænsning	16
4.0 Problemformulering	18
4.1 Forskningsspørgsmål	18
5.0 Metode	18
5.1 Socialkonstruktivismen som videnskabsteoretisk position	18
5.2 En teoretisk ramme om social integration	19
5.3 Tværsnitsstudie som design	21
5.3.1 Beskrivende og forklarende forskningstype	21
5.4 Litteratursøgning	22
5.4.1 Initierende litteratursøgning	23
5.4.2 Systematisk litteratursøgning til besvarelse af forskningsspørgsmål 1	24
5.5 Spørgeskemaundersøgelse til besvarelse af forskningsspørgsmål 2 og 3	32
5.5.1 Step 5: Vælg metoder til dataindsamling	33
5.5.2 Step 6: Bestem studiepopulationen	34
5.5.3 Step 7: Formulering af items	35
5.5.4 Step 8: Formatér spørgeskema	53
5.5.5 Step 9: Overvågning og gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen	56
5.6 Deskriptiv og analytisk statistik	59
5.6.1 Step 3 og 4: Definering af variable og overvejelser om forhold mellem variable	59
5.6.2 Step 10 og 11: Forberedelse af data og analysestrategi	79
5.7 Ethiske overvejelser	81
5.7.1 Makroetiske overvejelser	81
5.7.2 Mikroetiske overvejelser	83

6.0 Resultater	86
6.1 <i>Præsentation og kvalitetsvurdering af litteraturstudier</i>	86
6.1.1 Studie 1: Understanding factors influencing substance use in people with recent onset psychosis: A qualitative study (Lobbana et al., 2010)	86
6.1.2 Studie 2: Marijuana motives: Young adults' reasons for using marijuana (Lee et al., 2007)	88
6.1.3 Studie 3: A universal harm-minimisation approach to preventing psychostimulant and cannabis use in adolescents: A cluster randomised controlled trial (Vogl et al., 2014)	90
6.1.4 Studie 4: Can High and Consistent School-Related Protective Factors Prevent Cannabis Use Among American Indian Middle School Students? (Henry et al., 2023)	92
6.2 <i>Analyse af litteraturstudier</i>	97
6.2.1 Årsager til at unge på ungdomsuddannelser bruger cannabis	97
6.2.2 Skolebaserede interventioner som forebyggelse mod cannabisbrug	99
6.2.3 Samlet besvarelse af forskningsspørgsmål 1	101
6.3 <i>Resultater af statistisk analyse</i>	101
6.3.1 Præsentation af respondenter	101
6.3.2 Resultater fra deskriptiv analyse	103
6.3.3 Resultater fra den multiple logistiske regressionsanalyse	110
6.3.4 Syntese af resultater fra logistiske regressionsanalyser	118
7.0 Resultatdiskussion	119
7.1 <i>Adfærden og holdningen relateret til cannabis, blandt eleven og dets sociale netværk</i>	119
7.2 <i>Den (u)beskyttende effekt af det sociale netværk</i>	122
7.3 <i>Elevernes viden om cannabis</i>	125
7.4 <i>Skolen som arena for forebyggelse</i>	126
8.0 Metodediskussion	130
8.1 <i>Et socialkonstruktivistisk tværsnitstudie</i>	130
8.1.1 Validiteten af et socialkonstruktivist tværsnitstudie	133
8.2 <i>Empiri i en teoretisk referenceramme</i>	134
8.2.1 Validiteten af empiri i en teoretisk referenceramme	135
8.3 <i>Anvendeligheden af spørgeskemaets empiri</i>	136
8.3.1 Allerede validerede spørgeskemaer suppleret med selvavede nye items	136
8.3.2 Tværsnitsundersøgelsens svarprocent	138
8.4 <i>Elever på Grønlands ungdomsuddannelser som studiepopulation</i>	141
8.4.1 Validiteten af en afgrænset studiepopulation	143
9.0 anbefalinger til det videre forebyggelsesarbejde	145
10.0 Konklusion	147
11.0 Referenceliste	148

1.0 Initierende problem

Cannabis er det mest udbredte euforiserende stof globalt og udgør en stigende udfordring for folkesundheden (EMCDDA, 2022). I Grønland er cannabisforbrug ligeledes et betydeligt problem med alvorlige konsekvenser for både individer og samfund, i form af øget kriminalitet, øget behov for sundhedsressourcer og tab af produktivitet, hvilket belaster økonomien og velfærden (Europol & EMCDDA, 2023; Nordentoft et al., 2015). Med cannabis som et stigende folkesundhedsproblem, kan det forventes at både de individuelle og økonomiske byrder bliver forværret i fremtiden.

I Grønland bruger knap en fjerdedel af de 15-34-årige cannabis mindst én gang om måneden (Larsen et al., 2018), hvilket kan føre til kognitive, fysiske, psykiske og sociale konsekvenser (Meier et al., 2012; Volkow et al., 2016; WHO, 2016). For denne gruppe af unge, er der risiko for, at flere unge er vokset op i hjem præget af sociale problemer, som følge af koloniseringen (Bjerregaard og Larsen, 2018). I forlængelse heraf, fremhæves det, at unge bruger cannabis som coping-mekanisme, til at håndtere deres udfordringer (Patrick et al., 2023). Blandt de 16-25-årige er 13% indskrevet på en gymnasial uddannelse og 6% på en erhvervsuddannelse (Grønlands Statistik, 2024). Cannabisforbrug øger risikoen for at ophøre med uddannelsen (Nordentoft et al., 2015). Imidlertid er en væsentlig udfordring i den grønlandske uddannelsessektor gennemførselsprocenten (Jensen & Pedersen, 2020), hvorfor et cannabisbrug blandt elever kan antages at forringe denne gennemførelsesprocent. I forlængelse heraf, fremhæver Vallgård (2009), at unge, der ikke gennemfører en uddannelse, er i risiko for at være socialt og sundhedsmæssigt udsat, hvilket oftest fastholdes i voksenlivet (Bendtsen et al., 2015; Vallgård, 2009).

Cannabisforbrug blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, kan således udgøre en folkesundhedsmæssig udfordring med konsekvenser for både individ og samfund. Den lave gennemførelsesprocent på ungdomsuddannelserne gør det essentielt at reducere cannabisforbruget for at fastholde eleverne på ungdomsuddannelser, da det vil mindske risikoen for at blive socialt og sundhedsmæssigt udsatte. Der foreligger imidlertid ikke nogen viden om udbredelsen af cannabisbrug blandt elever på

Grønlands ungdomsuddannelser, hvorfor det findes relevant at undersøge omfanget af cannabisbrug blandt eleverne, for at opnå dybere forståelse for, hvordan cannabisproblematikken kan adresseres.

2.0 Problemanalyse

2.1 Prævalens

Planten Cannabis Sativa udgør den primære kilde til psykoaktive stoffer, der kan bringe individet i en berusende tilstand. Af planten kan der udvindes marihuana, skunk, hash og hasholie, der samlet betegnes som cannabis (Sundhedsstyrelsen, 2022). På verdensplan er cannabis den mest udbredte form for euforiserende stof, med en prævalens på 2,5% (147 mio.) der bruger det årligt (WHO, 2024).

Blandt borgere i Europa er forbruget af cannabis størst blandt aldersgruppen 15-24-år, med en prævalens på 19,1% (9 mio.) i 2022, for individer der havde brugt cannabis inden for det seneste år, og 10,4% (4,9 mio.) inden for den seneste måned. Prævalensen af cannabisbrug blandt 15-34 årige i Europa estimeres til at være 15,5% (15,8 mio.), der havde brugt det inden for det seneste år (EMCDDA, 2022). I Danmark havde 7,2% af de 16-34-årige i 2017 brugt cannabis inden for den seneste måned (Sundhedsstyrelsen, 2024).

I Grønland er cannabis ligeledes udbredt og udgør et af de største folkesundhedsproblematikker i landet (Aidt & Christiansen, 2019). Prævalensen af personer, der i 2018 brugte cannabis mindst én gang månedligt var 24,6% blandt de 15-24-årige og 23,6% blandt de 25-34-årige (Larsen et al., 2018). Grønland viser betydeligt højere prævalenstal for cannabisbrug blandt unge sammenlignet med både det globale gennemsnit, Europa og Danmark. Dette understreger, at cannabisbrug er et aktuelt folkesundhedsmæssigt problem i Grønland.

2.2 Konsekvenser ved brug af cannabis

Et forbrug af cannabis kan have konsekvenser både for samfundet og for det enkelte individ. For samfundet udgøres disse konsekvenser en række problemer, der omfatter et illegalt marked, korruption, vold og misbrug, der ligeledes bidrager til økonomiske byrder, som følge af øget behov for sundhedsressourcer, produktivitetstab og nedsat evne til at gennemføre uddannelse (Europol & EMCDDA,

2023; Nordentoft et al., 2015; WHO, 2016) For det enkelte individ kan der forekomme konsekvenser, der er kognitive, fysiske, psykiske og sociale, og særligt unge mennesker er i risiko for at opleve disse ved et kort- og langsigtet forbrug med cannabis (Meier et al., 2012; Volkow et al., 2016; WHO, 2016).

2.2.1 Samfundsmæssige konsekvenser

Til trods for, at cannabis er ulovligt i størstedelen af verden, er der fortsat et højt forbrug heraf, hvilket resulterer i et illegalt marked og dertilhørende kriminalitet (Europol & EMCDDA, 2023). Cannabisprodukter udgør det største illegale marked i Europa, hvilket kan kræve betydelige ressourcer at håndtere (EMCDDA, 2022). Yderligere kan de sundhedsskadelige konsekvenser af cannabis øge presset på sundhedsvæsenet, der forsøger at håndtere disse konsekvenser af et cannabisforbrug. Behandling af afhængighed og andre sundhedsproblemer relateret til cannabis, vil resultere i øgede sundhedsudgifter (Europol & EMCDDA, 2023). De sundhedsrisici som et forbrug af cannabis kan medføre, kan ligeledes resultere i produktivitetstab i samfundet, da det forringer den enkeltes evne til at gennemføre en uddannelse og varetage et arbejde (Nordentoft et al., 2015). Sammenfattende har cannabisrelateret kriminalitet og håndteringen heraf, øget pres på sundhedsvæsenet og produktivitetstab, omfattende økonomiske konsekvenser for samfundet (Europol & EMCDDA, 2023).

2.2.2 Individuelle konsekvenser

Et forbrug af cannabis forringer hjernens kognitive funktioner, herunder hukommelsesevnen, især når forbruget indledes i ungdomsårene. Dette skyldes, at hjernen hos unge mennesker, særligt de, der er under 25 år, endnu ikke er færdigudviklet (Sundhedsstyrelsen, 2022). I et tværsnitsstudie af Mullin og Cservenka (2024) fremhæves signifikante sammenhænge mellem et cannabisbrug og præstationer på uddannelse, som lavt karaktergennemsnit, mindre tilfredshed i skolen, negative holdninger hertil samt øget fravær (Mullin & Cservenka, 2024). Derudover er hyppigt cannabisbrug forbundet med en øget risiko for afbrudt skolegang og forsinket afslutning af uddannelsen (Castellanos-Ryan et al., 2016; Jespersgaard et al., 2020). De fysiske konsekvenser af cannabisbrug inkluderer søvnproblemer, hovedpine, mavepine og smerter (WHO, 2016). Dårlig søvnkvalitet og vedvarende smerter kan forringe unges funktion i skolen, deres sociale liv og evne til at udføre daglige opgaver (Jespersgaard et al., 2020). Disse fysiske konsekvenser kan, ligesom de kognitive konsekvenser, medføre vanskeligheder i

forbindelse med indlæring og koncentration, ringere karaktergennemsnit og øget fravær fra skole (Mullin & Cservenka, 2024; Sundhedsstyrelsen, 2022; WHO, 2016).

Et forbrug af cannabis kan ligeledes medføre psykiske konsekvenser, i form af udvikling af psykiske lidelser som stress, ensomhed, dårligt selvværd, tristhed og irritabilitet (Feingold et al., 2021; Jespersgaard et al., 2020). I en rapport fra Sundhedsstyrelsen fremkommer det, at en betydelig andel af unge, der har prøvet cannabis, rapporterer om psykiske lidelser sammenlignet med dem, der ikke har prøvet det (Jespersgaard et al., 2020). Denne sammenhæng tydeliggør, at brugen af cannabis kan forværre unges mentale sundhed. Dette kan understøttes med, at risikoen for dårlig mental sundhed stiger, blandt unge der bruger cannabis, sammenlignet med unge, der ikke bruger cannabis (Feingold et al. 2021; WHO, 2016).

Samlet ses det, at cannabisbrug i ungdomsårene kan medføre alvorlige kognitive, fysiske, psykiske konsekvenser, som ikke kun påvirker deres ungdomsår, men også har potentiale til at skabe vedvarende udfordringer gennem livet. De kognitive, fysiske, psykiske konsekvenser ved cannabisbrug kan samlet få sociale konsekvenser for den unge. Dette skyldes, at konsekvenser i forbindelse med et forbrug af cannabis kan medføre underpræstation i skolen, hvilket mindsker mulighederne for videre uddannelse og karriereudvikling (Mullin & Cservenka, 2024). Dette kan forventes at øge risikoen for lavere social position. Det understøttes af Vallgård (2009), der fremhæver, at unge, der ikke gennemfører en uddannelse, udgør en gruppe, der ofte er socialt og sundhedsmæssigt udsat (Vallgård, 2009). Idet 24,6% i alderen 15-24 og 23,6% i alderen 25-34, bruger cannabis i Grønland mindst én gang om måneden (Larsen et al., 2018), må der forventes at være en betydelig andel af unge, der kan opleve konsekvenser, som følge af deres cannabisforbrug. De som ikke formår at gennemføre en uddannelse, blandt andet som følge af konsekvenserne ved et cannabisforbrug, har dermed større risiko for at blive socialt og sundhedsmæssigt udsatte. World Health Organisation (WHO) definerer et folkesundhedsmæssigt problem som en sundhedsmæssig udfordring, der påvirker en betydelig del af befolkningen og har store konsekvenser for samfundet (WHO, 2016). Cannabisforbruget blandt unge på en ungdomsuddannelse i Grønland kan derfor betragtes som et folkesundhedsmæssigt problem, fordi

det kan have negative konsekvenser for både de unges personlige og sociale udvikling samt for samfundets økonomi og velfærd.

2.3 Unge på ungdomsuddannelser i Danmark og Grønland

På trods af kognitive, fysiske, psykiske og sociale konsekvenser, som et forbrug af cannabis kan have for et ungt individ og dets uddannelsesforløb, er det endnu uvist, hvor udbredt cannabis er blandt unge på ungdomsuddannelserne i Grønland. I Grønland findes der fire gymnasier og 10 erhvervsskoler (Kleemann, 2023), hvor der i 2022 var 1.064 aktive elever på de gymnasiale uddannelser, mens der fordelt på de forskellige erhvervsskoler var 962 aktive elever. I aldersgruppen 16-25 år svarer det til, at 13% var registreret på en gymnasial uddannelse og 6% var registreret på en erhvervsuddannelse (Grønlands Statistik, 2024). Blandt 18-25 årige i Danmark gjaldt det, at 80% af de 18-25 årige i 2022 enten var i gang med eller havde fuldført en ungdomsuddannelse (Danmarks Statistik, 2022). Denne forskel, der eksisterer i aktive elever på ungdomsuddannelser mellem Grønland og Danmark, findes yderligere i andelen af unge, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse. Mens størstedelen af de 16-25-årige i Grønland (41%) var i beskæftigelse i 2022, gjaldt det, at 31% hverken var under uddannelse eller i beskæftigelse (Grønlands Statistik, 2024). Dette er markant højere end de 6,4% af 15-24 årige i Danmark, der i 2022, hverken var under uddannelse eller i arbejde (Børne- og Undervisningsministeriet, 2023). Da der ikke findes danske opgørelser over, hvor mange unge, over 25 år, der går på en ungdomsuddannelse, er aldersgruppen 26-34 år for den grønlandske befolkning, ikke medtaget for sammenlignelighedens skyld.

Et forbrug af cannabis øger risikoen for ophør med uddannelse (Nordentoft et al., 2015), hvilket antyder en negativ indvirkning af cannabis på uddannelsessystemet. En væsentlig udfordring i den grønlandske uddannelsessektor er gennemførselsprocenten (Jensen & Pedersen, 2020), hvilket afspejler sig ved, at 40% af de elever, som påbegyndte en gymnasial uddannelse i 2017, havde gennemført uddannelsen tre år senere, hvilket gjaldt 50% efter fem år (Grønlands Statistik, 2023). Sammenlignet med ungdomsuddannelsen STX i Danmark, fuldførte 88% elever uddannelsen i 2021/2022 (Danske Gymnasier, 2023). Da det er fremanalyseret, at cannabis er et udbredt fænomen i Grønland med betydelige konsekvenser for den unges evne til at færdiggøre en uddannelse (jf. afsnit 2.2.2 *Individuelle*

konsekvenser), er der en potentiel risiko for, at der er en sammenhæng mellem de elever, som bruger cannabis og de, som ikke færdiggør deres uddannelse. Dette skyldes, at konsekvenser i forbindelse med et forbrug af cannabis kan medføre underpræstation i skolen, hvilket mindsker mulighederne for videre uddannelse og karriereudvikling (Castellanos-Ryan et al., 2016; Jespersgaard et al., 2020; Mullin & Cservenka, 2024). Med viden om den øgede risiko for ophør med uddannelse, der forekommer ved brugen af cannabis, bliver det relevant at undersøge omfanget af forbruget samt kulturen omkring cannabisbrug på Grønlands ungdomsuddannelser. Dette for at kunne afdække behovet for forebyggende indsatser, der kan adressere cannabisforbrug blandt eleverne. En investering i unge og uddannelse beskrives at have et tredobbelt udbytte som følge af bedre udfald for unge nu, for deres fremtidige voksenliv og for de næste generationer (J. Gray et al., 2022; Raniti et al., 2021). Dette understøtter den folkesundhedsmæssige relevans af at fokusere på unge under uddannelse og dermed skolen som arena for forebyggelse.

2.4 At være ung i Grønland

Unge i Grønland er opvokset i et samfund præget af sociale problemer, herunder alkoholmisbrug, negative barndomsoplevelser med vold og seksuelt misbrug, selvmord og rygning (Bjerregaard og Larsen, 2018). Bjerregaard og Larsen (2018) fremhæver at mange af Grønlands sociale problemer kan spores tilbage til koloniseringen og de efterfølgende samfundsændringer som Grønland gennemgik i form af urbaniseringen, ændret økonomisk struktur og hensyntagen til danske reformer (Bjerregaard & Larsen, 2018). Disse sociokulturelle og økonomiske transformationer over en kort tidsperiode på 50 år, medførte ændringer i blandt andet værdier, traditioner, erhvervsaktiviteter og indkomstkilder (Seidler et al., 2023). Det skabte udfordringer, som i dag eksisterer gennem generationer som et inter-generationelt traume (Seidler et al., 2023), der forventes at have betydning for Grønlands nuværende unge.

Måden hvorpå koloniseringens sociale problemer får betydning for efterfølgende generationer og dermed også påvirker samfundets unge i dag, afspejles blandt andet i, at prævalensen af en opvækst med alkoholproblemer i barndomshjemmet er omtrent 50% blandt 15-34-årige i Grønland. Tilsvarende har 30-40% oplevet vold i barndomshjemmet, mens 41% kvinder og 12% mænd i aldersgruppen

15-34 år har været udsat for seksuelle overgreb i deres barndom (Ottendahl et al., 2021; Seidler et al., 2023). Til sammenligning oplever 5% af danske børn alkoholproblemer i hjemmet, 5,3% er opvokset i familier med mindst én registreret hændelse af vold, og 7% piger og 5% drenge i 8. klasse har været udsat for seksuelle overgreb (Børns Vilkår & TrygFonden, 2021). Traumatiske hændelser i barndommen som vold, seksuelle overgreb, alkoholiske eller stofmisbrugende forældre, betegnes som *Adverse Childhood Experience* (ACE) og kan have varige negative effekter for individets helbred og velvære (Boullier & Blair, 2018). Individer udsat for ACE i barndomshjemmet har større risiko for fysisk og psykisk sygdom senere i livet, samt er mere tilbøjelige til at praktisere adfærdsmønstre, der udgør en sundhedsrisiko (Kalmakis & Chandler, 2014). Konsekvenser af ACE er betydelige i Grønland (Seidler et al., 2023), hvor cannabisforbruget blandt 15-34 årige i Grønland stiger med øget grad af belastninger i opvæksten (Lyngsø Svartá, 2021).

Foruden de sociale udfordringer, som præger den grønlandske befolkning, herunder de unge, eksisterer der ligeledes infrastrukturelle udfordringer med betydning for unges sundhed. Grønlands unge er opvokset i det mindst tætbefolkede land i verden, med 56.000 mennesker fordelt langs kysten af den 2 mio. km² store ø (Seidler et al., 2023). Det store areal begrænser landets infrastruktur og i kraft af befolkningens store spredning er mange unge nødsaget til at flytte langt væk fra familien for at påbegynde ungdomsuddannelse i andre byer (Jensen & Pedersen, 2020). Når et ungt individ flytter væk fra vante rammer og relationer, kan det medføre udfordringer af både fysisk, psykisk og social karakter (Downing, 2012; Evans et al., 2018). Evans et al. (2018) fremhæver, hvordan det at flytte langt væk hjemmefra er en stressende periode i en ung persons liv, der kan gøre det svært at opretholde sunde vaner, samtidig med det kan udløse eller forværre psykiske helbredsproblemer, som angst og depression (Evans et al., 2018). Foruden disse mulige fysiske og psykiske konsekvenser, kan flytning ifølge Downing (2012) føre til isolation og ensomhed, især hvis den unge har svært ved at opbygge nye venskaber og sociale netværk i det nye miljø (Downing, 2012). I en amerikansk undersøgelse af Patrick et al. (2023) fremhæves det, hvordan cannabis i øget grad bruges som coping mekanisme, til at flygte fra problemer eller udfordringer, slappe af og komme igennem dagen eller grundet vrede og frustration (Patrick et al., 2024). Det kan betyde, at elever, der er nødsaget til at flytte langt væk fra deres familie, for at starte på en ungdomsuddannelse, potentielt kan bruge cannabis som en coping-mekanisme, for

at håndtere de udfordringer, der kan opstå som følge af at flytte langt væk fra vante rammer og relationer.

Uafhængigt af, om den unge er flyttet eller ej, sker der, i overgangen fra barn til voksen, en løbende løsrivelse fra forældrenes normer, der dermed resultere i tiltagende selvstændighed og større fokus på at interagere og trives med jævnaldrende (Pedersen & Bjerregaard, 2012). Unges sociale relationer er af stor betydning for individets følelsesmæssige, adfærdsmæssige og kognitive udvikling, og får således grundlæggende betydning for ungdomslivet (Pedersen & Bjerregaard, 2012; Spear, 2000)

2.5 Individet i sit sociale netværk

I ungdomsårene gennemgår individer betydelige livsforandringer, hvilket danner grundlag for udvikling af nye vaner og adfærdsmønstre, der ofte fastholdes ind i voksenalderen (Bendtsen et al., 2015). Selvom flere faktorer i omgivelserne har betydning for et ungt individs forbrug af cannabis, er kammeraters indflydelse dokumenteret som den vigtigste faktor for at forudsige brug af illegale stoffer (Niclasen, 2019). Unge på ungdomsuddannelser bruger meget af deres tid på skolen, hvor sociale normer om cannabis dannes gennem interaktion med kammerater (Peacock et al., 2023). Ungdomsuddannelser udgør dermed en social kontekst, hvori det sociale netværk får indvirkning på unges livsforandringer (Bilgrei et al., 2021). Barnes (1954) definerer et *socialt netværk* som forbindelser alle individer har til en række personer, hvoraf nogle er i direkte kontakt med hinanden og nogle ikke er, hvilket betyder, at individet sociale netværk både kan udgøres af nære og perifere venner (Barnes, 1954). Yderligere beskrives det, at sociale netværk former de ressourcer, der er til rådighed hos individet, hvilket påvirker deres adfærd og følelsesmæssige respons (Barnes, 1954). Flere studier fremhæver i den forbindelse at den unges sociale netværk, har betydelig indflydelse på identitetsdannelse, erfaringer, holdninger og adfærd relateret til cannabis (Bilgrei et al., 2021; Duff, 2010; Stone, 2020; Tomé et al., 2012) Jævnfør Erikson (1968) er specielt unge mennesker påvirkelige af deres sociale netværk, hvilket skyldes, at ungdomsårene er en periode, hvor individer eksperimenterer med sociale roller og værdier (Erikson, 1968). Dermed kan unges cannabisforbrug ikke blot ses som individuelle valg, men derimod forbundet med forbruget i den unges sociale netværk (Dijkstra et al., 2010; Stone, 2020; Zaharakis et al., 2018).

Forbindelsen mellem individets sundhedsadfærd og adfærden i det sociale netværk, kan forstås gennem begrebet *distributed health literacy*. Dette beskrives af Rudd (2007) som fremhæver, at viden, færdigheder og ressourcer til at forstå og træffe sundhedsrelaterede beslutninger deles og udveksles mellem medlemmer af det sociale netværk. Hermed understøtter Rudd (2007), at sundhedskompetencer ikke kun er et individuelt anliggende, men også er distribueret i sociale netværk og miljøer (Rudd, 2007). I forlængelse heraf, kan det antyde, at unge, der er en del af et socialt netværk, hvor cannabisbrug er acceptabelt, kan være påvirket af de sundhedskompetencer, der er distribueret i det sociale netværk. Derfor kan brugen af cannabis anses som et resultat af dybere sociale dynamikker. Da unge, gennem tilknytning til en ungdomsuddannelse, indgår i et socialt netværk, der kan have indflydelse på elevens sundhedsadfærd. Derfor bliver det relevant i arbejdet med at forstå udbredelsen af cannabis at tage højde for, hvordan elevens adfærd og holdninger til cannabis kan være påvirket af adfærden relateret til cannabis i det sociale netværk.

2.6 Grønlands nuværende forebyggelsesstrategier i relation til cannabisbrug

Ifølge WHO kan byrden af sygdomme og associerede risikofaktorer minimeres gennem sundhedsfremmende og forebyggende interventioner, der er befolkningsorienterede (WHO, 2024). Grønlands befolkning er underlagt nuværende Inatsisartutlov om euforiserende stoffer, der, jævnfør §2 stk. 4, indebærer, at det er ulovligt at sælge, købe, udlevere, modtage, fremstille og besidde stoffer (Bourup Egede, 2022). Det betyder, at cannabis er et illegalt stof i landet. Loven afspejler dermed *strukturel primær forebyggelse*, da den er målrettet hele befolkningen, og initiativet og ansvaret ligger ved det politiske administrative system. En strukturel strategi forudsætter, gennem rammesætning, at gøre valget om et sundt liv lettere, og primær forebyggelse har til formål at hindre sygdom i at opstå uden, at alle i befolkningen nødvendigvis er i risiko (Vallgård et al., 2014). Med et udbredt og aktuelt forbrug af cannabis blandt de 15-34 årige i Grønland tyder det på, at lovgivningen ikke har afholdt befolkningen fra at bruge cannabis. Som følge af de eksperimenterende ungdomsår, fremhæver WHO med konceptet *Health-Promoting School (HPS)*, at uddannelsesinstitutioner er en essentiel ressource i at fremme sundhed og trivsel blandt unge (Raniti et al., 2021). Imidlertid foreligger der kun viden om, at oplysningsbaserede forebyggelsestiltag, i form af pjecer, er udarbejdet for at mindske forbruget af

cannabis blandt unge i Grønland. Denne forebyggelsesstrategi afspejler ligeledes *primær forebyggelse*, men hvor initiativet og ansvaret ligger hos individets selv (Vallgård et al., 2014). Der er udviklet to pjecer med hensigten om beskytte unge mod alkohol, tobak og stoffer, én pjece til forældre af unge på ungdomsuddannelser og én pjece til lærere og ledere på ungdomsuddannelserne. Dog bliver det nødvendigt, at forældrene og de enkelte skoler selv påtager sig ansvaret for at få uddelt og oplyst om disse pjecer således, at de når ud til de unge og eleverne. Dog findes der ingen viden om i hvilket omfang disse bliver anvendt.

I Grønlands nuværende folkesundhedsprogram fra 2020-2030 er hovedfokus på tidlig indsats, med formålet om at sikre trygge og gode opvækstvilkår, samt en høj grad af sundhed og trivsel i barndommen (Departementet for Sundhed et al., 2020). Dette gøres gennem helhedsorienterede og tværsektorielle indsatser for det gode børneliv, herunder forældreforberedende indsatser. Selvom tidlig indsats er et vigtigt redskab for at sikre god opvækst og skabe gode vaner (Departementet for Sundhed et al., 2020), er der imidlertid begrænset opmærksomhed på målgruppen over 18 år. Da det er fremanalyseret, at cannabisbrug blandt unge er et udbredt og aktuelt folkesundhedsmæssigt problem, der potentielt vedrører elever på Grønlands ungdomsuddannelser, findes det relevant at undersøge, hvilket behov, der er for forebyggelse ved denne målgruppe.

3.0 Problemafgrænsning

I Grønland udgør forbruget af cannabis et af de største folkesundhedsmæssige problematikker (Aidt & Christiansen, 2019) og blandt 15-24-årige bruger 24,6% cannabis mindst én gang månedligt hvilket gælder for 23,6% blandt de 25-34-årige (Larsen et al., 2018). Unge i Grønland vokser op i et samfund, der er præget af sociale problemer som følge af koloniseringen. Disse sociale problemer består blandt andet af alkoholmisbrug, negative barndomsoplevelser med vold og seksuelt misbrug, selvmord og rygning (Bjerregaard & Larsen, 2018), der alle er faktorer, der kan have betydning for den høje prævalens af cannabis blandt unge i Grønland.

Et forbrug af cannabis kan medføre kognitive, fysiske, psykiske og sociale konsekvenser, der alle øger risikoen for, at unge mennesker afbryder deres uddannelse før tid (Meier et al., 2012; Volkow et al., 2016; WHO, 2016), og som kan øge risikoen for at blive socialt og sundhedsmæssigt udsat (Vallgård, 2009). Selvom der er viden om, at et forbrug af cannabis øger risikoen for ophør med uddannelse, findes der imidlertid ikke forebyggende og sundhedsfremmende tiltag rettet mod unge over 18 år i Grønlands folkesundhedsprogram. Dog fremanalyseres det, at uddannelsesinstitutioner udgør en essentiel ressource i at fremme sundhed og trivsel blandt unge (Raniti et al., 2021), da unge bruger meget af deres tid i denne kontekst, hvor adfærden relateret til cannabis influeres af elevens sociale netværk (Peacock et al., 2023). Kammeraters indflydelse er dokumenteret som den vigtigste faktor for at forudsige brug af illegale stoffer (Nielsen, 2019) og individets sociale netværk fremanalyseres som en betydende faktor for den unges brug af cannabis. Barnes (1954) definerer et *socialt netværk* som forbindelser alle individer har til en række personer, hvoraf nogle er i direkte kontakt med hinanden og nogle ikke er, hvilket betyder, at individets sociale netværk både kan udgøres af nære og perifere venner (Barnes, 1954).

På baggrund af denne viden, afgrænses specialet til at undersøge omfanget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser og hvordan cannabisforbruget påvirkes af elevernes sociale netværk. Det sociale netværk forstås med udgangspunkt i Barnes (1954) definition. For at kunne nuancere dette, findes det essentielt at undersøge årsager til cannabisbrug internationalt og hvilke erfaringer der kan udledes fra eksisterende skolebaserede interventioner til forebyggelse af cannabisbrug i andre lande. Denne viden skal samlet bidrage til det videre arbejde med at adressere forbruget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser.

4.0 Problemformulering

Hvordan ser forbruget af cannabis ud blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvilken betydning har det sociale netværk for forbrug og holdninger relateret til cannabis og hvordan kan denne viden sammen med internationale erfaringer om skolebaserede interventioner og årsager til cannabisbrug bidrage til det videre arbejde med forebyggende indsatser på de grønlandske ungdomsuddannelser.

4.1 Forskningsspørgsmål

1. Hvilke årsager er der til, at unge på ungdomsuddannelser forbruger cannabis, og hvilke skolebaserede interventioner findes der til at adressere cannabisforbrug blandt unge, set i et internationalt perspektiv?
2. Hvor udbredt er brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan tilegner de sig viden om cannabis og i hvilke sammenhænge bliver det brugt?
3. Hvad er sammenhængen mellem elevernes sociale netværk og deres forbrugsmønster samt holdning til cannabis? Og hvilken sammenhæng er der mellem viden om cannabis og forbrug, blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser?

5.0 Metode

5.1 Socialkonstruktivismen som videnskabsteoretisk position

Specialets forståelse og erkendelse af sand viden, samt hvordan viden skabes, tager udgangspunkt i socialkonstruktivismens ontologi og epistemologi. Socialkonstruktivismens ontologi fokuserer på, at fænomener skabes i specifikke kontekster, hvorfor der ikke findes én sandhed. Derfor anerkender ontologien, at det, der anses for at være sandt eller acceptabelt i én gruppe, ikke nødvendigvis opfattes på samme måde i en anden (Pedersen, 2012). I henhold til specialet betyder det, at de konstruktioner eleverne, fra Grønlands ungdomsuddannelser, fremhæver, anses for at være sande for dem. Socialkonstruktivismens epistemologi argumenterer for, at viden er socialt konstrueret og kontekstafhængig. Dette betyder, at forståelsen af verden formes af sociale interaktioner, den kulturelle

baggrund og historiske kontekst (Pedersen, 2012). Specialet er dermed præget af en erkendelse af viden som kontekstafhængig og dynamisk, og at denne skabes gennem sociale interaktioner.

Specialet tager mere specifikt afsæt i Pedersens (2012) beskrivelse af Berger og Luckmanns udlægning af socialkonstruktivismen, og fremhæver tre nøgleantagelser omhandlende at *samfundet er et menneskeligt produkt*, at *samfundet er en objektiv virkelighed* og at *mennesket er et socialt produkt*. Gennem specialet anvendes nøgleantagelsen om, at mennesket er et socialt produkt. Det betyder, at individets tanker, meninger og handlinger er formet af de måder at forstå, tænke og handle på i de sociale institutioner og strukturer de er en del af (Pedersen, K. B., 2012). I specialet anses ungdomsuddannelserne i Grønland at udgøre disse sociale institutioner og strukturer. Herfor retter specialet sig mod at konstruere en forståelse af, hvordan brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er socialt konstrueret, og hvordan denne sociale konstruktion har indflydelse på elevernes holdninger til og forbrug af cannabis. I Pedersen (2012) fremhæves det, at Berger og Luckmann beskriver, at internalisering, herunder at gøre omverdenens normer og værdier til en del af egen personlighed, sker gennem socialisering. Ved socialisering møder det enkelte menneske modstridende opfattelser og må til en vis grad forholde sig til de diskurser, der står til deres rådighed (Pedersen, 2012). Specialet søger ikke at undersøge specifikke diskurser, men i stedet sammenhængen mellem socialisering og elevens forbrug af cannabis.

5.2 En teoretisk ramme om social integration

Specialets afsæt i et socialkonstruktivistisk perspektiv fokuserer på at opnå forståelse for, hvordan brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er socialt konstrueret, og dermed påvirker deres adfærd i forhold til et forbrug af cannabis. For at opnå en forståelse for den kompleksitet, der kan eksistere i måden hvorpå elevernes cannabisforbrug påvirkes af deres sociale netværk, anvendes Guneriussens (2020) udlægning af Durkheims teori om *social integration*, i resultatdiskussionen.

Durkheims teori undersøger de sociale mekanismer, der finder sted i alle sociale sammenhænge (Guneriussen, 2020). Ud fra Durkheims teori kan specialegruppen konstruere en forståelse af, hvordan

brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er socialt konstrueret. Jævnfør Durkheims teori refererer social integration til, at individer oplever en følelse af tilhørsforhold, samhørighed og forpligtelse over for et samfund eller en social gruppe (Guneriusen, 2020). Graden af social integration har betydning for individets adfærd og velvære, og er afgørende for samfundets stabilitet og trivsel. Social integration opstår gennem *sociale fakta*, som er måden, hvorpå et individ handler, tænker og føler. Disse er omfattet af moral, værdier og specifikke normer, der udgør den *kollektive bevidsthed* i en gruppe. Sociale fakta er de rammer et individ bevæger sig indenfor, hvilket vil fremme sociale tilhørsforhold og integration. Det skyldes, at fælles sociale fakta, forbinder individer til hinanden og jævnfør Durkheims teori, vil de, der oplever højere grad af kollektiv bevidsthed, være mere tilbøjelige til at overholde de normer og regler, der findes indenfor en specifik gruppe, og normer om acceptabel adfærd kan være forskellige (Guneriusen, 2020). Her kan individet blive udsat for *social tvang*, der omfatter det indirekte og direkte pres, individer kan opleve fra deres sociale netværk. Dette pres kan manifestere sig som en følelse af forpligtelse til at tilpasse sig gruppens normer og adfærd, for at opnå social accept (Guneriusen, 2020). Personer, der ikke oplever at have tilhørsforhold til en gruppe, vil jævnfør Durkheims teori være i en tilstand af *anomie*. Dette beskriver en tilstand af normløshed eller mangel på sociale regler og normer (Guneriusen, 2020).

I afsnit 2.5 *Individet i sit sociale netværk* fremhæves det, med reference til Bilgrei et al. (2021), Erikson (1968) og Duff (2010), at ungdomskulturen er præget af komplekse sociale dynamikker, hvor unge søger at etablere identitet, tilhørsforhold og sociale bånd (Bilgrei et al., 2021; Duff, 2010; Erikson, 1968). Ved anvendelse af Durkheims teori muliggøres en undersøgelse af den kompleksitet, der kan være i elevens sociale liv. Yderligere kan der opnås viden om, hvordan sociale fakta, kollektiv bevidsthed, social tvang og anomie påvirker elevens sundhedsadfærd, i forbindelse med et eventuelt forbrug af cannabis. Dette fordi begreberne tilsammen danner ramme for specialegruppens konstruktion af, hvordan sociale mekanismer kan påvirke elevernes holdninger og adfærd relateret til cannabis.

5.3 Tværsnitsstudie som design

Det overordnede design for specialet er et tværsnitsstudie. Tværsnitsstudier muliggør en undersøgelse af flere variabler og deres relationer på samme tidspunkt, hvilket er nyttigt for udarbejdelsen af deskriptiv og analytisk statistik (Kesmodel, 2018; Ramlau-Hansen, 2016). I tværsnitsstudiet er spørgeskema anvendt som metode til at indsamle data om cannabisforbruget blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Tværsnitsstudie som design, kombineret med spørgeskema som dataindsamlingsmetode, er relevant til besvarelsen af forskningsspørgsmål 2 og 3. Forskningsspørgsmål 2 søger at identificere udbredelsen af cannabis blandt eleverne, hvordan de tilegner sig viden og i hvilke sammenhænge cannabis bruges. Derudover søger forskningsspørgsmål 3 at undersøge, hvilken sammenhæng der er mellem elevernes sociale netværk og elevens forbrugsmønstre, samt holdning til cannabis, og hvilken sammenhæng der er mellem elevernes viden om cannabis og deres forbrug.

Tværsnitsundersøgelser som design kan ifølge Ramlau-Hansen (2016) og Kesmodel (2018) både være beskrivende og analytiske, samt relativt hurtigt indsamle en større mængde data. Beskrivende tværsnitsstudier er særligt relevante, når det ønskes at vurdere prævalensen af eksempelvis holdninger og viden blandt en studiepopulation, samt sundhedstilstande eller adfærdsmønstre på et givent tidspunkt (Ramlau-Hansen, 2016; Kesmodel, 2018). Yderligere er analytiske tværsnitsstudier relevante, når der ønskes at undersøge sammenhænge mellem eksponering og udfald (Ramlau-Hansen, 2016; Kesmodel, 2018). Derfor afspejler forskningsspørgsmål 2 et beskrivende tværsnitsstudie og forskningsspørgsmål 3 afspejler et analytisk tværsnitsstudie.

Samlet set kan tværsnitsundersøgelsen bidrage med viden om potentielle faktorer med særlig betydning for udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, herunder i hvilke sammenhænge problemet typisk optræder. Viden om, hvor og blandt hvem problemer typisk optræder, danner grundlag for hvilke settings indsatser bør rettes mod (Krølner et al., 2022).

5.3.1 Beskrivende og forklarende forskningstype

Et beskrivende tværsnitsstudie placerer sig under den beskrivende forskningstype, der fokuserer på at kortlægge, hvordan forskellige fænomener (X) fordeler sig på forskellige populationer (Y) (Launsø et al., 2023). Ved at kortlægge prævalensen af brugen af cannabis, hvorfra viden om cannabis opnås og i

hvilke sammenhænge det bruges (X) blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser (Y), kan den beskrivende forskningstype bidrage til at kortlægge, hvordan forbrugsmønstre af cannabisbrug fordeles sig blandt studievepopulationen. Dermed muliggør den beskrivende forskningstype systematisk at indsamle og analysere data omkring brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvilket udgør forskningsspørgsmål 2. Det analytiske tværsnitsstudie vil derimod række ud over den beskrivende forskningstype, ved at teste for sammenhænge. Dermed kan det analytiske tværsnitsstudie udgøre et indledende element for forskning inden for den forklarende forskningstype. Den forklarende forskningstype fokuserer jævnfør Launsø et al. (2023) på at afdække årsag-virkninger, eksempelvis "hvilke X der er årsag til Y" eller "hvilke Y er konsekvenser af X" (Launsø et al., 2023). Dermed kan det analytiske tværsnitsstudie påvise potentielle årsager til elevernes cannabisforbrug, men ikke årsags-virkningssammenhænge.

5.4 Litteratursøgning

Litteratursøgningen blev opdelt i to søgninger med to forskellige formål. Det ene formål var at identificere og afdække det initierende problem, kvalificere problemanalysen og generere hypoteser forud for spørgeskemaundersøgelsen. Her blev der i forbindelse med udarbejdelse af problemanalysen udført flere fokuserede søgninger, der omtales *initierende søgning*.

Litteratursøgningens andet formål var at besvare forskningsspørgsmål 1, for at kvalificere og supplere specialets problemformulering, ved at give dybdegående indsigt i, hvilke årsager, der er til, at unge bruger cannabis. Derudover skulle søgningen bidrage med viden om, hvilke skolebaserede interventioner, der findes internationalt. Denne viden skal bidrage til det videre forebyggende arbejde, med at adressere forbruget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. For at besvare dette forskningsspørgsmål, blev de systematiske søgninger opdelt i to. Den ene skulle besvare første del af forskningsspørgsmål 1; *Hvilke årsager er der til, at unge på ungdomsuddannelser forbruger cannabis set i et internationalt perspektiv?* Den anden søgning skulle besvare anden del af forskningsspørgsmål 1; *Hvilke skolebaserede interventioner findes der til at adressere cannabisforbrug blandt unge, set i et internationalt perspektiv.*

5.4.1 Initierende litteratursøgning

Den initierende søgning blev indledt med ustrukturerede eksplorative søgninger, for at identificere relevant litteratur, der kunne give indsigt i og viden om cannabisproblematikken og dens omfang. Derudover gav denne søgning inspiration til de fokuserede søgninger, der tillige blev udført i den initierende søgning. De ustrukturerede eksplorative søgninger og fokuserede søgninger blev udført til udarbejdelse af problemanalysen og havde til formål at identificere relevant litteratur og videnskabelige artikler, til afdækning af cannabisproblematikken blandt elever, der går på en ungdomsuddannelse. Lund et al. (2014) fremhæver, at det er essentielt at foretage initierende søgninger, da disse øger forståelsen af problemstillingen (Lund et al., 2014). Den initierende søgning var behjælpelig til at generere hypoteser forud for udarbejdelse af spørgsmål til spørgeskemaundersøgelsen. De fokuserede søgninger blev udført i Google, Google Scholar og gennem Aalborg Universitetsbibliotek, der gav adgang til forskellige databaser, herunder *Embase* (2024) og *PubMed* (2024). De anvendte søgeord til den initierende søgning kan ses i tabel 5.1. Derudover blev der udført kædesøgninger i den identificerede litteratur for at finde relevant primærlitteratur. Sammen med de fokuserede søgninger inspirerede disse kædesøgninger til relevante søgeord, der blev anvendt i den videre strukturerede litteratursøgning. Lund et al. (2014) understøtter, at kædesøgninger er fordelagtigt, forud for de strukturerede søgninger, for at finde relevante søgeord (Lund et al., 2014).

Tabel 5.1: *Søgeord til fokuserede søgninger*

Søgeord
• Cannabis • Youth • Young adults • Adverse Childhood Experience • Education • High School • Greenland • Prevalence of Cannabis use • Consequences of Cannabis • Inuit • Social Identity • Health Literacy

- Distributed Health Literacy
- Social Determinants
- Substance use
- Behavior towards Cannabis
- Cannabis use Patterns
- Motives

5.4.2 Systematisk litteratursøgning til besvarelse af forskningsspørgsmål 1

Anden del af litteratursøgningen bestod af fire systematiske litteratursøgninger, der havde til formål at besvare problemformuleringens forskningsspørgsmål 1, der undersøger, hvilke årsager der er til, at unge på ungdomsuddannelser forbruger cannabis, samt hvilke skolebaserede interventioner, der findes til at adressere cannabisforbrug blandt unge, set i et internationalt perspektiv. Da forskningsspørgsmålet både undersøger årsager til et forbrug af cannabis blandt unge samt, hvilke skolebaserede interventioner, der findes, blev litteratursøgningen opdelt i to. Søgningen omhandlende årsager til cannabisbrug vil fremover betegnes 'søgning 1' og søgningen omhandlende eksisterende skolebaserede interventioner vil fremover betegnes 'søgning 2'.

5.4.2.1 Valg af databaser

De to databaser, der blev anvendt, var Embase og PubMed, grundet deres individuelle faglige perspektiv og relevans for forskningsspørgsmålet. Søgning i Embase og PubMed beskrives af Lund et al. (2014) som værende essentiel (Lund et al., 2014). Begrundelsen for valg af databaser præsenteres i tabel 5.2.

Tabel 5.2: Udvalgte databaser

Database	Begrundelse
Embase	Embase er en database med adgang til biomedicinsk litteratur, hvor der findes litteratur med relevans for folkesundhedsmæssige problemstillinger (Embase, 2024; Lund et al., 2014). Databasen var behjælpelig til identifikation af relevant litteratur, der kunne give viden om årsager til, hvorfor unge bruger cannabis samt hvilke skolebaserede interventioner, der findes internationalt.

PubMed	PubMed er en amerikansk sundhedsvidenskabelig database, med biomedicinsk litteratur, fra hele verden (Lund et al., 2014; PubMed, 2024), hvorfor denne var relevant til identifikation af international litteratur, der kunne give indblik i, hvilke årsager, der er til cannabisforbrug samt hvilke skolebaserede interventioner, der findes.
--------	---

5.4.2.2 Søgestrategi

Med inspiration til relevante søgeord fra den initierende søgning, blev der efterfølgende udført to systematiske bloksøgninger (søgning 1 og søgning 2) i Embase og PubMed. Til de to separate søgninger blev der udvalgt fire fokusområder, der blev opstillet i fire facetter (se tabel 5.3 og tabel 5.4), som bliver uddybet i de to kommende afsnit.

Tabel 5.3: Facetter opstillet til søgning 1

Facet #	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
Fokusområde	Unge mennesker	Ungdomsuddannelser	Cannabis	Årsager til cannabisbrug

Tabel 5.4: Facetter opstillet til søgning 2

Facet #	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
Fokusområde	Unge mennesker	Ungdomsuddannelser	Cannabis	Skolebaserede interventioner

5.4.2.2.1 Søgestrategi for søgning 1

Søgning 1 er målrettet besvarelsen af første del af forskningsspørgsmål 1 omhandlende hvilke årsager der er til at unge på ungdomsuddannelser forbruger cannabis, set i et internationalt perspektiv. Facet 1 repræsenterer målgruppen for søgningen, og fokusområdet er således *unge mennesker*. Her blev der søgt på ‘Adolescent’ og ‘Young adult’. Facet 2 belyser konteksten, hvori forskningsspørgsmålet undersøges. Således blev der søgt på ‘High School’ og ‘School’, som skal indramme fokusområdet i facet 2 *ungdomsuddannelser*. I Facet 3 er *cannabis* fokusområdet, da det er forbruget heraf som bliver

undersøgt. I den forbindelse blev der søgt på 'Cannabis' og 'Cannabis use'. *Årsager til cannabisbrug* er fokusområdet i facet 4, hvor der blev søgt på 'Motivation' og 'Drive'. Illustrering af søgning 1 i Embase og PubMed ses i tabel 5.5 og tabel 5.6. Der er både søgt på emne- og fritekstord i de to databaser, men grundet den enkelte databases tilgængelighed og definition af søgeord, er der afvigelser i anvendte søgeord.

Tabel 5.5: Søgning 1 i Embase

Facet #	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
Søgeord	Emneord: -Adolescent/exp -Young adult/exp Fritekstord: -"Young adult*" -Adolescent*	Emneord: -High school/exp -School/exp Fritekstord: -"High school*"	Emneord: -Cannabis/exp -Cannabis use/exp Fritekstord: -"Cannabis use*" -Weed	Emneord: -Motivation/exp -Drive/exp Fritekstord: -Intention* -Motive* -Purpose*

Tabel 5.6: Søgning 1 i PubMed

Facet #	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
Søgeord	Emneord: -Adolescents[MeSH] -Young adult[MeSH] -Young adults[MeSH] Fritekstord: -Adolescent* -"Young adult*"	Emneord: Fritekstord: -"High school*" -School*	Emneord: -Cannabis[MeSH] Fritekstord: -Cannabis -"Cannabis use*" -"Cannabis consumption*"	Emneord: -Motivation[MeSH] -Drive[MeSH] -Intention[MeSH] Fritekstord: -Motivation* -Drive* -Intention* -Motive* -Purpose*

De fire facetter blev kombineret med boolske operatorer OR og AND. De valgte emne- og fritekstord i hver facet blev kombineret med OR, til udvidelse af søgningen, mens de fire facetter blev kombineret med AND, for at indsnævre søgningen samt sammensætte udvalgte søgeord (Lund et al., 2014). Den

systematiske litteratursøgning, udført på første del af forskningsspørgsmål 1, resulterede i 1.469 artikler, hvoraf 541 var i Embase og 928 i PubMed. Se flowchart i figur 5.1.

5.4.2.2.1 Argumentation for udvælgelse af artikler ved søgning 1

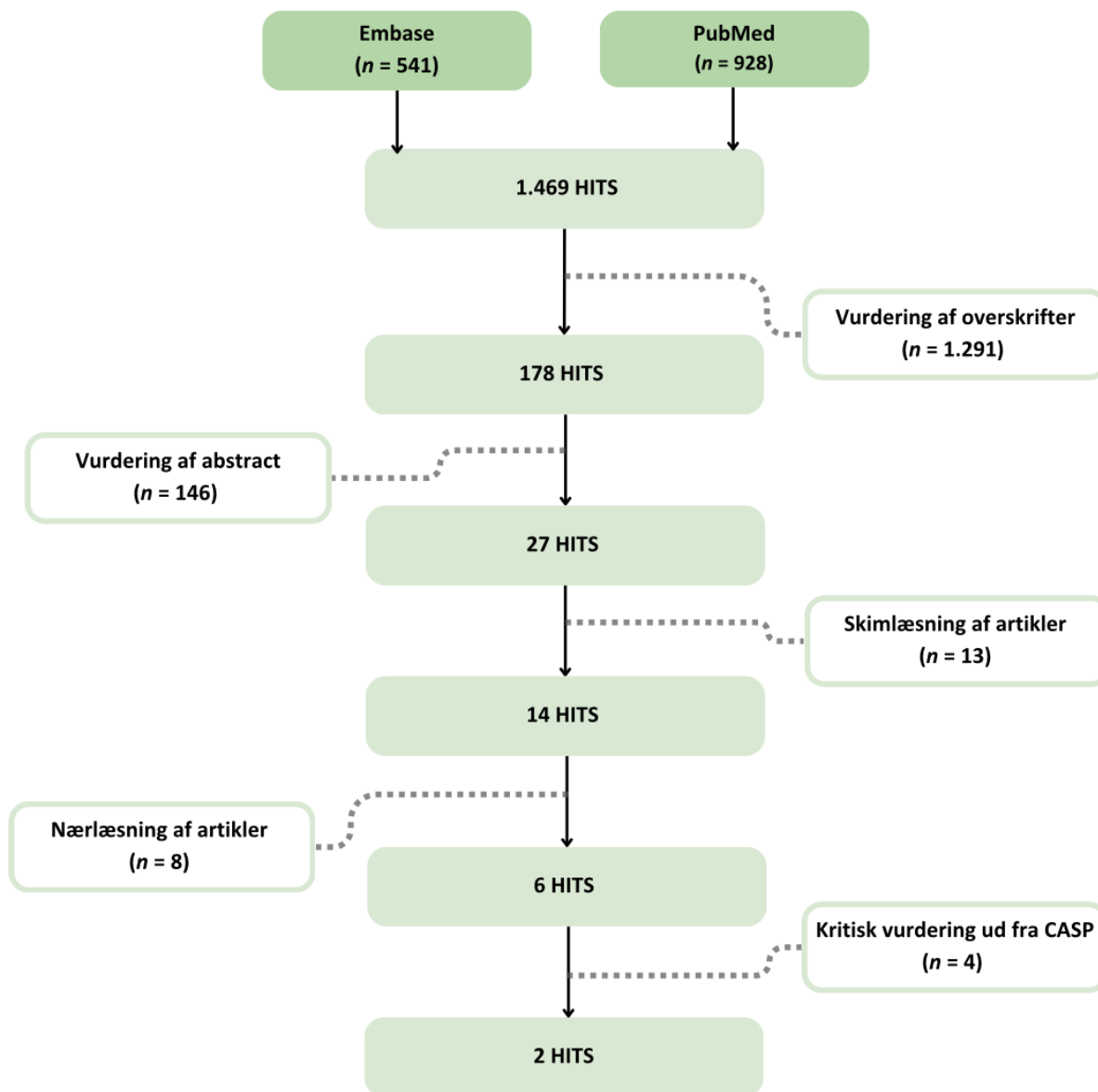
For at sikre relevant litteratur til besvarelse af forskningsspørgsmål 1, blev der lavet in- og eksklusionskriterier således, at der var en entydig beskrivelse af, hvad de videnskabelige artikler skulle bidrage med. Derudover bidrager opstilling af in- og eksklusionskriterier til, at udvælgelsesprocessen af artikler bliver transparent og troværdig (Lund et al., 2014). Oversigt over in- og eksklusionskriterier ses i tabel 5.7.

Tabel 5.7: In- og eksklusionskriterier

Inklusionskriterier	Eksklusionskriterier
• Skal undersøge unges perspektiv på årsager til cannabisbrug • Skal indeholde unges eget perspektiv på årsager til cannabisbrug • Målgruppe skal være tilknyttet uddannelse • Målgruppen er klassificeret som unge af forfatterne	• Udelukkende undersøgelse af årsager til forbrug af medicinsk cannabis • Cannabisbrug i sammenhæng med specifikt sygdom/sygdomsforløb • Årsager til cannabisbrug under COVID-19

Søgning 1 resulterede i 1.469 artikler og disse blev, med udgangspunkt i in- og eksklusionskriterier, vurderet ud fra overskrift, hvilket resulterede i 178 hits, hvorfor 1.291 artikler blev frasorteret. De 178 artikler blev efterfølgende vurderet ud fra abstract, hvilket resulterede i 27 hits. Her blev 146 artikler frasorteret, hvilket skyldes, at de undersøgte sammenhæng mellem forbrug af cannabis og cancer, mental sundhed, kriminalitet, psykisk sygdom og overvægt, hvilket ikke efterlevede inklusionskriterierne. Derudover omhandlede flere artikler årsager til brug af andre stoffer. De resterende 27 artikler blev skimlæst, hvoraf 13 artikler blev frasorteret, hvilket resulterede i 14 hits. Grunden hertil var, at artiklerne ikke levede op til in- og eksklusionskriterier, samt at de ikke var eksplicitte om metodiske overvejelser. De 14 artikler blev efterfølgende gennemlæst, hvoraf 8 artikler blev frasorteret, hvilket resulterede i 6 hits. Artiklerne blev sorteret fra, som følge af, at nogle var for specifikke, ved eksempelvis udelukkende at undersøge samspillet mellem cannabis og alkohol eller cannabis og traumer.

Yderligere blev artikler frasorteret, da de kun havde fokus på højrisikogrupper, mens andre blev frasorteret, fordi cannabisforbrug ikke var hovedfokus. De resterende 6 artikler blev vurderet ud fra tjeklister, der passede til de specifikke studier, hvoraf 4 artikler levede op til kvalitetskriterierne. Udvælgelsesprocessen for søgning 1 er illustreret i flowchartet i figur 5.1.

Figur 5.1: Flowchart, søgning 1

5.4.2.2.2 Søgestrategi for søgning 2

Søgning 2 er målrettet besvarelsen af den del af forskningsspørgsmål 1 der omhandler, hvilke skolebaserede interventioner der findes til at adressere cannabisforbrug blandt unge. Facet 1, 2 og 3 er lig de første tre facetter i søgning 1, jævnfør afsnittet *Søgestrategi for søgning 1*. Facet 4 har fokusområdet *Skolebaserede interventioner*, som er formålet at undersøge med anden del af forskningsspørgsmål 1. Her blev der søgt på 'School Health Service' og 'Health Promotion'. Illustrering af søgning 2 i Embase og PubMed, ses i tabel 5.8 og tabel 5.9. Ligesom ved søgning 1, er der både søgt på emne- og fritekstord i de to databaser. Grundet den enkelte databases tilgængelighed og definition af søgeord, er der afvigelser i anvendte søgeord.

Tabel 5.8: Søgning 2 i Embase

Facet #	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
Søgeord	Emneord: -Adolescent/exp -Young adult/exp Fritekstord: -"Young adult*" -Adolescent*	Emneord: -High school/exp -School/exp Fritekstord: -"High school*" -School*	Emneord: -Cannabis/exp -Cannabis use/exp Fritekstord: -"Cannabis use*" -Weed	Emneord: -School Health Service/exp -Health Promotion/exp Fritekstord: -"School Health Service*" -"Health Promotion*"

Tabel 5.9: Søgning 2 i PubMed

Facet #	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
Søgeord	Emneord: -Adolescents[MeSH] -Young adult[MeSH] -Young adults[MeSH] Fritekstord: -Adolescent* -"Young adult*"	Emneord: Fritekstord: -"High school*" -School*	Emneord: -Cannabis[MeSH] Fritekstord: -Cannabis -"Cannabis use*" -"Cannabis consumption*"	Emneord: -School Health Services[MeSH] -School Health Service[MeSH] -Health Promotion[MeSH] Fritekstord: -"School Health Service*" -"Health Promotion*"

Ligesom i søgning 1, blev de fire facetter kombineret med boolske operatoren OR og AND til udvidelse og indsnævring af søgningen (jf. afsnit *Søgestrategi for søgning 1*). Søgningen resulterede i 663 hits, hvoraf 451 var i Embase og 212 var i PubMed (se figur 5.2).

5.2.2.2.1 Argumentation for udvælgelse af artikler ved søgning 2

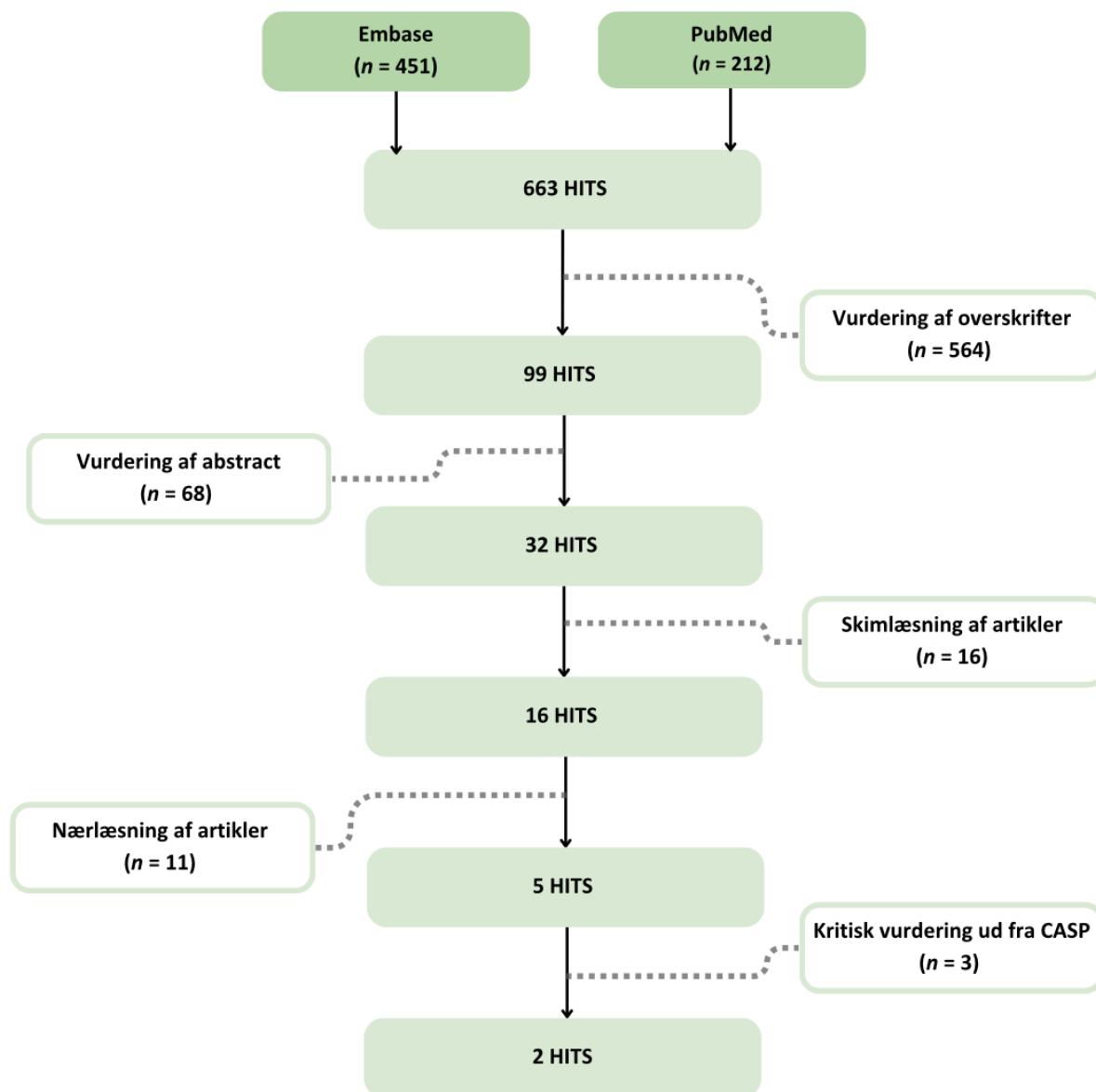
I udvælgelsen af relevant litteratur ved søgning 2, blev der ligeledes udarbejdet in- og eksklusionskriterier, der medvirkede til en entydig beskrivelse af, hvad de identificerede artikler skulle opfylde, for at blive medtaget i undersøgelsen (se tabel 5.10).

Tabel 5.10: In- og eksklusionskriterier

Inklusionskriterier	Eksklusionskriterier
• Skolebaserede interventioner, der adresserer cannabis • Målgruppen skal være elever og klassificeret som unge af forfatterne	• Skolebaserede interventioner, der udelukkende adresserer alkohol, tobak, trivsel, fysisk aktivitet eller skærmtid (ikke adresserer cannabis) • Skolebaserede interventioner målrettet risikogrupper

De 663 artikler fra søgning 2, blev, med udgangspunkt i in- og eksklusionskriterier, vurderet ud fra overskrift, hvor 564 hits blev sorteret fra. Tilbage var der 99 artikler, der blev sorteret på baggrund af abstract, hvilket ekskluderede 68 artikler, da det ikke efterlevede de opstillede in- og eksklusionskriterier. Dette resulterede i 32 hits. Størstedelen af artiklerne omhandlede interventioner i forbindelse med reducere af alkoholforbrug blandt unge, interventioner for særlige højrisikogrupper samt interventioner, der forhindrer kørsel under påvirkning af cannabis. Efterfølgende blev de resterende artikler skimlæst, hvoraf 16 artikler blev frasorteret. Størstedelen af artiklerne blev frasorteret, fordi de ikke havde begrundelse for den metodiske udførelse, samt fordi målgruppen ikke var indenfor inklusionskriteriet. Således var der 16 artikler tilbage, der blev nærlæst og vurderet ud fra relevante in- og eksklusionskriterier. 11 ud af 16 artikler blev sorteret fra, som følge af for ung en aldersgruppe, et samlet fokus på tobak, alkohol og stoffer eller grundet forebyggelsesprogrammer, som udelukkende var målrettet højrisikogrupper. De sidste 5 artikler blev vurderet ud fra tjeklister, der passede til de

specifikke studier, hvoraf 2 artikler levede op til kvalitetskriterierne heri. Nedenfor i figur 5.2 ses flowchart over udvælgelsesprocessen i søgning 2.

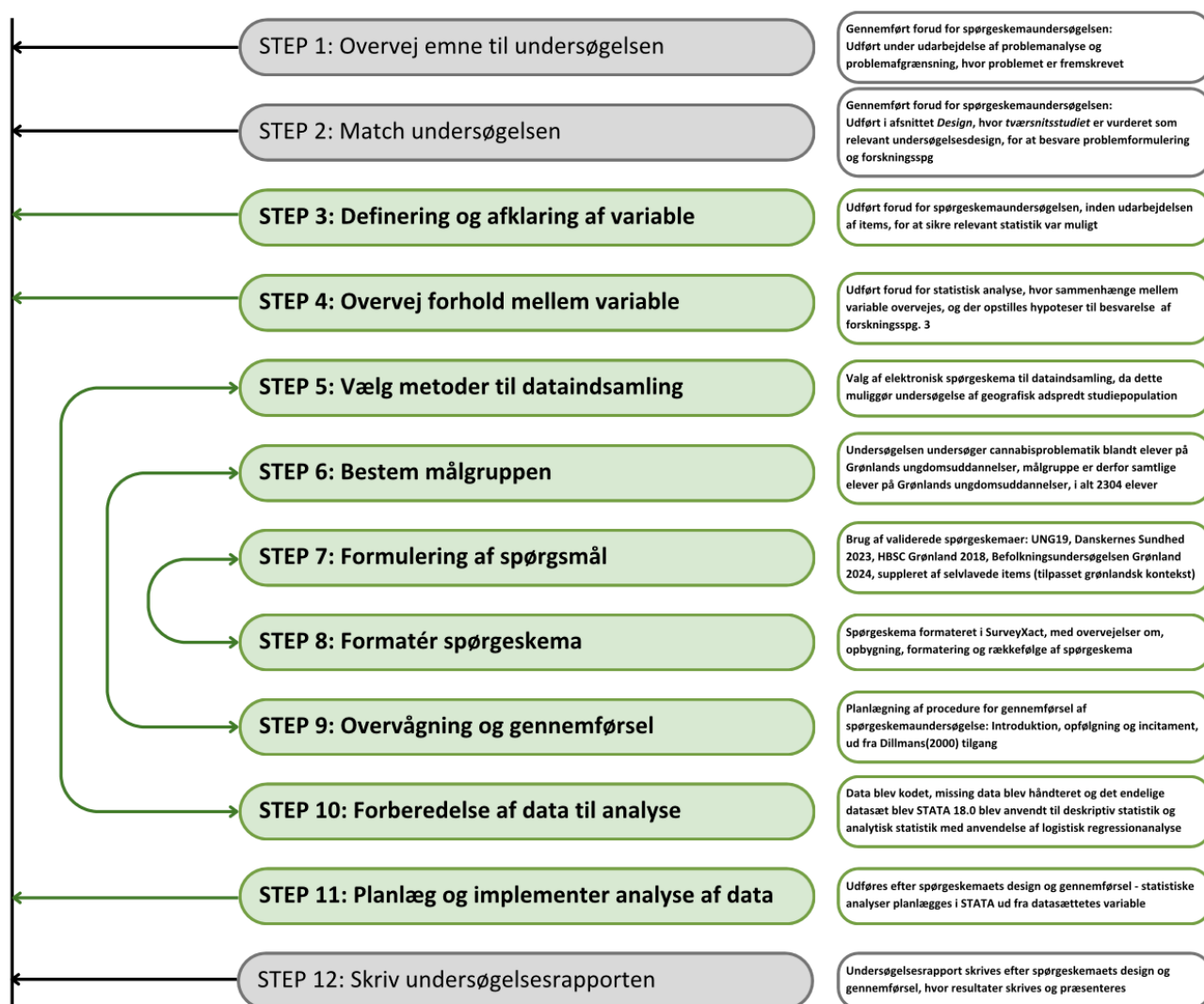

Figur 5.2: Flowchart, søgning 2

5.5 Spørgeskemaundersøgelse til besvarelse af forskningsspørgsmål 2 og 3

Spørgeskema som dataindsamlingsmetode er anvendt til undersøgelse af forskningsspørgsmål 2, der søger at identificere udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvor-
dan de tilegner sig viden og i hvilke sammenhænge de bruger cannabis, samt forskningsspørgsmål 3, der søger viden om, hvilken sammenhæng der er mellem elevernes sociale netværk og elevens for-
brugsmønstre, samt holdning til cannabis, og hvilken sammenhæng der er mellem elevernes viden om cannabis og deres forbrug. Spørgeskemaundersøgelsen er udsendt til samtlige ungdomsuddannelser i Grønland, herunder fire gymnasiale uddannelser og 10 erhvervsuddannelser.

For at sikre en systematisk og velovervejet proces i arbejdet med at designe og gennemføre undersø-
gelsen, blev guiden *Steps in Designing and Conducting a Survey* af Aday og Cornelius (2006) anvendt.
Step 1-2 blev gennemført forud for spørgeskemaundersøgelsen, da de omhandler henholdsvis (1)
overvejelser om emne til undersøgelsen og (2) at matche undersøgelsens design til undersøgelsens
mål (Aday & Cornelius, 2006). Step 1 blev udført under udarbejdelse af problemanalyse og problemaf-
grænsning, hvor problemet er fremskrevet. Step 2 er udført i afsnittet 5.3 *Tværsnitsstudie som design*,
hvor der er taget stilling til, at tværsnitsstudie er det relevante undersøgelsesdesign, på baggrund af
udarbejdede problemformulering og dertilhørende forskningsspørgsmål. Step 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 og
11 er udvalgt på baggrund af deres relevans for specialets spørgeskemaundersøgelse og fremhævet i
figur 5.3. De enkelte pile indikerer, at arbejdet med at designe og gennemføre en spørgeskemaunder-
søgelse er en dynamisk, iterativ og interaktiv proces (Aday & Cornelius, 2006). De udvalgte steps vil
blive anvendt og uddybet gennemgående i kommende afsnit. Da guiden af Aday og Cornelius (2006)
udelukkende er anvendt i spørgeskemaundersøgelsens design og gennemførsel, er 12. step ikke med-
taget, da den omhandler at skrive undersøgelsesrapporten.

Figur 5.3: Steps i design og gennemførelse af en spørgeskemaundersøgelse

5.5.1 Step 5: Vælg metoder til dataindsamling

Step 5 i Aday og Cornelius (2006) omhandler valg af dataindsamlingsmetode. Undersøgelsens dataindsamlingsmetode har væsentlig indflydelse på de beslutninger, der træffes på efterfølgende trin omhandlende valg af stikprøve, formulering af spørgsmål, formatering af spørgeskema, gennemførelse af undersøgelse, forberedelse af data til analyse, samt planlægning og implementering af analyse af data (Aday & Cornelius, 2006). Et elektronisk spørgeskema blev fundet velegnet som dataindsamlingsmetode til besvarelse af forskningsspørgsmål 2 og 3. Dette fordi spørgeskemaundersøgelser genererer

data, hvorpå der både kan udføres deskriptiv statistik samt statiske undersøgelser om sammenhænge (Aday & Cornelius, 2006). Det elektroniske spørgeskema er yderligere hensigtsmæssigt til store stikprøver, geografisk spredning og anonymitet, samt er tidsbesparende og kræver moderate omkostninger (Olsen, 2006). Da befolkningen i Grønland er præget af stor geografisk adspredelse (Seidler et al., 2023), er spørgeskemaundersøgelse særligt relevant, idet det muliggør indhentning af besvarelser fra respondenter, der ikke befinder sig der, hvor undersøgelsen laves (Aday & Cornelius, 2006). Således kan spørgeskema som dataindsamlingsmetode bidrage med data om elever på Grønlands ungdomsuddannelser, der kan bruges i den videre analyse til besvarelse af forskningsspørgsmål 2 og 3.

Ifølge Aday og Cornelius (2006), kan et elektronisk spørgeskema fremskynde adgangen til potentielle respondenter og sikre, at alle, der findes relevante at undersøge, har en chance for at blive inkluderet i undersøgelsen (Aday & Cornelius, 2006). Dette understøttes af Launsø et al. (2023) og Rettray & Jones (2007), der fremhæver, at der ved anvendelse af en spørgeskemaundersøgelse kan opnås viden fra en større mængde af individer, hvilket tillader udledning af resultater til den bredere befolkning (Launsø et al., 2023; Rattray & Jones, 2007). At opnå indsigt i forbrug og viden om cannabisbrug samt hvilken betydning elevens sociale netværk har i relation hertil, blandt en større mængde elever på Grønlands ungdomsuddannelser, er relevant for at kunne udlede generelle tendenser på tværs af ungdomsuddannelserne.

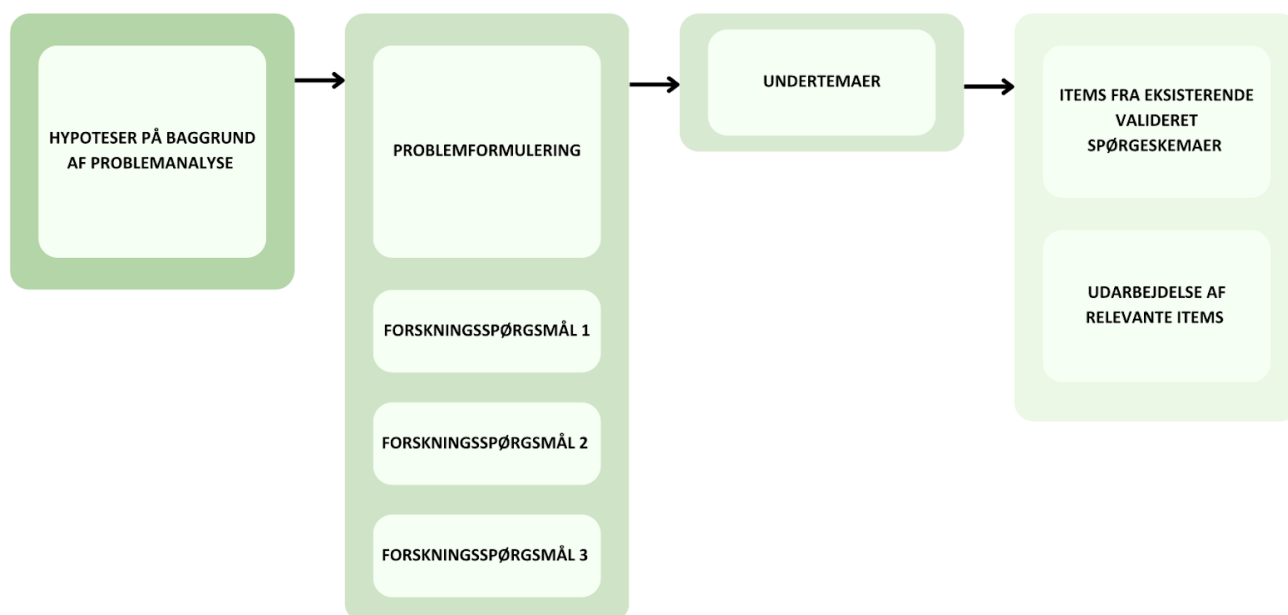
5.5.2 Step 6: Bestem studiepopulationen

Ifølge Aday og Cornelius (2006) omhandler step 6 at bestemme studiepopulationen. De fremhæver, at studiepopulationen for undersøgelsen er den gruppe, der ønskes information om og som ønskes at generaliseres (Aday & Cornelius, 2006). Til besvarelsen af forskningsspørgsmål 2 og 3 blev studiepopulationen udvalgt til at være samtlige elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Disse elever udgør en population, hvor det endnu ikke vides, hvor udbredt brugen af cannabis generelt er, jævnfør afsnit 2.3 *Unge på ungdomsuddannelser i Grønland og Danmark*. Dermed er det ikke udelukkende cannabisforbrug på ungdomsuddannelser, der undersøges, men ligeledes elevernes cannabisforbrug uden for uddannelseskonteksten. Studiepopulationen, som spørgeskemaet blev sendt ud til, omfattede 2.304 elever, hvorfor hele studiepopulationen blev medtaget i undersøgelsen, frem for en udvalgt stikprøve.

Dette var praktisk muligt som følge af det elektroniske spørgeskema, og relevant for at indsamle så mange besvarelser som muligt, omhandlende udbredelsen af cannabis blandt eleverne, hvordan de tilegner sig viden, i hvilke sammenhænge de bruger cannabis, samt hvordan elevens sociale netværk har betydning for holdninger og forbrug. Jo flere respondenter, der bidrager med viden om dette, jo bedre grundlag er der for at kunne udtale sig om generelle tendenser blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Det understøttes af Aday og Cornelius (2006), der fremhæver, at stikprøvestørrelsen har betydning for, om resultaterne kan generaliseres (Aday og Cornelius, 2006). Ved at udsende det elektroniske spørgeskema til samtlige elever på Grønlands ungdomsuddannelser, frem for at udvælge en stikprøve, øges antallet af respondenter og dermed mulighederne for at resultaterne kan generaliseres.

5.5.3 Step 7: Formulering af items

Step 7 omhandler, ifølge Aday og Cornelius (2006), design og formulering af items til spørgeskemaet. Items er en samlet betegnelse for spørgsmål med tilhørende svarkategorier (Aday & Cornelius, 2006). Derudover handler step 7 om at udarbejde retningslinjer for at minimere fejl i forbindelse med design og formulering af items (Aday & Cornelius, 2006). Efter at have indkredset studiepopulationen indledtes arbejdet med at udvikle items. De hypoteser, der fremkom på baggrund af problemanalysen og afledte problemformuleringen med dertilhørende forskningsspørgsmål, var grundlaget for de udvalgte items. Hypoteserne blev inddelt i undertemaer, som inkluderede items skulle kunne rumme. Der blev søgt efter validerede spørgeskemaer, der kunne omfavne disse undertemaer, og dernæst suppleret med selvudviklede items, hvis items fra allerede eksisterende spørgeskemaer ikke omfavnede undertemaerne. Se figur 5.4 for overblik over denne sammenhæng.

Figur 5.4: Sammenhæng mellem hypoteser, problemformulering, undertemaer og spørgeskema

5.5.3.1 Indledende overvejelser i valg af undersøgelsesspørgsmål

Med udgangspunkt i den initierende søgning, problemanalysen og specialegruppens tidligere semesterprojekt, hvor Grønlands cannabispolitik blev undersøgt (Reenberg et al., 2023), fremkom der hypoteser som, ved hjælp af spørgeskemaets spørgsmål, blev ønsket enten bekræftet eller forkastet. De medtagede spørgsmål blev udvalgt og formuleret, således de passede til hypoteserne, der ønskedes testet. Hermed skulle spørgsmålene tilsammen bidrage til besvarelsen af forskningsspørgsmål 2 og 3. Ifølge Aday og Cornelius (2006), bør det primære forskningsspørgsmål samt tilhørende undersøgelsesspørgsmål og hypoteser guide udvælgelsen af spørgsmål til undersøgelsen (Aday & Cornelius, 2006).

5.5.3.2 Anvendelse af allerede validerede spørgeskemaer

Størstedelen af items, der indgik i spørgeskemaet, blev udvalgt fra allerede validerede spørgeskemaer (se tabel 5.11). Årsagen hertil var, at disse på forhånd er testet og evalueret for validitet og pålidelighed, samt bygger på forskeres ekspertise på folkesundhedsområdet, heraf nogle med særligt fokus på uddannelse som kontekst. I tabel 5.11 fremskrives udvalgte spørgeskemaer, samt deres relevans og anvendelse i specialet. Anvendelsen af allerede validerede spørgeskemaer fremskynder processen med udsendelse af spørgeskemaet (Grønvold, 2019), hvilket er relevant som følge af specialets

tidsramme. Med unge på ungdomsuddannelser som undersøgelsens studiepopulation, samt cannabis som problem, der ønskes undersøgt, blev der via email skabt kontakt til forskningsleder fra *UNG19 - Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019* og forskningsleder fra *HBSC Grønland 2018*. Gennem gatekeeper på Departementet for Sundhed, blev der skaffet adgang til spørgeskemaet i *Befolkningsundersøgelsen Grønland 2024*. Spørgeskemaet *Danskernes Sundhed 2023* var offentligt tilgængeligt.

Efter gennemlæsning af de anvendte validerede spørgeskemaer, blev items med relevans for undersøgelsen udvalgt. Efter udvælgelsen, blev items vurderet en ekstra gang med hensyn til deres relevans for besvarelsen af forskningsspørgsmål 2 og 3. Samtidig var der flere items, der søgte det samme svar, hvorfor de blev sorteret fra. Der er medtaget flest items fra UNG19 og Danskernes Sundhed 2023. Yderligere er enkelte items fra HBSC Grønland 2018 og Befolkningsundersøgelsen Grønland 2024 medtaget. I Aday og Cornelius (2006) opfordres der til anvendelse af allerede validerede spørgeskemaer. Denne opfordring understøttes af Grønvold (2019), der fremhæver, at fordelene ved anvendelse af spørgsmål fra allerede validerede spørgeskemaer er, at der kan lukreres på et stort og grundigt videnskabeligt arbejde. Således produceres et bedre produkt, der er tidsbesparende og er anvendelig til sammenligning af resultater på tværs af studier (Grønvold, 2019). Ved brug af allerede validerede spørgeskemaer, var der mere tid og flere ressourcer til at tilpasse spørgsmålene til den grønlandske kontekst og specialets formål, hvor det ønskes at kortlægge forbrugsmønstre af cannabis blandt unge på Grønlands ungdomsuddannelser.

Tabel 5.11: Udvalgte spørgeskemaer

	Relevans	Anvendelse
UNG19 - Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019	Måltrettet 287 gymnasiale uddannelser i Danmark, med temaer som; brug af euforiserende stoffer, søvn og træthed, krop og helbred, mental sundhed, sociale relationer, skoleliv og brug af digitale medier.	Både inddraget baggrundsspørgsmål (uddannelse og boligforhold), holdnings- og erfaringsspørgsmål (hvorvidt cannabis er skadeligt, hvor ofte det bruges, omfang på uddannelsen og i andre sociale arenaer), viden om cannabis (skolepolitik) og trivsel (selvværd, ensomhed, socialt liv). I nogle items er der kun ændret svarkategorier, mens der i andre items er ændret i spørgsmålet.
Danskernes Sundhed 2023	Måltrettet voksne i Danmark på 16 år eller derover og undersøger sundhed, sygelighed og trivsel herunder blandt andet rygning, sociale relationer, selvvurderet helbred og livskvalitet.	Både inddraget baggrundsspørgsmål (Køn) og spørgsmål omhandlende trivsel (omfanget af fysisk og digital kontakt med socialt netværk, mulighed for støtte). Alle items er medtaget i deres direkte form, men spørgsmål om direkte og fysisk kontakt er blevet opdelt i to separate spørgsmål.
HBSC Grønland 2018	Måltrettet alle folkeskoler i Grønland med elever i 5. til 10. klasse. Undersøger skolebørns sundhed og sundhedsadfærd, med temaer som: Skoletrivsel, Sundhed og Helbred, Rusmidler og Rygning.	Holdningsspørgsmål ift. tilgængeligheden af cannabis. Item er medtaget i dets direkte form.
Befolkningsundersøgelsen Grønland 2024	Undersøgelse af unge og voksne indbyggere i Grønland (15-94 år), med overordnet formål om at give status på folkesundheden, ved at belyse sundhed og sygelighed, samt udviklingen heri, gennem temaer som rusmidler og rygning, opvækstvilkår og livskvalitet.	Erfaringsspørgsmål (har man prøvet hash, problemer med hash i barndomshjem), spørgsmål om trivsel (ensomhed). Items spørgsmål er medtaget i deres direkte form, men svarkategorier ved ét item er ændret, men har stadig samme betydning.

Mens nogle af spørgsmålene fra de validerede danske spørgeskemaer, UNG19 og Danskernes Sundhed 2023, er medtaget i deres direkte form, har andre gennemgået ændringer i spørgsmål, svarkategorier eller begge. Således blev de tilpasset forskningsspørgsmål og undertemaer, samt konteksten, hvori undersøgelsen blev gennemført. Aday og Cornelius (2006) anbefaler, at overveje betydningen af direkte at overføre spørgsmål fra en undersøgelse til en anden, da det oftest er passende at tilpasse spørgsmålene til den specifikke dataindsamling og studiepopulation (Aday & Cornelius, 2006). Unge i Grønland er opvokset i en anden kultur, og under andre og mere udbredte folkesundhedsproblematikker end danske unge (jf. afsnit 2.4 *At være ung i Grønland*), hvilket medførte et behov for at kvalificere og kontekstualisere udvalgte validerede spørgsmål og svarkategorier. Spørgeskemaets 36 items fremgår af tabel 5.12

Item 3, 6, 7, 9, 10, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 31, 32 og 33 er fra UNG19. Spørgeskemaets item 9 og 31 blev medtaget i deres direkte form. Svarkategorierne i item 3, 6, 7, 14 og 22 blev justeret og tilpasset unge på grønlandske ungdomsuddannelser. Svarkategorien i item 10 blev ændret fra, at eleven, ved afkrydsning, kunne angive sin alder, til at eleven selv skulle skrive sin alder, og spørgsmålet blev lavet om til, at *hash* bruges som samlet betegnelse for cannabisprodukter. Item 15, 18, 19, 24 og 26 omhandler oprindeligt alkohol, hvorfor spørgsmål og svarkategorier blev tilpasset til hash og suppleret med yderligere svarkategorier. I item 20, 23, 32 og 33 blev spørgsmålene ændret med enkelte ord for at imødekomme oversættelsen til grønlandsk. Item 1, 34, 35, 36 blev medtaget i deres direkte form fra Danskernes Sundhed 2023. Item 8, 25 og 30 er fra Befolkningsundersøgelsen Grønland 2024. Item 30 blev medtaget i dens direkte form, item 8 har ændret svarkategorier og item 25 er ændret fra at rumme andre stoffer, til kun at omhandle hash. Item 21 er fra HBSC Grønland 2018, og omhandler alkohol og er tilpasset til hash.

Således blev spørgsmål fra Danskernes Sundhed 2023, UNG19, HBSC Grønland 2018 og Befolkningsundersøgelsen Grønland 2024 udvalgt og justeret med relevans for hypoteserne og undersøgelsens formål om at kortlægge erfaringer, holdninger, viden om cannabis samt betydningen af elevens sociale netværk herfor. Justering og udvælgelse af relevante spørgsmål, understøttes af Grønvold (2019)

der fremhæver, at det kan være en udfordring at finde et eksisterende valideret spørgeskema, der passer helt præcist til formålet, hvorved man risikerer at måle de forkerte ting (Grønvold, 2019).

5.5.3.3 Udvikling af selvavede items

Foruden de spørgsmål og svarkategorier, der blev anvendt fra allerede validerede spørgeskemaer, opstod et behov for at udvikle nye items. Item 2, 4, 5, 11, 12, 13, 16, 17, 27, 28 og 29 udgør selvavede items. Disse nye items blev målrettet specialets problemformulering, herunder forskningsspørgsmål 2 og 3, der er særligt kontekstafhængige, da fokus specifikt er forbrugsmønstre af cannabis blandt elever på en ungdomsuddannelse i Grønland. Behovet for selv at udvikle items opstod ligeledes på baggrund af undertemaer, som ikke kunne omfavnes, udelukkende ved anvendelse af eksisterende validerede spørgeskemaer. Ifølge Aday og Cornelius (2006) bør items udvikles med henblik på at afspejle den specifikke kontekst og kulturelle nuancer af studiepopulationen, for at forbedre validiteten og relevansen af undersøgelsesresultaterne (Aday & Cornelius, 2006). Det understøtter valget om at udvikle nye items. I processen med at udvikle nye items til spørgeskemaet var fokus på at skabe items, der ikke blot var relevante for forskningsspørgsmålene, men ligeledes tilpasset til den kulturelle og sociale kontekst i Grønland. Dette krævede overvejelser om ordvalg, sammensætningen af ord, sætningen som helhed og tilhørende svarkategorier. Aday og Cornelius (2006) fremhæver, at items skal være enkle og baseret på en antagelse om, at respondenter har et 8. klasses uddannelsesniveau, for at sikre klarhed og forståelse (Aday & Cornelius, 2006). Det samlede spørgsmål, med dets svarkategorier og eventuelt introducerende og hjælpende tekst, blev et kompromis mellem at være kort og præcist men samtidig dækkende, relevant for det der skal undersøges, uden at være for nærgående, samt velafgrænset og utvetydigt men stadig med et letforståeligt dagligdagssprog. Denne afvejning understøttes af Grønvold (2019), der beskriver, hvordan anbefalinger for udformningen af spørgsmål lyder indlysende, men ofte er svære at leve op til og derfor må afvejes mod hinanden (Grønvold, 2019). Tilgangen til at formulere de nye items var at vælge ord som både var præcise og almindeligt forståelige. Et eksempel er anvendelsen af termen *hash* frem for *cannabis* i item 7 med en tilknyttet introducerende tekst, der forklarer omfanget af begrebet. Selvom cannabis er den samlede betegnelse for rækken af euforiserende stoffer, der kan produceres ud fra planten *cannabis sativa*, gjorde gatekeeper opmærksom på, at *hash* anvendes i daglig tale hos unge i Grønland. I Olsen (2006) beskrives det,

hvordan mistolkning af ord kan undgås ved, blandt andet at anvende ord med få bogstaver, som de fleste kender og bruger, samt eventuelt definere ordet, så svarpersonen ved, hvad der helt præcis menes (Olsen, 2006). Vigtigst er, at udviklerne af spørgeskemaet overvejer argumenterne og afprøver resultaterne blandt andet kollegaer og eksperter (Grønvold, 2019). Således blev både items fra validerede spørgeskemaer og nyudviklede spørgsmål valideret med eksperter fra Departementet for Sundhed, hvilket uddybes i det følgende afsnit.

Tabel 10: *Spørgeskema med items*

Spg.	Spørgsmål	Svarkategorier
<i>Følgende spørgsmål omhandler sociodemografiske faktorer:</i>		
1	Hvad er dit køn? (sæt kun ét X)	☐ Kvinde ☐ Mand ☐ Andet (med mulighed for at skrive) : _____
2	Hvor gammel er du?	Angiv: _____
3	Hvilken uddannelse går du på? (sæt kun ét X)	☐ GUX, Aasiaat ☐ GUX, Nuuk ☐ GUX, Qaqortoq ☐ GUX, Sisimiut ☐ Peqqissaanermik Ilinniartik, Center for Sundhedsuddannelser, Nuuk ☐ Perorsaanermik Ilinniartik, Socialpædagogisk Seminarium, Ilulissat (Socialhjælperuddannelsen) ☐ Niuernermik Ilinniartik, Handelsskolen, Qaqortoq (kontor, handel og forretningsservice) ☐ Niuernermik Ilinniartik, Handelsskolen, Nuuk (kontor, handel og forretningsservice) ☐ Niuernermik Ilinniartik, Handelsskolen, Qaqortoq (fødevarer, jordbrug og turisme) ☐ INUILI, Levnedsmiddelskolen, Narsaq ☐ Upernaviarsuk landbrugsskole ☐ Sanaartornermik Ilinniartik, Bygge & Anlægsskolen, Sisimiut ☐ Saviminilerinermik Ilinniartik, Jern & Metalskolen, Nuuk ☐ Aatsitassalerinermik Ilinniartik, Råstofskolen, Sisimiut ☐ Grønlands Maritime Center ☐ Andet _____

4	Hvor er du opvokset? (sæt kun ét X)	☐ Bygd ☐ Større by ☐ Mindre by ☐ Nuuk ☐ Andet: _____	
5	Flyttede du fra din hjemby for at påbegynde din nuværende uddannelse? (sæt kun ét X)	☐ Ja ☐ Nej	
6	Hvem bor du sammen med? (sæt mindst ét X)	☐ Jeg bor alene i min egen bolig ☐ Kæreste/ægtefælle ☐ Ven/veninde/sambo (roomie) ☐ Hos min far og mor – som bor sammen ☐ Skiftevis hos min far og min mor ☐ Kun hos en af mine forældre ☐ Hos en plejefamilie eller anden familie ☐ Jeg bor i kollektiv ☐ Jeg bor på kollegium ☐ Andet	
Følgende spørgsmål omhandler holdninger og erfaringer med hash:			
7	Når der i dette spørgsmål, samt i resten af spørgeskemaet, nævnes "hash", menes der cannabisprodukter, herunder hash, marihuana, pot og skunk. Mener du, at hash er: (sæt kun ét X)	☐ Meget skadeligt ☐ Skadeligt ☐ Lidt skadeligt ☐ Ikke skadeligt ☐ Ved ikke	
8	Når der i dette spørgsmål, samt i resten af spørgeskemaet, nævnes "ryge hash", "hashrygning" etc., menes der alle former for indtagelse af cannabis, hash, marihuana, pot og skunk. Har du nogensinde prøvet at ryge hash? (sæt kun ét X)	☐ Nej ☐ Ja	
9	Hvor mange gange har du røget hash? (Sæt kun ét X i hver linje)	9.1 I løbet af de sidste 30 dage	☐ 0 ☐ 1-2 ☐ 3-5 ☐ 6-9 ☐ 10-19 ☐ 20-39 ☐ 40 eller flere

		9.2 I løbet af de sidste 12 måneder (1 år) ☐0 ☐1-2 ☐3-5 ☐6-9 ☐10-19 ☐20-39 ☐40 eller flere
		9.3 I løbet af hele livet ☐0 ☐1-2 ☐3-5 ☐6-9 ☐10-19 ☐20-39 ☐40 eller flere
10	Hvor gammel var du første gang du prøvede at ryge hash?	Angiv: _____
11	Hvor prøvede du første gang at ryge hash? (sæt kun ét X)	☐ I et hjem, alene ☐ I et hjem, sammen med venner ☐ I et hjem, sammen med familie ☐ Til en privatfest ☐ I byen (på en bar, diskotek etc.) ☐ Udenfor i byen/bygden ☐ I naturen ☐ På en uddannelsesinstitution (folkeskole, efterskole, gymnasium, erhvervsskole etc.) ☐ Andet: _____
12	Hvor ryger/røg du oftest hash? (sæt mindst ét X)	☐ I mit eget hjem ☐ I andres hjem ☐ Til en privatfest ☐ Til en efterfest ☐ I byen (på en bar, diskotek etc.) ☐ Udenfor i byen/bygden ☐ I naturen ☐ På en uddannelsesinstitution (folkeskole, efterskole, gymnasium, erhvervsskole etc.) ☐ Andet: _____

13	Hvem ryger/røg du oftest hash med? (sæt mindst ét X)	☐ Alene ☐ Venner ☐ Familie ☐ Andre
14	Hvordan plejer/plejede du at købe hash? (sæt mindst ét X)	☐ Jeg køber ikke selv hash, men er blevet tilbudt det af andre ☐ Jeg køber hash af venner/bekendte ☐ Jeg køber hash f.eks. via Facebook eller andre sociale medier ☐ Jeg køber hash fra en sælger ude foran butikkerne ☐ Jeg køber hash fra private hjem hos en sælger ☐ Jeg køber hash af personer jeg ikke kender privat ☐ Andet: _____
15	Vil du gerne ryge mindre hash end du gør? (sæt kun én X)	☐ Jeg ryger ikke, så ikke relevant for mig ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ved ikke
16	Hvad afholder dig fra at ryge mindre hash?(sæt mindst ét X)	☐ Jeg føler mig bedre tilpas, når jeg ryger hash ☐ Mine venner ryger hash ☐ Min familie ryger hash ☐ Jeg bruger det for at få styr på mine tanker ☐ Jeg bruger det for at få ro i kroppen ☐ Jeg bruger det for at kunne sove om natten ☐ Jeg vil gerne ryge mindre, men jeg kan ikke stoppe ☐ Andet (uddyb gerne): _____
17	I hvilken grad synes du at hashrygning påvirker din skolegang? (Sæt kun ét X)	☐ I høj grad ☐ I nogen grad ☐ I mindre grad ☐ Slet ikke ☐ Ved ikke

18	Hvis du tidligere har røget hash, men nu er stoppet, hvad fik dig så til at stoppe? (Sæt mindst ét X)	☐ Ikke relevant for mig, jeg ryger stadig hash ☐ Jeg synes det var sjovere ikke at ryge hash ☐ Jeg havde ikke lyst til at miste kontrollen ☐ Jeg synes ikke, at jeg var gammel nok ☐ Jeg brød mig ikke om smagen af hash ☐ Mine venner røg ikke hash ☐ Pga. sygdom og/eller mentale problemer ☐ Jeg ville gerne passe på min krop og leve sundt ☐ Pga. min sport ☐ Det havde konsekvenser for min præstation i skolen ☐ Jeg måtte ikke for mine forældre ☐ Fordi jeg havde oplevet negative konsekvenser af hash i min familie ☐ Fordi jeg havde oplevet negative konsekvenser af hash blandt mine venner ☐ Fordi jeg selv havde oplevet negative konsekvenser af at ryge hash ☐ Jeg ville ikke blive utilpas ☐ Pga. min religion ☐ Nogle i min omgangskreds sagde jeg skulle stoppe ☐ Andre årsager
19	Hvis du aldrig har røget hash, hvad afholder dig så fra at ryge det? (Sæt mindst ét X)	☐ Jeg har ikke lyst til at miste kontrollen ☐ Jeg synes ikke, at jeg er gammel nok ☐ Jeg bryder mig ikke om lugten af hash ☐ Mine venner ryger ikke hash ☐ Jeg er bange for at blive syg/få mentale problemer ☐ Jeg vil gerne passe på min krop og leve sundt ☐ Pga. min sport ☐ Det har konsekvenser for min præstation i skolen ☐ Jeg må ikke for mine forældre ☐ Fordi jeg har oplevet negative konsekvenser af hash i min familie ☐ Fordi jeg har oplevet negative konsekvenser af hash blandt mine venner ☐ Jeg vil ikke blive utilpas ☐ Pga. min religion ☐ Andre årsager
20	I hvilken grad synes du det er acceptabelt at unge i din alder ryger hash? (Sæt kun ét X)	☐ I høj grad ☐ I nogen grad ☐ I mindre grad

		☐ Slet ikke ☐ Ved ikke	
21	Hvor svært ville det være for dig at få fat i hash, hvis du var interesseret? (sæt kun ét X)	☐ Det er ikke muligt for mig at få fat i hash ☐ Meget svært ☐ Svært ☐ Let ☐ Meget let ☐ Ved ikke	
22	Er du inden for de sidste 12 måneder blevet tilbudt hash: (sæt ét X i hver linje)	22.1... på dit uddannelsessted?	☐ Nej ☐ Ja, en gang ☐ Ja, flere gange
		22.2... af venner?	☐ Nej ☐ Ja, en gang ☐ Ja, flere gange
		22.3... af familiemedlemmer?	☐ Nej ☐ Ja, en gang ☐ Ja, flere gange
		22.4... i offentligheden? (udenfor, på diskotek, på bar etc.)	☐ Nej ☐ Ja, en gang ☐ Ja, flere gange
		22.5... på sociale medier?	☐ Nej ☐ Ja, en gang ☐ Ja, flere gange
		22.6... til fest?	☐ Nej ☐ Ja, en gang ☐ Ja, flere gange
		22.7... i andre sammenhænge, der ikke er nævnt ovenfor?	☐ Nej ☐ Ja, en gang ☐ Ja, flere gange
23	Hvor mange på din skole/uddannelse tror du har prøvet at ryge hash? (sæt kun ét X)	☐ Ingen ☐ Næsten ingen ☐ Under halvdelen ☐ Omkring halvdelen ☐ Over halvdelen ☐ Alle eller næsten alle	
24	Oplever du, at hash bliver brugt: (sæt kun ét X i hvert linje)	24.1 ... på din skole/uddannelsessted	☐ Nej, slet ikke ☐ Nej, næsten ikke ☐ Ja, lidt ☐ Ja, meget

		24.2 ... i forbindelse med fester/fredagsbarer på skolen	☐ Nej, slet ikke ☐ Nej, næsten ikke ☐ Ja, lidt ☐ Ja, meget
		24.3 ... til sociale arrangementer udenfor skolen/uddannelsesstedet	☐ Nej, slet ikke ☐ Nej, næsten ikke ☐ Ja, lidt ☐ Ja, meget
		24.4 ... blandt venner/bekendte	☐ Nej, slet ikke ☐ Nej, næsten ikke ☐ Ja, lidt ☐ Ja, meget
		24.5 ... i dit hjem	☐ Nej, slet ikke ☐ Nej, næsten ikke ☐ Ja, lidt ☐ Ja, meget
25	Var der problemer med hash i dit barndomshjem? (sæt kun ét X)	☐ Ja, ofte ☐ Ja, af og til ☐ Nej, aldrig	
Følgende spørgsmål omhandler viden om hash:			
26	Ved du, om din skole/uddannelse har regler eller en politik om hash? (sæt kun ét X)	☐ Ja, det har min skole, og jeg kender indholdet af den ☐ Ja, det har min skole, men jeg kender ikke indholdet af den ☐ Nej, det har min skole ikke ☐ Ved ikke	
27	Hvor får du viden om hash? (sæt mindst ét X)	☐ Mine forældre ☐ Sociale medier (Tiktok, Instagram, Facebook etc.) ☐ Radio ☐ I fjernsynet ☐ Internettet ☐ Skole ☐ Mine venner ☐ Mine søskende ☐ Andre i mit netværk	
28	I hvilken grad har du viden om negative konsekvenser ved et forbrug af hash? (Sæt kun ét X)	☐ I høj grad ☐ I nogen grad ☐ I mindre grad ☐ Slet ikke ☐ Ved ikke	

Følgende spørgsmål omhandler trivsel: Med "trivsel" menes der, hvordan du har det, både når du er alene og sammen med andre			
29	Hvor ofte føler du dig ensom? (Sæt kun ét X)	29.1 I løbet af de sidste 30 dage	☐ Meget ofte ☐ Ofte ☐ Af og til ☐ Næsten aldrig ☐ Aldrig
		29.2 I løbet af de sidste 12 måneder (1 år)	☐ Meget ofte ☐ Ofte ☐ Af og til ☐ Næsten aldrig ☐ Aldrig
		29.3 I løbet af hele livet	☐ Meget ofte ☐ Ofte ☐ Af og til ☐ Næsten aldrig ☐ Aldrig
30	Er du nogensinde alene, selvom du egentlig havde mest lyst til at være sammen med andre? (sæt kun ét X)	☐ Nej ☐ Ja, men sjældent ☐ Ja, en gang i mellem ☐ Ja, ofte	
31	Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg er god nok, som jeg er? (sæt kun ét X)	☐ Helt enig ☐ Enig ☐ Hverken enig eller uenig ☐ Uenig ☐ Helt uenig	
32	Er du med i et socialt fællesskab på din skole/uddannelse? (sæt kun ét X)	☐ Ja, altid ☐ Ja, for det meste ☐ En gang imellem ☐ Sjældent eller aldrig	
33	Uden for undervisningstid: Hvor ofte er du sammen med dine venner? (sæt kun ét X)	☐ Sjældent eller aldrig ☐ 1-3 dage om måneden ☐ 1-2 dage om ugen ☐ 3-4 dage om ugen ☐ 5-6 dage om ugen ☐ Hver dag	
34	Hvor ofte er du sammen med familie, venner og bekendte? (sæt ét X i hver linje)	34.1: Familie som du ikke bor sammen med	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden

	(Med dette menes, at I mødes og taler sammen ansigt til ansigt)	☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
	34.2: Ægtefælle/kæreste	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
	34.3: Venner	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
	34.4: Kollegaer, skole eller studiekammerater i fritiden	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
	34.5: Naboer eller andre personer i dit lokalområde	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
	34.6: Bekendte i foreninger, klubber etc.	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
	34.7: Andre bekendte	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden

			☐ Aldrig
35	Hvor ofte er du i digital kontakt med familie, venner og bekendte? (sæt ét X i hver linje) <i>(Med digital kontakt menes, at I taler sammen eller skriver til hinanden (f.eks. via telefonopkald, sms, mails, sociale medier, online spil, videoopkald etc..))</i>	35.1: Familie som du ikke bor sammen med	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
		35.2: Ægtefælle/kæreste	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
		35.3: Venner	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
		35.4: Kollegaer, skole eller studiekammerater i fritiden	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
		35.5: Naboer eller andre personer i dit lokalområde	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
		35.6: Bekendte i foreninger, klubber etc.	☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig

			☐ Dagligt ☐ Næsten dagligt ☐ En eller to gange om ugen ☐ En eller to gange om måneden ☐ Sjældnere end en gang om måneden ☐ Aldrig
		35.7: Andre bekendte	
36	Har du nogen at tale med, hvis du har problemer eller brug for støtte? (sæt kun ét X)	☐ Ja, altid ☐ Ja, for det meste ☐ Ja, nogle gange ☐ Nej, aldrig eller næsten aldrig	

5.5.3.4 Validering af spørgeskema

At teste spørgeskemaet forud for dets udsendelse, bliver i step 7 af Aday og Cornelius (2006) beskrevet som værende afgørende for kvaliteten af undersøgelsen. Formålet med testen er at kunne forudse og eliminere så mange udfordringer som muligt, og afværge problemer inden undersøgelsen iværksættes (Aday & Cornelius, 2006). Da det blev besluttet at inddrage spørgsmål og svarkategorier fra eksisterende validerede spørgeskemaer (UNG19, Danskernes Sundhed, HBSC og Grønlands Befolkningsundersøgelse), samt tilføje nyudviklede spørgsmål og svarkategorier, medførte det at spørgeskemaet skulle valideres. Grønvold (2019) fremhæver vigtigheden af at validere spørgeskemaet forud for udsendelse, uanset om der anvendes spørgeskemaer udviklet af andre eller selv udvikler hele spørgeskemaet eller blot nogle få spørgsmål (Grønvold, 2019). Valideringen skal både højne spørgeskemaets validitet og reliabilitet, så undersøgelsen måler det, der er hensigten at måle (validitet) og undgår systematiske målefejl, der vil påvirke målingens præcision (reliabilitet) (Grønvold, 2019; Gut & Fuglsang, 2015).

Validering af spørgeskemaet bestod af en *prætestning*, med deltagelse af eksperter fra Departementet for Sundhed i Grønland. Prætest beskrives af Grønvold (2019) som en metode til at få flest mulige inputs på et spørgeskema fra ”gode kritikere”, der kan belyse oversete svagheder (Grønvold, 2019). De gode kritikere kan være kollegaer, der kender til problemstillingen og er orienteret om studiepopulationen (Grønvold, 2019). Først blev spørgsmål og tilhørende svarkategorier gennemgået og revideret med to eksperter fra Departementet for Sundhed, som var behjælpelige med at finde eventuelle svagheder. Bryman (2021) fremhæver, at gatekeepere kan være essentielle i arbejdet med at

sikre, at spørgsmål tilpasses studiepopulationens sociale og kulturelle kontekst, hvilket således kan påvirke validitet og reliabilitet af resultaterne (Bryman, 2021; Riis, 2005). Valideringen med den første gatekeeper, fokuserede på ordvalg, sætningsopstilling og indhold i svarkategorier, mens valideringen med anden gatekeeper fokuserede på forståelsen af den grønlandske kultur, herunder traditioner, normer og sproglige barrierer. Spørgeskemaets items blev revideret efter møderne med de to gatekeepers. Revisionerne omhandlede ændringer af danske ord, som ikke ville have samme betydning i en grønlandsk oversættelse. For at opnå en mere præcis formulering, blev alle fyldeord elimineret fra sætningerne. Dette af hensyn til oversættelsen, hvor grønlandske ord er længere end de danske. Yderligere blev svarkategorier justeret ved at fjerne eller tilføje alternativer baseret på deres relevans for grønlandske unge og deres forhold til cannabisbrug. Eksempelvis blev svarkategorien *jeg køber hash på et åbent gademarked* i spørgsmål 14 irrelevant i en grønlandsk kontekst, hvor der ikke eksisterer åbne gademarkeder. I stedet blev svarkategorien *jeg køber hash fra en sælger ude foran butikkerne* tilføjet, da Gatekeepers oplyste om, at mange køber derigennem. I flere items blev der tilføjet svarkategorien *andet*. Således undgår respondenterne at skulle vælge et af de foruddefinerede svar, der ikke med sikkerhed omfavner alle potentielle svar på spørgsmålet. Aday og Cornelius (2006) understøtter vigtigheden af at medtænke konteksten, hvori spørgsmålene bliver stillet, herunder form og indhold af spørgeskemaet (Aday & Cornelius, 2006).

Prætest blev afsluttet med en fokusgruppediskussion af to timers varighed med fem eksperter fra Departementet for Sundhed, hvoraf fire var to-sprogede (dansk og grønlandsk). En fokusgruppediskussion, med et begrænset antal personer, bliver af Olsen (2006) fremhævet som en relevant metode til at afprøve spørgeskemaundersøgelser, da det giver indsigt i forhold, der ikke kan opnås på andre måder (Olsen, 2006). Fokusgruppediskussionen bidrog med sparring på spørgsmål og svarkategorier, samt rækkefølge heraf. Forinden fokusgruppediskussionen ønskedes der sparring på en god afslutning på spørgeskemaet, hvortil det blev anbefalet at bruge dele af den afsluttende tekst fra Grønlands befolkningsundersøgelse 2024. Denne tekst takker respondenterne for deres deltagelse, og opfordrede til at søge hjælp ved Allorfik eller ringe til telefonlinjen Tussanga, hvis respondenterne har det svært og ønsker hjælp og støtte. Anvendelsen af denne tekst fandtes relevant, hvorfor dette blev tilføjet som afsluttende tekst i spørgeskemaet. Som anbefalet af Grønvold (2019) blev spørgeskemaet

revideret, ud fra eksperternes tilbagemeldinger på spørgeskemaet under prætesten. Grønvold (2019) beskriver, at deltagerne i prætesten skal spørges ind til den tekniske udformning af hvert spørgsmål, herunder formulering, svarkategorier, hjælpetekst og design (Grønvold, 2019). Aday og Cornelius (2006) anbefaler ligeledes gennemgang af enkelte items og spørgeskemaet som helhed, herunder hvorvidt spørgsmål, der er stillet til én befolkningsgruppe, er relevante og passende at spørge om i en anden (Aday & Cornelius, 2006). Således medførte valideringen en større sandsynlighed for, at spørgeskemaet undersøger det, der er hensigten og styrker forudsætningerne for en god svarprocent som følge af kontekstuelle hensyn. Efter valideringen blev spørgeskemaet sendt til oversættelse ved en ekstern tolk knyttet til Departementer for Sundhed. Dette skete forud for distribueringen af spørgeskemaet til eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser.

5.5.4 Step 8: Formatér spørgeskema

I step 8 af Aday og Cornelius (2006) fremlægges retningslinjer for formatering og rækkefølge af spørgsmål i et spørgeskema (Aday & Cornelius, 2006). Da det prætestede spørgeskema kom retur fra tolkning, påbegyndtes formatering af spørgeskemaet. Aday og Cornelius (2006) beskriver, at særligt spørgeskemaets format, rækkefølgen spørgsmålene optræder i og deres forhold til andre spørgsmål, samlet set påvirker det enkelte spørgsmåls klarhed og betydning, og dermed respondenternes evne og vilje til at besvare spørgsmålene pålideligt og præcist (Aday & Cornelius, 2006). Ved at følge Aday og Cornelius' (2006) anbefalinger vil spørgeskemaets opbygning, inklusiv spørgsmålenes rækkefølge og gensidige påvirkning, sikre en pålidelig besvarelse og øge svarprocenten. Spørgeskemaet og dets items er udviklet og kvalificeret i excel, forud for dets formatering til SurveyXact. Excel gav et bedre visuelt overblik i det indledende arbejde med at udvikle, redigere og kvalificere spørgeskemaet, både internt i specialegruppen og eksternt med gatekeepers.

5.5.4.1 Rækkefølgen af spørgeskemaets items

Ved respondenternes besvarelse af et item gennemgår de flere overordnede stadier med betydning for forståelsen og besvarelsen af spørgsmålet (Aday og Cornelius, 2006; Van Dooren et al., 2023). Van Dooren et al. (2023) pointerer i den forbindelse, at rækkefølgen på spørgsmålene har betydning for

respondenternes svar, særligt når spørgsmålet fortolkes og der søges i hukommelsen efter relevant information (Van Dooren et al., 2023).

Spørgeskemaundersøgelsen indledes med seks generelle spørgsmål til sociodemografiske faktorer, heriblandt køn, alder, uddannelse og boligsituation. Hensigten var, at respondenterne indledningsvis skulle besvare lettere spørgsmål, for at blive fortrolig og komfortabel med spørgeskemaet. Efterfølgende præsenteres de resterende spørgsmål i tre temaer, der omhandler *holdninger og erfaringer med hash, viden om hash og slutteligt respondentens trivsel*. Aday og Cornelius (2006) fremhæver, at folk reagerer forskelligt på spørgsmål om generelle holdninger til et emne, afhængigt af om spørgsmålet placeres før eller efter en række spørgsmål, der berører mere specifikke holdninger til emnet (Aday og Cornelius, 2006). I spørgeskemaets første tema, omhandlende holdninger og erfaringer med cannabis, undersøger første item i hvilken grad respondenterne mener at hash er skadeligt, mens sidste item søger at afdække, om respondenterne har oplevet problemer med cannabis i deres barndomshjem. Items går dermed gradvist fra noget mere generelt til noget mere personligt. Dette efterlever anbefalinger fra Aday og Cornelius (2006), der fremhæver, at generelle holdningsspørgsmål stilles først, efterfulgt af specifikke holdningsspørgsmål, da respondenterne ellers kan have en tendens til at føle, at spørgsmålet allerede er besvaret (Aday og Cornelius, 2006). Ved at følge Aday og Cornelius' (2006) anbefaling, blev items i hvert tema opstillet i en logisk rækkefølge, der gradvist introducerede respondenterne for mere følsomme items og dermed sikrede en naturlig fremgang og sammenhæng i besvarelsene.

5.5.4.2 SurveyXact som platform for spørgeskemaundersøgelsen

SurveyXact blev anvendt som platform for dataindsamlingen. Aday og Cornelius (2006), beskriver, hvordan klarheden og appellen i den visuelle præsentation af spørgsmålene, svarkategorierne og medfølgende instruktioner, er afgørende for en vellykket undersøgelse (Aday og Cornelius, 2006). At gennemføre spørgeskemaundersøgelsen elektronisk, gennem SurveyXact, har været essentielt for at opnå hurtig indhentning af store datamængder på tværs af Grønlands ungdomsuddannelser. Da studiepopulationen er tilknyttet uddannelse, hvor adgangen til information, litteratur og kommunikation

foregår elektronisk, var der en forventning om, at de ville have adgang til telefon og/eller computer, hvorigennem spørgeskemaet kunne besvares.

Efter spørgeskemaets indhold var oversat til grønlandsk, indledtes arbejdet med at indføre det i SurveyXact. I denne proces, blev der gjort flere metodiske overvejelser med hensyn til opsætning, som skulle sikre en vellykket undersøgelse med flest mulige gennemførte. Respondenten kunne, under besvarelsen af spørgeskemaet, løbende skifte mellem at se de enkelte items på dansk og grønlandsk. Dette øger muligheden for at respondenterne forstår indholdet i spørgeskemaet, hvilket er i overensstemmelse med Aday og Cornelius' (2006) anbefaling om at tilpasse spørgeskemaets sprog til studiepopulationens præferencer, for at forbedre svarpræcisionen (Aday & Cornelius, 2006). Spørgeskemaet blev opstillet således, at der vises ét item ad gangen, for at skabe en klar visuel præsentation. Efter at have afgivet besvarelse, kunne der trykkes *næste* eller *tilbage*. Respondenten skulle minimum sætte ét kryds for at kunne gå videre, og blev ellers mødt af en rød besked med teksten *skal udfyldes*. Ved de enkelte spørgsmål følger der i parentes en instruktion, som angiver, hvorvidt der skal sættes ét eller flere kryds i svarkategorierne. Dette for at sikre, at respondenten for eksempel ikke vælger den første genkendelige årsag til, at vedkommende stoppede med at ryge hash, men er opmærksom på at der kan vælges flere årsager. Ved de items hvor *andet* indgår i svarkategorierne, med mulighed for at tilføje en tekst, var det udelukkende ved spørgsmålet om, hvilken uddannelse respondenten er tilknyttet, at det blev nødvendigt at tilføje tekst for at gå videre. Dette blev valgt for at vide, præcist hvilke elever, der udgør spørgeskemaets studiepopulation, da Departementet for Uddannelse i Grønland havde ansvaret for distributionen til elevernes skolemails.

Spørgeskemaet i SurveyXact muliggjorde ligeledes at respondenterne kan præsenteres for forskellige items, afhængigt af deres svar på tidligere items (Rambøll, 2024). Således vil respondenten blive præsenteret for forskellige items, afhængigt af om de nogensinde har prøvet cannabis. Dette bliver af Aday og Cornelius fremhævet som en fordel, da spørgeskemaet kan programmeres til at være dynamisk, således at de items der præsenteres for respondenten, baseres på tidligere besvarelser (Aday & Cornelius, 2006).

5.5.5 Step 9: Overvågning og gennemførsel af spørgeskemaundersøgelsen

Step 9 af Aday og Cornelius (2006) omhandler at designe og gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, herunder hvordan undersøgelsen skal introduceres til respondenterne, hvordan der følges op, hvornår den indledende og opfølgende kontakt planlægges, samt incitamenter til respondenterne (Aday & Cornelius, 2006). Således blev det relevant at planlægge proceduren for, hvordan og hvornår rektorer samt respondenter skulle introduceres til undersøgelsen, hvordan der skulle følges op på de elever der ikke havde svaret og hvordan der kunne skabes incitament for studiepopulationen.

5.5.5.1 Plan for kontakt

Aday og Cornelius' (2006) anbefaler at følge Dillmans tilgang til maksimering af svarprocenten for spørgeskemaundersøgelser gennem planlægning af kontakt til respondenter og gatekeepers (Aday & Cornelius, 2006). Denne tilgang, der baseres på fem trin skal sikre, at deltagelse maksimeres og der dermed opnås pålidelige og repræsentative data i undersøgelsen (Aday & Cornelius, 2006). Med en fastsat tidsramme på tre uger, fra introducerende mail blev udsendt til rektorer, til deadline på besvarelsen af spørgeskemaet, var det ikke muligt at følge alle fem trin. Derfor er udelukkende trin 1, 2 og 3 medtaget og fulgt (se tabel 5.13). Disse trin bliver uddybet i følgende afsnit.

Tabel 5.13: Trin til maksimering af svarprocent

Trin 1	Udsendelse af forudgående mail til respondenter til undersøgelsen for at informere dem om den kommende undersøgelse og anmode om deres deltagelse
Trin 2	Inden for en uge efter den første mail, sendes mail, der indeholder yderligere detaljer om undersøgelsen samt selve spørgeskemaet.
Trin 3	Fire til otte dage senere sendes en opfølgende mail, der sikrer, at de der endnu ikke har besvaret spørgeskemaundersøgelsen, bliver påmindet om at gøre dette.

5.5.5.1.1 Informationsbrev til rektorer

Forud for udsendelse af spørgeskema, blev der udarbejdet et informationsbrev til rektorer på samtlige ungdomsuddannelser i Grønland (se bilag 1). Dette følger 1. trin i Dillmans samlede tilgang til maksimering af svarprocenten (Aday & Cornelius, 2006). I informationsbrevet blev formålet med

undersøgelsen beskrevet samt hvad besvarelsene skulle bidrage til. Informationsbrevet blev udsendt via mail og rektorer blev anmodet om at være behjælpelige med at bede undervisere om at oplyse eleverne om spørgeskemaundersøgelsen, samt afsætte tid til besvarelsen. Dette var essentielt, da det ikke var muligt for specialegruppen at være til stede på uddannelserne for at informere elever om undersøgelsen. Således ønskede specialegruppen, at rektorer skulle fungere som gatekeeper, til at skabe incitament for eleverne på de enkelte uddannelser. Jævnfør Aday og Cornelius (2006) er det fordelagtigt at informere respondenter om den kommende undersøgelse, inden selve spørgeskemaet sendes ud. Dette skyldes, at respondenter har tendens til at være mere samarbejdsvillige, når de får forhåndsvarsel om, at de vil blive kontaktet til en undersøgelse, hvilket vil øge svarprocenten (Aday & Cornelius, 2006). I bilag 1 ses informationsbrev, der blev udsendt til diverse rektorer på både dansk og grønlandsk, for at tilgodese forståelsen af sproget.

5.5.5.1.2 Distributionsmail

Efter udsendelse af informationsbrev til rektorer blev der udarbejdet en distributionsmail, der blev udsendt til eleverne på de enkelte uddannelser, sammen med spørgeskemaet (se bilag 2). Departementet for Uddannelse i Grønland var behjælpelig med at distribuere mail og spørgeskema ud til 2304 elever, der går på Grønlands ungdomsuddannelser. Den metodiske overvejelse ved, at have Departementet for Uddannelse som afsender på mailen, var forhåbningen om, at det ville øge svarprocenten, ved at skabe incitament blandt eleverne, da afsender kan virke mere troværdighed og relevant, sammenlignet med gruppens studiemails. Ligesom ved informationsbrevet blev formålet med undersøgelsen beskrevet, samt hvordan besvarelsen vil blive anvendt, at deltagelse i undersøgelsen er frivillig og anonym. Mail på dansk og grønlandsk ses i bilag 2. Dette baseres på 2. trin i Dillmans guide (Aday & Cornelius, 2006).

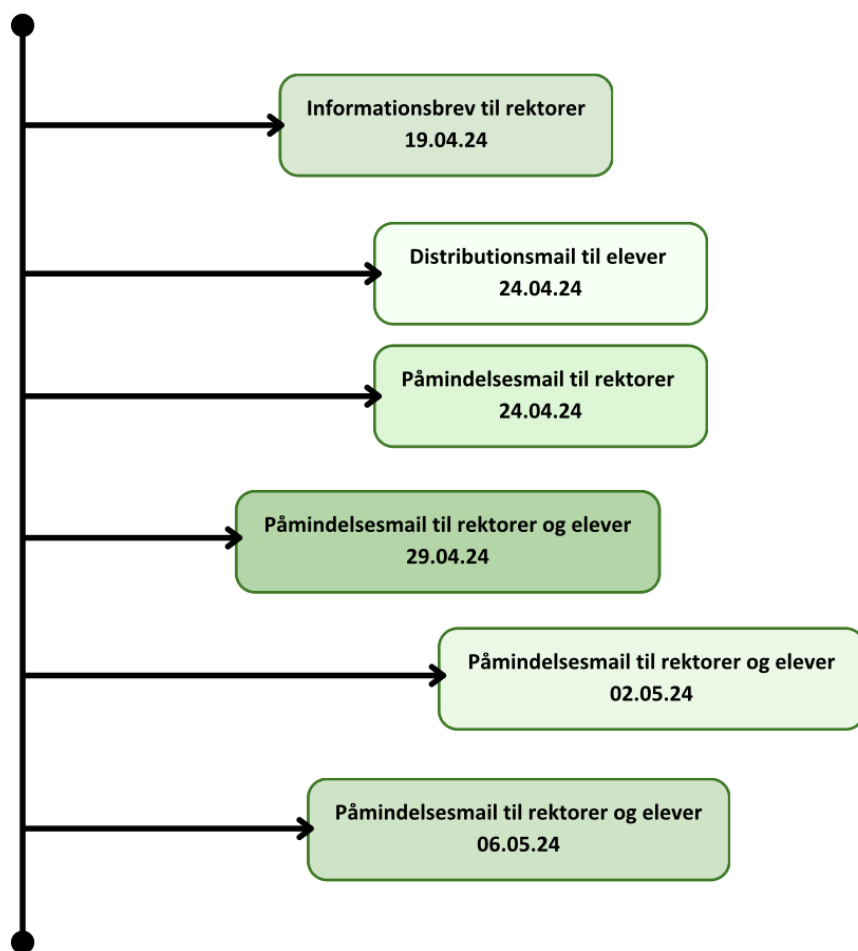
5.5.5.1.3 Påmindelsesmail

I løbet af de to uger, hvor spørgeskemaet var tilgængeligt for besvarelser, blev der udsendt tre påmindelsesmails til henholdsvis elever og rektorer (se bilag 3). Dillman fremhæver, i trin 3, at en opfølgende mail sikrer, at de, der endnu ikke har besvaret spørgeskemaet, bliver påmindet herom (Aday & Cornelius, 2006). Da der generelt er udfordringer med svarprocenten ved spørgeskemaundersøgelser i Grønland, blev der, i samarbejde med gatekeeper på Departementet for Sundhed, aftalt at sende tre

påmindelsesmails til både rektorer og elever. Det valg understøttes af Aday og Cornelius (2006), der fremhæver, at minimum én påmindelse, og i nogle tilfælde flere, medfører en passende svarprocent i elektroniske spørgeskemaundersøgelser (Aday & Cornelius, 2006).

I mailen til eleverne påmindes de om undersøgelsen, herunder formål, anonymitet og forventet svar-tid, hvorefter der er indsat link til spørgeskemaet. Svarprocenten i elektroniske undersøgelser forbedres ved at indsætte et link i mailen, der fører individet direkte til spørgeskemaet (Aday & Cornelius, 2006). Gatekeeper på Departementet for Uddannelse har adgang til elevernes skolemails og har, ligesom ved distributionsmails, været afsender på påmindelsesmails. I påmindelsesmailen til rektorerne var specialegruppen afsendere. Den første påmindelsesmail blev sendt på dagen, hvor eleverne fik tilsendt spørgeskemaet, så de var opmærksomme på, at undersøgelsen var begyndt. Mailen opfordrer til, at eleverne informeres om undersøgelsen, med argumentet om en højere svarprocent og mere brugbare resultater. Derudover blev der vedhæftet samme informationsbrev som ved den forudgående informationsmail. Inden anden påmindelsesmail blev udsendt, havde én af rektorerne informeret om, at linket til spørgeskemaet var blevet delt på skolens elektroniske platform Lectio. Da det havde positiv effekt på antallet af respondenter, blev denne erfaring tilføjet i anden påmindelsesmail til resten af rektorerne, i håb om, at det kunne højne svarprocenten. Mailen til elever og rektorer blev skrevet på dansk og sendt til tolkning, således at mailen også kunne læses på grønlandsk.

I figur 5.5 ses oversigt over datoer for, hvornår informations-, distributions- og påmindelsesmails blev udsendt til rektorer og elever.

Figur 5.5: Datoer for informations-, distributions- og påmindelsesmails til rektorer og elever

5.6 Deskriptiv og analytisk statistik

5.6.1 Step 3 og 4: Definering af variable og overvejelser om forhold mellem variable

Aday og Cornelius (2006) beskriver i 3. step at variable skal defineres forud for udarbejdelse af items (Aday & Cornelius, 2006). Første trin i konstruktionen af spørgeskemaet, blev således at definere variable forud for udarbejdelse af items. Dette blev gjort for at sikre, at den nødvendige type data blev indhentet, for at muliggøre statistiske analyser (Kirkwood & Sterne, 2003), og besvare forskningsspørgsmål 2 og 3. Forskningsspørgsmål 2 undersøger udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan de tilegner sig viden og i hvilke sammenhænge de bruger cannabis, mens forskningsspørgsmål 3 undersøger, hvilken sammenhæng, der er mellem elevernes sociale

netværk og elevens forbrugsmønstre, samt holdning til cannabis, og hvilken sammenhæng der er mellem elevernes viden om cannabis og deres forbrug.

I step 4 af Aday og Cornelius (2006) fremhæves vigtigheden af at overveje sammenhængen mellem udvalgte variable, deres indbyrdes sammenhænge og relevans for undersøgelsens forskningsspørgsmål, da disse har betydning for, hvilke type analyser, der kan udføres med dataen (Aday og Cornelius, 2006). Defineringen af variable skete således forud for udvælgelse og udvikling af items, med udgangspunkt i undertemaer, opstillet på baggrund af problemanalyse og forskningsspørgsmål 2 og 3. De udvalgte og udarbejdede items skulle passe til forudbestemte variable, til besvarelse af forskningsspørgsmål 2 og 3. I følgende afsnit præsenteres og gennemgås variable til udførelsen af den deskriptive og analytiske statistik samt, hvordan forskellige variable sammensættes således, at det bliver muligt at besvare forskningsspørgsmål 2 og 3.

5.6.1.2 Deskriptiv statistik til besvarelse af forskningsspørgsmål 2

Hensigten med den deskriptive statistik var, at besvare forskningsspørgsmål 2 og dermed kortlægge udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan de tilegner sig viden om cannabis og i hvilke sammenhænge det bliver brugt. Vilstrup og Bennich (2014) fremhæver, at deskriptiv statistik beskriver forekomsten af et givent fænomen ved at sætte tal på omfang eller udbredelse af variabler i studiepopulationen (Vilstrup & Bennich, 2014). For at kunne sætte tal på forekomsten og udbredelsen af cannabisbrug blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, var det essentielt at forstå de karakteristika, der er ved eleverne. Dette understøttes af Aday og Cornelius (2006), der fremhæver, at deskriptiv statistik er nødvendigt forud for den analytiske statistik, for at forstå egenskaberne ved studiepopulationen (Aday & Cornelius, 2006).

5.6.1.2.1 Respondent karakteristika

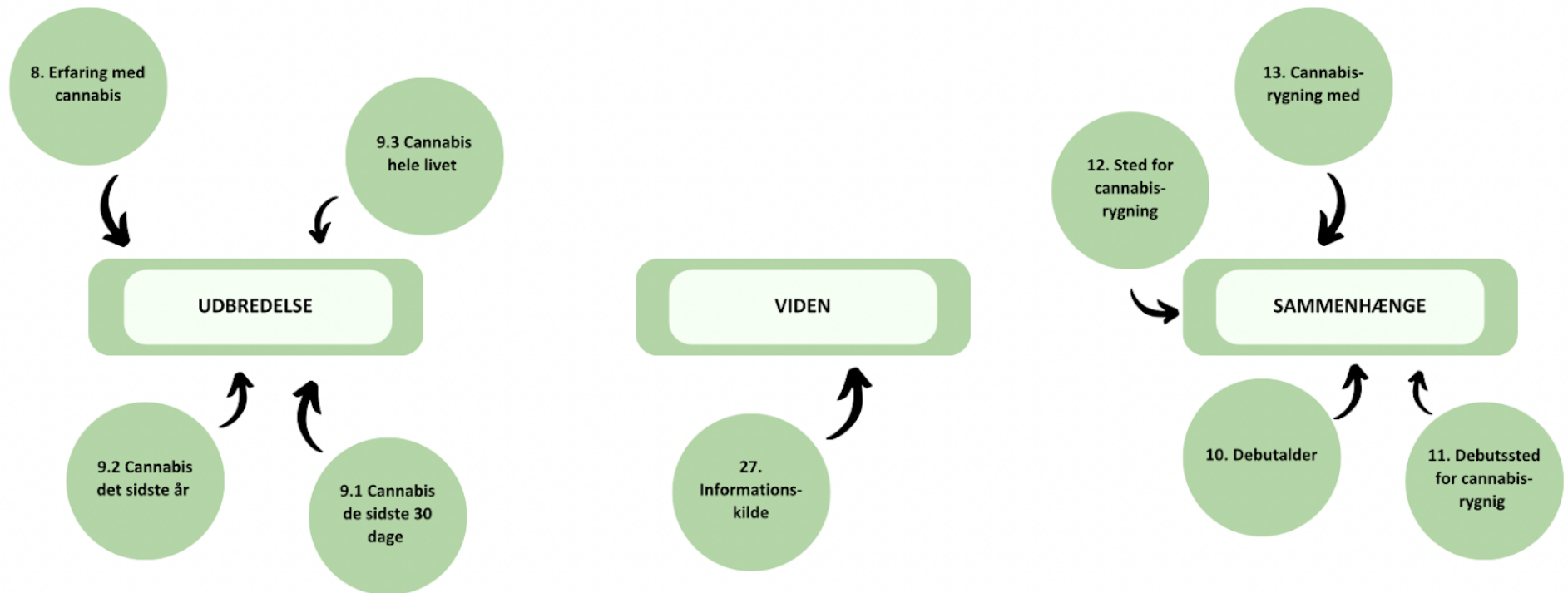
Der er udvalgt otte items (1, 2, 3, 4, 5, 6, 10 og 25), som beskriver karakteristika ved respondenterne (se bilag 4). Aday og Cornelius (2006) fremhæver, at det væsentligste fokus for deskriptive designs er at estimere karakteristikaene for en studiepopulationen (Aday & Cornelius, 2006). Disse items afdækker studiepopulationens sociodemografiske forhold, herunder *køn*, *alder*, *uddannelse*, *debutalder* for cannabisbrug, *boligforhold* og hvorvidt respondenterne *flyttede* i forbindelse med uddannelsesstart.

Yderligere blev respondenterne spurgt ind til *opvækstby* i forhold til om de kom fra en stor by, mindre by, bygd eller Nuuk, hvilket gatekeeper ønskede viden om. Derudover blev respondenterne spurgt til, hvorvidt de er *opvokset med cannabis i barndomshjemmet*, da det henviser til opvækstvilkår, der kan give indblik i, om respondenterne allerede inden skolestart er introduceret for cannabis. Samlet set bliver disse data relevante til at forstå baggrunden for respondenternes liv og de potentielle påvirkninger heraf. Viden om disse karakteristika, kan bidrage med en øget viden om eleverne og dermed den population som udgør konteksten. At have viden om studiepopulationens karakteristika bliver af Aday og Cornelius (2006) fremhævet som væsentligt, da det sikrer at der drages konklusioner, som er relevante og anvendelige for konteksten (Aday & Cornelius, 2006).

5.6.1.3 Omfanget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser

Til besvarelsen af forskningsspørgsmål 2, blev der udført deskriptiv statistik med udvalgte items (8, 9.1, 9.2, 9.3, 10, 11, 12, 13 og 27) for at kortlægge udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan de tilegner sig viden om cannabis og i hvilke sammenhænge det bliver brugt. Af nedenstående figur ses sammenhæng mellem forskningsspørgsmål 2 og udvalgte items til undersøgelse heraf (se figur 5.6).

Hvor **udbredt** er brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan tilegner de sig **viden** om cannabis og i hvilke **sammenhænge** bliver det brugt?

Figur 5.6.: Sammenhæng mellem forskningsspørgsmål 2 og udvalgte items til undersøgelse heraf

Item 8, der omhandler, hvorvidt respondenterne nogensinde har prøvet cannabis, er udvalgt for at kortlægge omfanget af cannabis blandt respondenterne. De respondenter, der svarede *ja* til item 8, blev i item 9.1, 9.2 og 9.3 bedt om at svare på, hvor ofte de har brugt cannabis inden for forskellige tidsperioder. Samlet kan item 8, 9.1, 9.2 og 9.3 bidrage til besvarelsen af forskningsspørgsmål 2, da det giver viden om omfanget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Item 8 er operationaliseret til *Erfaring med cannabis*, mens Item 9.1, 9.2, og 9.3 er operationaliseret til henholdsvis *Cannabis de sidste 30 dage*, *Cannabis det sidste år* og *Cannabis hele livet*. I Item 10 blev respondenterne bedt om at svare på, hvor gamle de var første gang de anvendte cannabis. Denne viden er relevant til at forstå, hvornår forbruget af cannabis typisk starter og dermed til at besvare spørgsmålet om udbredelse. Item 10 operationaliseres til *Debutalder*, da den refererer til, hvilken alder respondenterne havde ved deres debut for cannabis.

Item 11, 12 og 13 blev yderligere relevante at inddrage i den deskriptive analyse, særligt til besvarelsen af den del af forskningsspørgsmål 2, der omhandler, i hvilken sammenhæng cannabis bruges. Disse items blev, ligesom item 9.1, 9.2 og 9.3, udelukkende besvaret af de respondenter, der nogensinde har brugt cannabis. Item 11, 12 og 13 undersøger, hvor respondenterne første gang prøvede cannabis, hvor ofte respondenterne bruger cannabis og med hvem. Disse giver indblik i sociale og miljømæssige faktorer, med betydning for elevernes cannabisforbrug, herunder hvilke sociale netværk, der er forbundet med forbruget. Item 11 operationaliseres til *Debutsted for cannabisrygning*, item 12 til *Oftest sted for cannabisrygning* og item 13 til *Oftest cannabisrygning med*.

Item 27 er ligeledes relevant da det kan give indsigt i elevernes viden om cannabis. Dette item besvares af alle respondenter og blev operationaliseret til *Informationskilde*. Oversigt over anvendte items og value label fremgår af tabel 5.14.

Tabel 5.14: Udvalgte variable til deskriptiv statistik til besvarelse af forskningsspørgsmål 2

Variabel	Datatype	Kategorisering og value label
8. Erfaring med cannabis	Binomial skala	1 = Nej 2 = Ja
9.1 Cannabis de sidste 30 dage 9.2 Cannabis det sidste år 9.3 Cannabis hele livet	Ordinal/rang skala	1 = 1-2 2 = 3-5 3 = 6-9 4 = 10-19 5 = 20-39 6 = 40 eller flere
11. Debutsted for cannabisrygning	Nominal skala	1 = I et hjem, alene 2 = I et hjem, sammen med venner 3 = I et hjem, sammen med familie 4 = Til en privatfest 5 = I byen (på en bar, diskotek etc.) 6 = Udenfor i byen/bygden 7 = I naturen 8 = På en uddannelsesinstitution (folkeskole, efterskole, gymnasium, erhvervsskole etc.) 9 = Andet
12. Oftest sted for cannabisrygning	Nominal skala	1 = I mit eget hjem 2 = I andres hjem 3 = Til en privatfest 4 = Til en efterfest 5 = I byen (på en bar, diskotek etc.) 6 = Udenfor i byen/bygden 7 = I naturen 8 = På en uddannelsesinstitution (folkeskole, efterskole, gymnasium, erhvervsskole etc.) 9 = Andet
13. Oftest cannabisrygning med	Nominal skala	1 = Alene 2 = Venner 3 = Familie 4 = Andre

27. Informationskilde	Nominal skala	1 = Mine forældre 2 = Sociale medier (Tiktok, Instagram, Facebook etc.) 3 = Radio 4 = I fjernsynet 5 = Internettet 6 = Skole 7 = Mine venner 8 = Mine søskende 9 = Andre i mit netværk
-----------------------	---------------	--

5.6.1.3 Statistisk analyse til besvarelse af forskningsspørgsmål 3

5.6.1.3.1 Nulhypoteser

Der blev opstillet fire nulhypoteser på baggrund af viden om mulige faktorer med påvirkning for elevers forbrug af cannabis, hvilket er fremanalyseret i problemanalysen. Nulhypoteserne blev testet for at kunne besvare forskningsspørgsmål 3, der undersøger hvilken sammenhæng, der er mellem elevernes sociale netværk og deres forbrugsmønster og holdning til cannabis, samt hvilken sammenhæng der er mellem viden om cannabis og forbrug, blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Nulhypoteserne antager, at der ingen sammenhæng er mellem *elevernes holdning* samt *forbrug af cannabis* og *adfærden relateret til cannabis i deres sociale netværk*, *viden om skadelige konsekvenser*, *trivsel* og *det at være en del af et socialt netværk*. Til hver af de fire nulhypoteser findes en alternativ hypotese, som antager, at der er en sammenhæng (Juul et al., 2017). Nulhypoteserne er navngivet H_{01} , H_{02} , H_{03} , og H_{04} og de alternative hypoteser hedder H_{A1} , H_{A2} , H_{A3} , og H_{A4} .

I H_{01} testes for sammenhængen mellem holdning til cannabis hos eleven og adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk. Dette for at kunne besvare dimensionen i 3. forskningsspørgsmål, der omhandler, hvorvidt elevens holdning til cannabis er betinget af forbruget i det sociale netværk. Jævnfør Bilgrei et al. (2021) og Stone (2020) har det sociale netværk en essentiel betydning for unges adfærd og holdninger (Bilgrei et al. (2021); Stone, 2020), og unge mennesker er særligt modtagelige over for jævnaldrendes indflydelse, hvilket kan påvirke deres opfattelse og brug af cannabis (Peacock et al., 2023).

H₀₁:

Der er ingen sammenhæng mellem elevens holdning til cannabis og adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk.

H_{A1}:

Der er sammenhæng mellem elevens holdning til cannabis og adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk.

I H₀₂ testes for sammenhæng mellem at eleven har et forbrug af cannabis på trods af, at vedkommende ligeledes har viden om de skadelige konsekvenser forbundet hermed. Dette undersøges for at kunne besvare den del i forskningsspørgsmål 3, der omhandler, hvad sammenhæng er mellem elevens viden om cannabis og vedkommendes forbrug heraf. Nulhypotesen opstår på baggrund Meier et al. (2012), Volkow et al. (2016) og WHO (2016), der beskriver, at på trods af viden om de skadelige effekter af cannabis, forhindres unge ikke i at anvende stoffet (Meier et al. ,2012; Volkow et al., 2016; WHO, 2016).

H₀₂:

Der er ingen sammenhæng mellem at eleven har et forbrug af cannabis og samtidig har viden om skadelige konsekvenser ved cannabisbrug

H_{A2}:

Der er sammenhæng mellem at eleven har et forbrug af cannabis og samtidig har viden om skadelige konsekvenser ved cannabisbrug

I H₀₃ testes der for sammenhængen mellem, at eleven ikke trives i et socialt netværk og deres forbrug af cannabis. Nulhypotesen opstår på baggrund af Erikson (1968), der beskriver, at ungdomsårene er

en periode for identitetsdannelse, hvor sociale netværk spiller en stor rolle. Derudover fremhæver Feingold et al. (2021) og Jespersgaard et al. (2020), at unge, der bruger cannabis, har større risiko for at udvikle psykiske lidelser, stress og ensomhed. Dette antyder en sammenhæng mellem dårlig trivsel og brug af cannabis (Feingold et al. 2021; Jespersgaard et al., 2020).

H₀₃:

Der er ingen sammenhæng mellem, at eleven ikke trives og at eleven bruger cannabis

H_{A3}:

Der er sammenhæng mellem, at eleven ikke trives og at eleven bruger cannabis

H₀₄ tester sammenhængen mellem at være en del af et socialt netværk og bruge cannabis, for at opnå viden om den del af forskningsspørgsmål 3, der undersøger, hvorvidt integrationen i det sociale netværk har betydning for, om eleven bruger cannabis. Dette testes fordi det af Barnes (1954) fremhæves, at sociale netværk skaber en struktur, hvor normer og værdier spredes, hvilket vil påvirke deres adfærd. Dette understøttes af Dijkstra et al. (2010) og Zaharakis et al. (2018).

H₀₄:

Der er ingen sammenhæng mellem, at eleven er en del af et social netværk og bruger cannabis

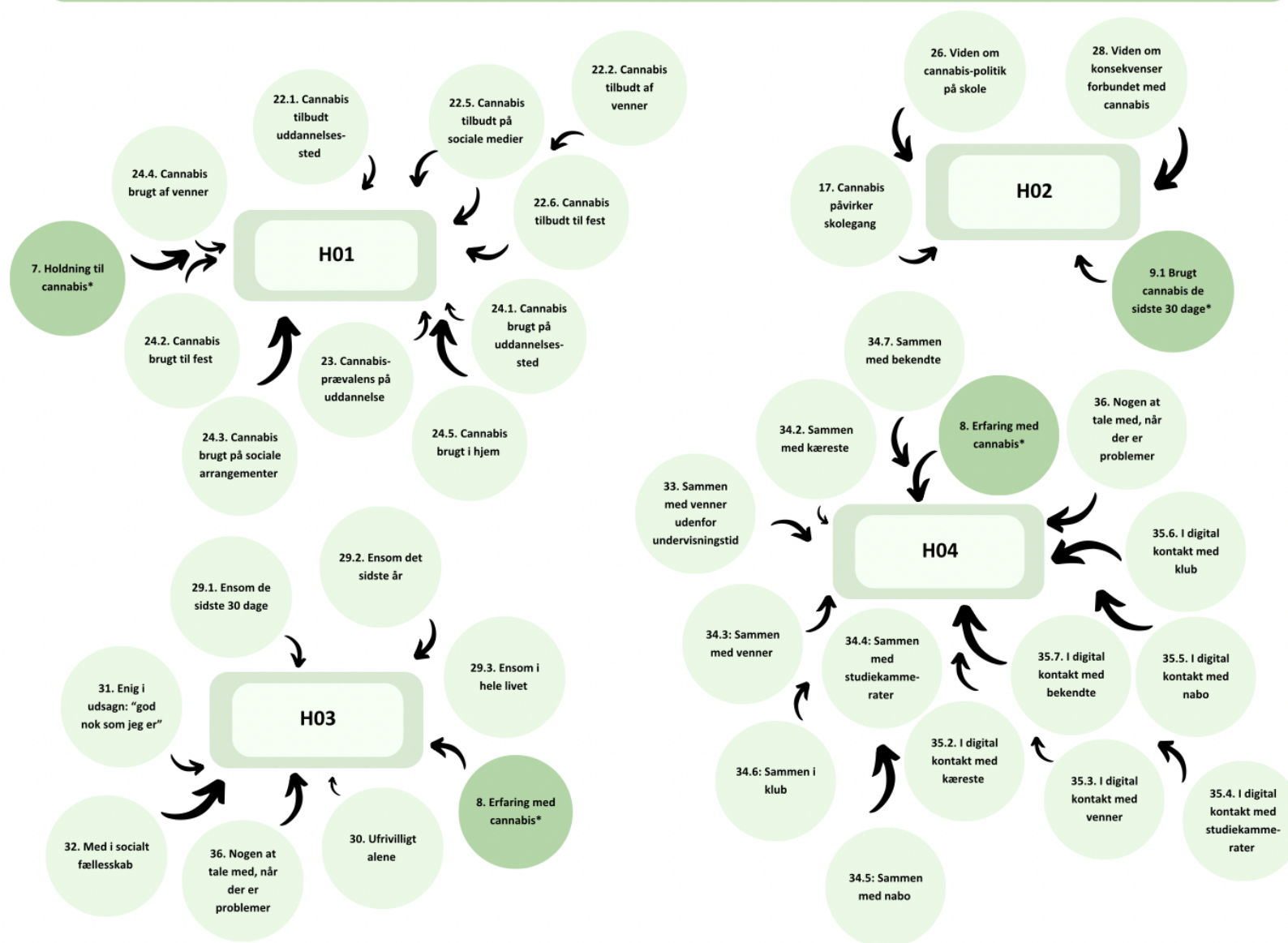
H_{A4}:

Der er sammenhæng mellem, at eleven er en del af et social netværk og bruger cannabis

5.6.1.3.2 Præsentation af variable for de fire nulhypoteser

Til undersøgelsen af nulhypoteserne, der skal besvare forskningsspørgsmål 3, blev der udvalgt forskellige items. Disse items blev, til den statistiske analyse, inddelt i *udfalds-*, *eksponerings-* og *baggrundsvariable*. Vilstrup og Bennich (2014) fremhæver, at analytisk statistik undersøger mulige associationer (Vilstrup & Bennich, 2014). I den analytiske statistik undersøges sammenhængen i de opstillede nulhypoteser. Da udfald og eksponering rapporteres samtidig, er analytisk statistik anvendelig til at be- eller afkræfte hypoteser om associationer, men ikke fastslå kausale sammenhænge (Vilstrup & Bennich, 2014). Oversigt over sammenhæng mellem forskningsspørgsmål 3 og udvalgte items inddelt i henholdsvis udfalds- og eksponeringsvariable, se figur 5.7.

Hvad er sammenhængen mellem elevernes sociale netværk og deres forbrugsmønster samt holdning til cannabis? Og hvilken sammenhæng er der mellem viden om cannabis og forbrug, blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser?

Figur 5.7: Sammenhæng mellem forskningsspørgsmål 3 og udvalgte items inddelt i henholdsvis udfaldsvariable* og eksponeringsvariable

5.6.1.3.2.1 Udfaldsvariable

Udfaldsvariablene i den analytiske statistik blev udvalgt for at kunne afdække de fire nulhypoteser.

Disse udfald er elevens holdning til og forbrug af cannabis. De udvalgte udfaldsvariable omfatter tre item 7, 8 og 9.1 (se tabel 5.15).

Item 7 omhandler, hvorvidt respondenterne mener, at cannabis er skadeligt, hvorfor det repræsenterer elevernes holdning til cannabis, som er udfald i H_{01} . Denne er operationaliseret til *Holdning til cannabis*. Svarkategorier til dette item blev dikotomiseret til binære udfald, hvilket indebærer, at der kun er to muligheder således, at udfaldsvariablen kan indgå i den statistiske analyse. Svarkategorierne *meget skadeligt*, *skadeligt* og *lidt skadeligt* dikotomiseres til *skadeligt*, hvor svarkategorierne *ikke skadeligt* og *ved ikke* dikotomiseres til *ikke skadeligt*. Dette blev gjort for at dele kategorierne op i, hvorvidt respondenterne finder cannabis skadeligt eller ikke skadeligt. I tabel 5.15 er det visualiseret, ved at svarkategorierne i kolonnen *Kategorisering og valuelabel* er opdelt i mørkegrøn og lysegrøn farve. Disse farver repræsenterer, hvilke svarkategorier, der dikotomiseres til enten 1 (negativt svar) eller 0 (positivt svar).

Da H_{02} forlyder, at der ingen sammenhæng er mellem at have et forbrug af cannabis og samtidig have viden om skadelige konsekvenser ved cannabisbrug, er nulhypotesens udfald, at respondenter har et forbrug af cannabis. Derfor blev item 9.1 valgt som udfaldsvariabel til testning af nulhypotesen og omhandler, hvor mange gange respondenter har brugt cannabis inden for de sidste 30 dage. Udfaldsvariablen blev operationaliseret til *Brugt cannabis de sidste 30 dage* og her dikotomiseres svarkategorierne ligeledes. Svarkategorierne *0*, *1-2*, *3-5*, *6-9*, *10-19*, *20-39* og *40 eller flere* og er en ordinalskala, da den repræsenterer en rangering af, hvor mange gange respondenter har brugt cannabis inden for de sidste 30 dage. Da nulhypotesen tester, hvorvidt der er en sammenhæng mellem viden om cannabis og forbrug, inddeles disse svarkategorier til binære udfald, hvor *0* dikotomiseres til *intet forbrug* og *1-40 eller flere* dikotomiseres til *forbrug*. Dette fordi det blev ønsket at inddеле respondenter i dem, der har brugt cannabis indenfor de sidste 30 dage og de, der ikke har. Således blev det muligt at teste, om der er en sammenhæng mellem respondents viden om skadelige konsekvenser ved cannabisbrug og deres faktiske forbrug af cannabis.

Item 8 undersøger, hvorvidt respondenterne nogensinde har brugt cannabis og er udvalgt til at skulle repræsentere udfald for H_{03} og H_{04} . Disse nulhypoteser siger, at der ingen sammenhæng er mellem ikke at trives og bruge cannabis samt, at der ingen sammenhæng er mellem ikke at være en del af et socialt netværk og bruge cannabis. Således blev item 8 relevant for at undersøge og teste H_{03} og H_{04} ved at levere data om cannabisbrug, som kan sammenlignes med niveauer af trivsel og deltagelse i et socialt netværk for at se, om der er signifikant sammenhæng. Udfaldsvariablen blev operationaliseret til *Erfaring med cannabis*, hvor svarkategorierne allerede er binære udfald, i form af *ja* og *nej*, hvorfor det ikke er nødvendigt at dikotomisere disse svarkategorier.

Tabel 5.15: Udfaldsvariable

Udfaldsvariabel	Datatype	Kategorisering og value label	Dikotomiserede kategoriseringer
7. Holdning til cannabis	Ordinalskala	1 = Meget skadeligt 2 = Skadeligt 3 = Lidt skadeligt 4 = Ikke skadeligt 5 = Ved ikke	1 = Ikke skadeligt 0 = Skadeligt
9.1 Brugt cannabis de sidste 30 dage	Ordinalskala	1 = 0 2 = 1-2 3 = 3-5 4 = 6-9 5 = 10-19 6 = 20-39 7 = 40 eller flere	1 = Forbrug 0 = Intet forbrug
8. Erfaring med cannabis	Binomial skala	1 = Nej 2 = Ja	1 = Ja 0 = Nej

5.6.1.3.2.2 Eksponeringsvariable

Der er udvalgt 33 eksponeringsvariable, der omfatter items baseret på at afdække eksponeringsfaktorer i de fire opstillede nulhypoteser. Disse eksponeringer er cannabisrelateret adfærd i elevens sociale netværk, viden om skadelige konsekvenser vedrørende cannabis samt om eleven er en del af et socialt netværk og om vedkommende trives heri. Sammen med udfaldsvariable, skulle eksponeringsvariable teste de fire nulhypoteser og dermed be- eller afkræfte disse. Således blev det muligt at identificere, sammenhængen mellem det sociale netværk og forbrugsmønstre og holdninger til cannabis, blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, og hvorvidt der er sammenhæng mellem elevens viden om cannabis og vedkommendes forbrug. Udvalgte eksponeringsvariable kan ses i tabel 5.16.

Til at teste H_{01} blev item 22.1, 22.2, 22.5, 22.6, 23, 24.1, 24.2, 24.3, 24.4 og 24.5 udvalgt som eksponeringsvariable. Item 22.1, 22.2, 22.5 og 22.6 undersøger om eleven inden for de sidste 12 måneder er blevet tilbudt cannabis i sociale sammenhænge, herunder på uddannelsesstedet, af venner, på sociale medier eller til en fest. Derfor blev item 22.1 operationaliseret til *Cannabis tilbudt på uddannelsessted*, 22.2 til *Cannabis tilbudt af venner*, 22.5 til *Cannabis tilbudt på sociale medier* og 22.6 til *Cannabis tilbudt til fest*. Disse eksponeringsvariable blev vurderet at kunne afspejle den adfærd, der omgiver eleven i vedkommendes sociale netværk, i relation til cannabis. Item 23 omhandler, hvor mange elever på respondentens uddannelse vedkommende tror har prøvet at ryge cannabis og blev operationaliseret til *Cannabispævalens på uddannelse*. Item 24.1-24.5 omhandler i hvilke sammenhænge respondenter oplever at cannabis bliver brugt, herunder i forbindelse med fester på skolen, til sociale arrangementer, blandt venner og bekendte eller i sit hjem, og blev operationaliseret til henholdsvis *Cannabis brugt på uddannelsessted*, *Cannabis brugt til fest*, *Cannabis brugt til sociale arrangementer*, *Cannabis brugt af venner* og *Cannabis brugt i hjem*. Dermed kunne item 23 og 24.1-24.5 supplere forståelsen for adfærd relateret til cannabis i elevens sociale netværk. Ved at kombinere disse eksponeringsvariable med udfaldsvariablen i H_{01} , kunne nulhypotesen testes og be- eller afkræfte, om der er sammenhæng mellem elevens holdning til cannabis (udfald) og adfærd relateret til cannabis i den enkeltes sociale netværk (eksponering).

Til at teste H_{02} blev item 17, 26 og 28 udvalgt som eksponeringsvariable. Item 17 spørger til i hvilken grad eleven mener, at cannabis påvirker deres skolegang og blev operationaliseret til *Cannabis påvirker skolegang*. Dette item relaterer sig til elevens personlige opfattelse af de negative konsekvenser, som cannabis kan have på deres akademiske præstation. Item 26 undersøger om eleven er bekendt med skolens politikker og regler vedrørende cannabis, hvilket indikerer en bevidsthed om de institutionelle rammer omkring cannabisbrug. Item 26 blev operationaliseret til *Viden om cannabispolitik på skole*. Item 28 omhandler elevens viden om negative konsekvenser ved cannabisbrug generelt, hvilket gav indsigt i elevens bevidsthed om sundhedsmæssige og sociale risici ved cannabis og blev operationaliseret til *Viden om konsekvenser forbundet med cannabis*. Item 17, 26 og 28 kunne samlet afdekke, hvor informeret og bevidst eleven er om skadelige effekter af cannabis, hvilket gjorde det muligt at undersøge, om denne viden påvirker deres egne forbrugsmønstre. Ved at kombinere disse eksponeringsvariable med udfaldsvariablen i H_{02} , kunne nulhypotesen testes og enten be- eller afkræfte om der er sammenhæng mellem elevens forbrug af cannabis (udfald) og den enkeltes viden om skadelige konsekvenser ved cannabisbrug (eksponering).

Til at teste H_{03} blev item 29.1, 29.2, 29.3, 30, 31, 32 og 36 udvalgt som eksponeringsvariable. Item 29.1-29.3 fokuserer på elevens opfattelser af ensomhed i forskellige tidsperioder, hvilket kan være en indikator for personlig trivsel og sociale tilhørsforhold. Item 29.1-29.3 blev operationaliseret til henholdsvis *Ensom de sidste 30 dage*, *Ensom det sidste år* og *Ensom i hele livet*. Item 30 blev operationaliseret til *Ufrivilligt alene* og undersøger om eleverne ofte er alene, selvom de hellere ville være sammen med andre. Item 31 måler elevens selvværd, ved at spørge ind til deres enighed i udsagnet "jeg er god nok som jeg er", der kan give indblik i den enkeltes trivsel og blev operationaliseret til *Enig i udsagn: "god nok som jeg er"*. Item 32 spørger ind til, om eleven føler sig inkluderet i sociale fællesskaber på vedkommendes uddannelsesinstitution og item 36 handler om, hvorvidt eleven har nogen at tale med om personlige problemer, hvorfor begge items blev centrale aspekter af social støtte og tilhørsforhold. Item 32 og 36 blev operationaliseret til *Med i socialt fællesskab* og *Nogen at tale med, når der er problemer*. Dermed gav de udvalgte eksponeringsvariable til H_{03} en forståelse af elevens sociale og emotionelle trivsel, og kan indikere om eleven oplever trivselsproblemer, der potentielt kan føre til en øget risiko for cannabisbrug. Ved at kombinere disse eksponeringsvariable med

udfaldsvariablen i H_{03} , kan nulhypotesen testes og enten be- eller afkræfte om der er sammenhæng mellem ikke at trives (eksponering) og bruge cannabis (udfald).

Til at teste H_{04} blev item 33, 34.2, 34.3, 34.4, 34.5, 34.6, 34.7, 35.2, 35.3, 35.4, 35.5, 35.6, 35.7 og 36 udvalgt som eksponeringsvariable. Item 33 og 34.2-34.7 samt item 35.2-35.7, undersøger forskellige aspekter af, hvor ofte eleven fysisk er sammen med og i digital kontakt med et socialt netværk. Disse omhandler ægtefæller/kærester, venner, kollegaer, studiekammerater, naboer og andre bekendte. Disse items giver derfor indsigt i elevens tilknytning til sit sociale netværk både i den fysiske og digitale verden. Item 33 og 34.2-34.7 samt fra 35.2-35.7 blev operationaliseret til følgende: *Sammen med venner udenfor undervisningstid (33)*, *Sammen med kæreste (34.2)*, *Sammen med venner (34.3)*, *Sammen med studiekammerater (34.4)*, *Sammen med nabo (34.5)*, *Sammen i klub (34.6)*, *Sammen med bekendte (34.7)*, *I digital kontakt med kæreste (35.2)*, *I digital kontakt med venner (35.3)*, *I digital kontakt med studiekammerater (35.4)*, *I digital kontakt nabo (35.5)*, *I digital kontakt med klub (35.6)*, *I digital kontakt med bekendte (35.7)*. Item 36 tilføjer yderligere dybde, ved at spørge om eleven har nogen at tale med, når de har brug for det, hvilket kan ses som en direkte indikation på social støtte og inklusion. Item 36 blev operationaliseret til *Nogen at tale med*. Samlet giver disse items en oversigt over, i hvor høj grad eleven er del af et socialt netværk og hvordan det muligvis kan have sammenhæng med cannabisbrug. Ved at kombinere disse eksponeringsvariable med udfaldsvariablen i H_{04} , kan nulhypotesen testes og enten be- eller afkræfte om der er sammenhæng mellem ikke at være en del af et socialt netværk (eksponering) og bruge cannabis (udfald).

Tabel 5.16: Eksponeringsvariable

Eksponeringsvariabel	Datatype	Kategorisering og value label
Nulhypotese 1		
22.1 Cannabis tilbudt på uddannelsessted	Ordinal/rang	1 = Nej 2 = Ja, en gang 3 = Ja, flere gange

22.2 Cannabis tilbudt af venner		
22.5 Cannabis tilbudt på sociale medier		
22.6 Cannabis tilbudt til fest		
23. Cannabisprævalens på uddannelse	Ordinal/rang	1 = Ingen 2 = Næsten ingen 3 = Under halvdelen 4 = Omkring halvdelen 5 = Over halvdelen 6 = Alle eller næsten alle
24.1. Cannabis brugt på uddannelsessted	Ordinal/rang	1 = Nej, slet ikke 2 = Nej, næsten ikke 3 = Ja, lidt 4 = Ja, meget
24.2 Cannabis brugt til fest		
24.3 Cannabis brugt på sociale arrangementer		
24.4 Cannabis brugt af venner		
24.5 Cannabis brugt i hjem		
Nulhypotese 2		
17. Cannabis påvirker skolegang	Ordinal/rang	1 = I høj grad 2 = I nogen grad 3 = I mindre grad 4 = Slet ikke 5 = Ved ikke
26. Viden om cannabispolitik på skole	Ordinal/rang	1 = Ja, det har min skole, og jeg kender indholdet af den 2 = Ja, det har min skole, men jeg kender ikke indholdet af den 3 = Nej, det har min skole ikke 4 = Ved ikke
28. Viden om konsekvenser forbundet med cannabis	Ordinal/rang	1 = I høj grad 2 = I nogen grad 3 = I mindre grad 4 = Slet ikke 5 = Ved ikke
Nulhypotese 3		

29.1 Ensom de sidste 30 dage 29.2 Ensom det sidste år 29.3 Ensom i hele livet	Ordinal/rang	1 = Meget ofte 2 = Ofte 3 = Af og til 4 = Næsten aldrig 5 = Aldrig
30. Ufrivilligt alene	Ordinal/rang	1 = Nej 2 = Ja, men sjældent 3 = Ja, en gang i mellem 4 = Ja, ofte
31. Enig i udsagn: "god nok som jeg er"	Ordinal/rang	1 = Helt enig 2 = Enig 3 = Hverken enig eller uenig 4 = Uenig 5 = Helt uenig
32. Med i socialt fællesskab	Ordinal/rang	1 = Ja, altid 2 = Ja, for det meste 3 = En gang imellem 4 = Sjældent eller aldrig
36. Nogen at tale med, når der er problemer	Ordinal/rang	1 = Ja, altid 2 = Ja, for det meste 3 = Ja, nogen gange 4 = Nej, aldrig eller næsten aldrig
Nulhypotese 4		
33. Sammen med venner udenfor undervisningstid	Ordinal/rang	1 = Sjældent eller aldrig 2 = 1-3 dage om måneden 3 = 1-2 dage om ugen 4 = 3-4 dage om ugen 5 = 5-6 dage om ugen 6 = Hver dag
34.2 Sammen med kæreste 34.3 Sammen med venner 34.4 Sammen med studiekammerater 34.5 Sammen med nabo	Ordinal/rang	1 = Dagligt 2 = Næsten dagligt 3 = En eller to gange om ugen 4 = En eller to gange om måneden 5 = Sjældnere end en gang om måneden 6 = Aldrig

34.6 Sammen i klub		
34.7 Sammen med bekendte		
35.2 I digital kontakt med kæreste 35.3 I digital kontakt med venner 35.4 I digital kontakt med studiekammerater 35.5 I digital kontakt med nabo 35.6 I digital kontakt med klub 35.7 I digital kontakt med bekendte	Ordinal/rang	1 = Dagligt 2 = Næsten dagligt 3 = En eller to gange om ugen 4 = En eller to gange om måneden 5 = Sjældnere end en gang om måneden 6 = Aldrig
36. Nogen at tale med, når der er problemer	Ordinal/rang	1 = Ja, altid 2 = Ja, for det meste 3 = Ja, nogen gange 4 = Nej, aldrig eller næsten aldrig

5.6.1.3.2.3 Baggrundsvariable

Der blev udvalgt fire baggrundsvariable, der blev brugt i den statistiske analyse til test af de fire nulhypoteser. De udvalgte baggrundsvariable omhandler *køn*, *alder*, *opvækstby* og *cannabis i barndomshjemmet*. Disse blev brugt til at kontrollere for effektmodifikation og confounding. Effektmodifikation omhandler, at eksponeringer virker forskelligt på forskellige mennesker. Det kan både være i form af forstærkende og aftagende effekt (Juul et al., 2017; Kirkwood & Sterne, 2003). Hvis baggrundsvariable viser sig ikke at være effektmodifikatorer, vil de anvendes til at teste for confounding. Confounding betyder sammenblanding eller forveksling og kan betragtes som en fejltolkning af data (Juul et al., 2017), hvilket kan føre til, at *køn*, *alder*, *opvækstby* og *cannabis i barndomshjemmet* kan forveksles med andre variable. Dette kan resultere i fejlagtige konklusioner, såsom at en elevs opvækstby indirekte påvirker både deres sociale netværk og deres forbrugsmønstre, hvilket kan skabe en fejlagtig opfattelse af, at sociale netværk alene har en direkte indflydelse på cannabisforbruget, uden at tage højde for de potentielle confounders. Disse items blev udvalgt som baggrundsvariable på baggrund af hypoteser, der er fremkommet fra problemanalysen. Jespersgaard et al. (2020) fremhæver, at der

er kønsforskelle i både risiko og adfærdsmønstre relateret til cannabis (Jespersgaard et al., 2020), hvorfor dette blev vurderet relevant at medtage i statistiske analyser. Yderligere beskrives det, at alderen har betydning for, hvilke konsekvenser, der kan opstå i forbindelse med et forbrug af cannabis, idet eksempelvis unges hjerner fortsat udvikler sig, hvilket gør dem mere sårbare, sammenlignet med ældre individer (EMCDDA, 2022; Sundhedsstyrelsen, 2022). Yderligere fremhæver Jensen og Pedersen (2020), at der er forskelle i opvækstvilkår og sociale forhold, fra byer til bygder, der påvirker unges deltagelse i uddannelse og deres cannabisbrug (Jensen og Pedersen, 2020). Herfor blev opvækstby vurderet som relevant baggrundsvARIABLE. Rudd (2007) beskriver, at sundhedskompetencer deles mellem sociale netværk (Rudd, 2007), hvorfor det antages, at familien kan påvirke elevens adfærd. Dette gør det relevant at undersøge cannabisbrug i barndomshjemmet som en baggrundsvARIABLE. Oversigt over baggrundsvARIABLE ses i tabel 5.17.

Tabel 5.17: BaggrundsvARIABLE

BaggrundsvARIABLE	Datatype	Kategorisering og value label
1. Køn	Nominal skala	1 = Kvinde 2 = Mand 3 = Andet
2. Alder	Diskret interval- skala	
4. Opvækstby	Nominal skala	1 = Bygd 2 = Større by 3 = Mindre by 4 = Nuuk 5 = Andet
25. Cannabis i barn- domshjem	Ordinal/rang skala	1 = Ja, ofte 2 = Ja, af og til 3 = Nej, aldrig

5.6.2 Step 10 og 11: Forberedelse af data og analysestrategi

Efter gennemførsel af spørgeskemaundersøgelsen blev data klargjort til analyse, for at kunne udføres statistiske analyser. Ifølge Aday og Cornelius' (2006) 10. step i guide til at designe og gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, gøres dette ved at data kodes, indsættes i datasæt og håndteres med hensyn til missing data, hvorefter step 11 gennemføres i forhold til valg af statistiske analyser (Aday og Cornelius, 2006). Til den statistiske analyse af spørgeskemaets datamateriale, blev statistikprogrammet STATA 18.0 anvendt (StataCorp, 2023). Programmet er særligt anvendeligt til bearbejdning af kvantitative spørgeskemadata, da det muliggør udførsel af statistiske analyser til indlæsning, oprettelse af variable og behandling af datamaterialet (STATACorp, 2024). Således blev det muligt at anvende programmet til at udarbejde validerede statistiske metoder. Datasættet blev håndteret ved at udtrække det fra SurveyXact og overføre det til STATA 18.0. Herefter blev *missing data* håndteret. De resterende data blev efterfølgende kodet, så udvalgte variable kunne anvendes i logistiske regressionsanalyser. Dette gjaldt for udfaldsvariable, der blev dikotomiseret således, at de fik binære udfald. Desuden blev der oprettet en do-fil, der havde til formål at dokumentere fremgangsmåden og anvendte kommandoer til deskriptiv og analytisk statistik. Disse resultater blev gemt i en log-fil. Do- og log-fil kan ses i bilag 5 og 6.

5.6.2.1 Håndtering af missing data

Til håndtering af missing data i spørgeskemaundersøgelsen, blev alle respondenter, der ikke havde svaret fuldkommen på spørgeskemaet, udelukket. Hertil blev der anvendt *complete case analysis* som strategi, mere specifikt metoden *listwise deletion* (Drummond, 2015). I STATA 18.0 blev dette gjort ved en gennemgang af datasæt, hvor alle observationer blev identificeret, for derved at tjekke om der manglede data i datasæt.

5.6.2.2 Deskriptiv analysestrategi

Til besvarelse af forskningsspørgsmål 2, blev der udført deskriptiv statistik. Deskriptiv statistik er beskrivende, og formålet er at beskrive forekomsten af et givent fænomen, hvilket gøres ved at sætte tal på omfang, udbredelse og fordeling af data (Vilstrup & Bennich, 2014). Da det i forskningsspørgsmål 2 ønskes at undersøge udbredelsen af cannabisbrug blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, samt hvor eleverne får deres viden fra angående cannabis og i hvilke sammenhænge cannabis bruges,

findes det relevant at anvende deskriptiv statistik til klarlægning heraf. Den deskriptive statistik til beskrivelse af omfang, udbredelse og fordeling af data er udført i STATA 18.0 (STATA Corp, 2024). Yderligere blev data fra den deskriptive statistik illustreret i grafiske illustrationer.

5.6.2.3 Logistisk regression som analytisk analysestrategi

Til besvarelse af forskningsspørgsmål 3, blev multipel logistisk regressionsanalyse valgt som analysestrategi. Logistisk regressionsanalyse er en statistisk metode, der undersøger sammenhængen mellem en eller flere eksponeringsvariable og en binær udfaldsvariabel (Kirkwood & Sterne, 2003). Der blev udarbejdet multipel logistisk regression til at teste, hvorvidt der var statistisk signifikant sammenhæng mellem udfaldsvariablen og eksponeringsvariable (Kirkwood & Sterne, 2003), for hver af de fire opstillede nulhypoteser. Dermed blev den logistiske regressionsanalyse brugt til at teste, om der er sammenhæng mellem elevens sociale netværk (eksponering) og elevens forbrug af og holdning til cannabis (udfald), samt om der er sammenhæng mellem elevens viden (eksponering) og forbrug af cannabis (udfald). For at teste den statistiske signifikante sammenhæng, blev der sat et signifikansniveau med en p-værdi på 0,05 og et konfidensinterval på 95%, hvilket følger Kirkwood og Sternes (2003) anbefalinger (Kirkwood & Sterne, 2003). Dette betyder, at testen for de fire nulhypoteser, blev vurderet på baggrund af om p-værdien var under eller over 0,05. Hvis p-værdien var $<0,05$ blev nulhypotesen om, at der ingen sammenhæng er, forkastet og var p-værdien $>0,05$ blev nulhypotesen accepteret. For at teste validiteten af konklusionerne, er der på baggrund af de fire nulhypoteser, udført sensitivitetsanalyser ved at inkludere syv alternative udfaldsvariable. Se bilag 7 for argumentation og overblik over udvalgte alternative udfaldsvariable.

5.6.2.3.1 Stratificeret analyse til test for effektmodifikation og confounding

Der blev undersøgt for effektmodifikation og confounding ved brug af de fire baggrundsvariable. Dette blev gjort ved en stratificeret *Mantel–Haenszel-test* og *χ^2 -test* for heterogenitet (Kirkwood & Sterne, 2003). Ud fra Mantel–Haenszel-test kunne det konkluderes, hvorvidt baggrundsvariable udgjorde effektmodifikation (Kirkwood & Sterne, 2003), ved at se om effekten af elevens sociale netværk og viden (eksponeringsvariable) varierer afhængigt af baggrundsvariable, herunder køn, alder, opvækstby og cannabis i barndomshjem. Er dette tilfældet, indikerer det, at der er effektmodifikation, hvilket betyder at effekten af elevens sociale netværk aftager eller forstærkes blandt forskellige

grupper af mennesker. Var der ikke effektmodifikation, blev der testet for confounding ved χ^2 -test for heterogenitet, hvorved det kunne konkluderes, hvorvidt baggrundsvariable påvirkede forholdet mellem udfalds- og eksponeringsvariable. Udførelsen af logistiske regressioner kan ses i do- og log-fil i bilag 5 og 6.

Se bilag 8 for et samlet overblik af indholdet i ovenstående tabeller (tabel 5.14, 5.15, 5.16, 5.16 og 5.17) tilhørende den analytiske statistik, samt deres tilknytning til de fire nulhypoteser.

5.7 Etiske overvejelser

Gennem en spørgeskemaundersøgelse søges det at afdække forbrugsmønstre og betydningen af det sociale netværk herfor. Udførelsen af undersøgelsen har taget hensyn til etiske aspekter forbundet med dataindsamlingsmetode, samt etiske retningslinjer i Grønland, hvori undersøgelsen gennemføres. Aday og Cornelius (2006) fremhæver, at undersøgelser, der stiller spørgsmål til folks personlige eller professionelle liv, altid indebærer overvejelser om etiske spørgsmål herunder frivillighed, privatliv, selvbestemmelse, samt nytte og risici ved deltagelse (Aday & Cornelius, 2006). Med udgangspunkt i Brinkmann (2022) inddeles disse etiske overvejelser i makro- og mikroetiske overvejelser og anvendelsen heraf uddybes nedenfor (Brinkmann, 2022).

5.7.1 Makroetiske overvejelser

De makroetiske problematikker refererer, ifølge Brinkmann (2022), til undersøgelsens placering i en samfundsmæssig sammenhæng. Der vil ofte eksistere magtforhold på et politisk niveau, som bør medtænkes i undersøgelsens etiske overvejelser. Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen vil indgå i en politisk redegørelse, der skal udarbejdes af Departementet for Sundhed i Grønland, hvori der fremlægges fordele og ulemper ved legalisering af cannabis i Grønland. Således er specialegruppen bevidst om, at resultaterne potentielt kan få betydning for lovgivningen. Brinkmann (2022) fremhæver i den forbindelse at det bør overvejes, hvorvidt det er muligt at stå inde for de sandsynlige makroetiske konsekvenser, af de resultater der formidles (Brinkmann 2022). Dermed har specialegruppen været opmærksom på en korrekt formidling af resultater, uden under- eller overestimering, samt en tydelig transparens omkring, hvordan resultaterne er fremkommet. Dette fordi resultaterne af

undersøgelsen kan få betydning for det videre politiske arbejde med at lovgive om cannabis i Grønland. Således er der prioriteret en høj grad af transparens omkring, hvordan resultaterne er fremkommet, ved detaljeret at dokumentere anvendte metoder og analyseprocesser. I følge Helsinki-deklarationen er forskere ansvarlige for fuldstændigheden og nøjagtigheden af deres rapporter (WMA, 2022). I overensstemmelse med Helsinki-deklarationen, vil både positive og negative resultater indgå i afrapporteringen af spørgeskemaundersøgelsen (WMA, 2022). Eksempelvis vil der fokuseres lige meget på besvarelsenerne fra de respondenter der bruger cannabis og de respondenter der ikke bruger cannabis, for ikke at få problemet til at fremstå værre eller bedre end det er.

5.7.1.1 Etiske retningslinjer i Grønland

Da dataindsamlingen foregik i Grønland og respondenterne er elever på Grønlands ungdomsuddannelser, har det været relevant at forholde sig til etiske retningslinjer i landet. Naalakkersuisut arbejder netop nu, med udarbejdelsen af overordnede etiske retningslinjer for forskning i Grønland, da disse endnu ikke eksisterer (Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, 2022). På nuværende tidspunkt varetager Grønland etiske forhold på individniveau i relation til Helsinki-deklarationen, hvilket fordrer at samtykke skal være frivilligt og informeret, kunne bevises og være indhentet forud for dataindsamlingen (WMA, 2022). Arbejdet med datahåndtering følger retningslinjerne fra Datatilsynet i Danmark (Grønlandsmedicinsk Selskab, 2015), hvorfor respondenternes rettigheder i forhold til beskyttelse af personoplysninger er sikret (Datatilsynet, 2021). Hermed efterlever projektet de etiske retningslinjer i Grønland, jævnfør afsnit om mikroetiske og makroetiske overvejelser, ved at fremsende grundig information forud for undersøgelsen, sikre anonymitet og frivillig deltagelse.

For at være sikker på at udføre en etisk forsvarlig undersøgelse i en Grønlandsk kontekst, er der i hele processen udøvet sparring med gatekeepers på Departementet for Sundhed. Med udgangspunkt i samfundets normer, værdier og kultur var hensigten hermed at tage hensyn til, hvad der anses som passende og upassende forskningspraksis i Grønland. Danmarks kolonisering af Grønland har været væsentligt at forholde sig til, i anerkendelsen af og hensynet til samfundets normer, værdier og kultur. Koloniseringen har haft betydning for forholdet mellem Danmark og Grønland, hvorfor specialegruppen som danske "undersøgere" i landet, har erkendt den komplekse historik mellem de to lande, og de potentielle følelser denne historik kan vække. For specialet har det blandt andet betydet, at al

skriftligt materiale og kommunikation til respondenter og rektorer blev oversat til grønlandsk, for at sikre, at spørgeskemaet og informationen herom blev forstået rigtigt. Dette var essentielt for at deltagerne følte sig trygge og respekterede, og ligeledes at de kunne give et informeret samtykke (Datatilsynet, 2021; WMA, 2022).

Yderligere blev de traumer koloniseringen efterladte i den grønlandske befolkning anerkendt i spørgeskemaets items. Det afspejler sig ved, at spørgeskemaets items blev formuleret med følsomhed og respekt for deltagerne, uden at spørge direkte ind til deres personlige traumer, men i stedet fokusere på forbrugsmønstre. Eksempelvis fremgik det af resultaterne fra analysen af tidligere semesterprojekt, hvor Grønlands cannabispolitik blev undersøgt, at cannabis potentielt bliver brugt som en form for selvmedicinering, som følge af koloniseringen (Reenberg et al., 2023). I spørgeskemaet undersøges betydningen heraf i item 16, der spørger til, hvad der afholder eleven fra at ryge mindre hash. Blandt svarkategorierne kan respondenterne blandt andet svare, at det er for at få styr på sine tanker, få ro i kroppen og for at kunne sove om natten. Disse tre svarkategorier afspejler indirekte, at brugen af cannabis kan være en form for selvmedicinering. Dette afspejler måden, hvorpå det er forsøgt at inkorporere grønlandske normer, værdier og kultur på en passende måde.

5.7.2 Mikroetiske overvejelser

De mikroetiske problematikker refererer, ifølge Brinkmann (2022), til håndteringen af de personer, der indgår i undersøgelsen. Problematikkerne, der kan opstå på mikroetisk niveau mindskes ved at indhente informeret samtykke, sikre fortrolighed og undgå at deltagerne lider ubehag eller skade som følge af deres deltagelse (Brinkmann, 2022). Helsinki-deklarationen, der er udviklet af verdenslægeforeningen (WMA), fremlægger grundlæggende makroetiske principper for forsøg på mennesker. Yderligere fremlægger Helsinki-deklarationen mikroetiske principper, hvoraf deklarationens princip om privatliv og fortrolighed, samt informeret samtykke (WMA, 2022), blev særligt relevant i gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen.

5.7.2.1 Et frivilligt informeret samtykke

Forud for distribuering af spørgeskemaet til eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser, blev der udsendt informationsbrev til rektorer på samtlige ungdomsuddannelser (bilag 1). Herigennem blev der

oplyst om undersøgelsens afsendere, baggrunden for undersøgelsen, formålet hermed og elevernes anonymitet. Dette var essentielt for, at undervisere kunne formidle om undersøgelsen på en korrekt måde således, at eleverne vidste, hvad de sagde *ja* til. Efterfølgende blev spørgeskemaet udsendt til elevernes skolemail, med en følgetekst, der indebar samme oplysninger om anonymitet, formål, afsendere, baggrund samt muligheden for til enhver tid at afbryde undersøgelsen (bilag 2). Disse oplysninger var essentielle for at eleverne kunne give informeret samtykke på et oplyst grundlag. Med en minimumsalder på 16 år blandt eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser (Grønlands Statistik, 2024), var det, med reference til Datatilsynet (2021), ikke nødvendigt med samtykke fra forældremyndighedsindehaver. Datatilsynet (2021) fremhæver, at det kun er ved børn under 15 år, at indehaveren af forældremyndigheden skal give samtykke på barnets vegne (Datatilsynet, 2021). Samtykket blev således givet skriftligt af eleverne som en del af spørgeskemaet og var afgørende for at respondenterne kunne fortsætte besvarelsen. Eleverne blev bedt om at bekræfte deres forståelse af, at besvarelsen af spørgeskemaet var frivilligt og at deres oplysninger udelukkende ville blive anvendt i specialet. Således efterlever undersøgelsen Datatilsynets vejledning til samtykke og Helsinki-deklarationens princip, om at samtykke skal være frivilligt og informeret, kunne bevises og være indhentet forud for dataindsamlingen (Datatilsynet, 2021; WMA, 2022).

5.7.2.2 Sikring af respondenternes fortrolighed

General Data Protection Regulation (GDPR) sikre individers rettigheder i forhold til beskyttelse af personoplysninger (Brinkmann, 2022; Datatilsynet, 2021) og har således været essentielt at overveje i spørgeskemaundersøgelsen. Respondenternes fortrolighed er sikret ved, at deres besvarelser i spørgeskemaet er anonyme og dermed ikke kan henføres til de enkelte respondenter. Data, der udelukkende findes i anonymiseret form og dermed umuliggør tilbagesporing af det enkelte individ, udgør ikke et problem i forhold til GDPR (Brinkmann, 2022; Datatilsynet, u.å.). Dataene fra undersøgelsen anvendes udelukkende i relation til specialet og vil blive slettet ved specialets afslutning. Efterfølgende vil kun den skriftlige formidling af undersøgelsens resultater være tilgængelig for offentligheden. Da der har været samarbejdspartner tilknyttet specialet, blev der indledningsvis udarbejdet en kontrakt, hvori det fremgår at Departementet for Sundhed udelukkende får adgang til specialet og dermed ikke rådata. Respondenterne gav kun samtykke til deltagelse i specialegruppens

spørgeskemaundersøgelse, hvor de blev oplyst om formålet med undersøgelsen. Hvis rådata videregives, kan det ikke kontrolleres, hvordan det anvendes af andre. Derfor er der risiko for, at data vil blive anvendt i undersøgelser med andre formål, hvor det ikke er muligt at beskytte respondenternes svar. Dette understøttes af Datatilsynet der fremhæver, at forskere har en etisk forpligtelse til at beskytte deltageres data, ved blandt andet at sikre, at rådata ikke deles (Datatilsynet, u.å.). Ved ikke at dele data, mindskes risikoen for at data kan misfortolkes eller misbruges af andre, som ikke har samme kontekstuelle forståelse som de oprindelige forskere.

5.7.2.3 Respondenternes nytte og risici ved deltagelse

Før et projekt igangsættes bør det overvejes, hvordan det undgås, at enten dataindsamlingen eller resultaterne i sig selv, kan komme til at få utilsigtet og negativ effekt for de individer, som danner datagrundlaget for projektet (Brinkmann, 2022; WMA, 2022). Cannabis kan antages at være et følsomt emne at undersøge, da det er ulovligt og forbundet med juridiske konsekvenser, hvorfor brugen af cannabis kan være stigmatiserende. Yderligere kan brugen af cannabis være et følsomt emne, hvis det relaterer sig til personlige udfordringer eller problemer, der kan være svære at dele med andre. Spørgeskemaet kan potentielt medføre en risiko for, at nogle respondenter får eller genfinder en interesse for at bruge cannabis. Brugen af cannabis kan have fysiske, sociale og kognitive konsekvenser for den enkelte (Meier et al., 2012; Volkow et al., 2016; WHO, 2016). I henhold til The Danish Code of Conduct for Research Integrity (2014) skal undersøgelser være i overensstemmelse med principperne om integritet, ansvarlighed og respekt for deltagerne (Ministry of Higher Education and Science, 2014). Ved undersøgelsen af et følsomt emne som cannabisbrug, har der været opmærksomhed på potentielle risici og passende foranstaltninger for at beskytte deltagerne. Således blev der i slutningen af spørgeskemaet henvist til Tussanga, der er en anonym telefonrådgivning, der lytter og hjælper med børn, unge og voksnes udfordringer. Yderligere er der henvist til Allorfik, der tilbyder behandling for blandt andet cannabismisbrug (Sundhedskommissionen, 2023). Dette for at imødekomme den eventuelle negative effekt som spørgeskemaet kan have på respondenterne.

6.0 Resultater

6.1 Præsentation og kvalitetsvurdering af litteraturstudier

De udvalgte litteraturstudier fra de systematiske litteratursøgninger præsenteres i følgende afsnit. For samlet overblik over de fire udvalgte studier, se tabel 6.1.

6.1.1 Studie 1: Understanding factors influencing substance use in people with recent onset psychosis: A qualitative study (Lobbana et al., 2010)

Studiet af Lobbana et al. (2010) er et kvalitativt studie, der har til formål at identificere og forstå faktorer, der påvirker stofbrug hos unge. Studiet er gennemført blandt 19 deltagere i alderen 19-35 år, heraf fire kvinder og 15 mænd, som alle for nylig har haft en psykotisk episode. Af studiepopulationen var 11% studerende, 63% var arbejdsløse og de resterende var tilknyttet arbejdsmarkedet. Alle deltagere er, eller har været, regelmæssige brugere af cannabis, og 13 af de 19 deltagere har cannabis som deres primære stofbrug (Lobbana et al., 2010).

Gennem en tematisk analyse blev der identificeret fire nøgletemaer, der bygger på deltagernes beretninger om, hvilke faktorer der har betydning for deres stofbrug. Lobbana et al. (2010) finder under tema 1, at årsagerne til forbrug først og fremmest skyldes en positiv norm omkring stoffer hos jævnaldrende og i medierne. Under tema 2 beskrives det, at valget om at bruge stoffer fremhæves som et personligt valg for at opnå sjov og underholdning, at reducere social angst eller forbedre social præstation, men tillige som et valg, der bygger på tvang fra andre. Valget om fortsat at bruge stoffer, påvirkes af oplevelsen af fællesskab og tilhørsforhold, øget tilgængelighed gennem sociale netværk og frygten for isolation som følge af distancen til ikke-stofbrugende netværk. Under tema 3 belyses det, at en essentiel årsag til at stoppe eller reducere et stofforbrug er ændringer i personlige mål og prioriteter. Især de ældre deltagere pointerer dette i forbindelse med, at de begynder at værdsætte deres helbred, økonomi og nære familierelationer højere. Interessant bliver det, at ønsket om at "høre til" og at blive "accepteret" både kan være en vigtig faktor for at igangsætte stofbrug og for at afslutte det. Under tema 4 fremhæver Lobbana et al.(2010), at nogle af deltagerne ser stoffer som årsag til udvikling af mentale problemer, mens andre anvender stoffer til at håndtere eksisterende mentale

problemer. Deltagernes opfattelse af sammenhængen mellem stofbrug og mentale problemer varierer og har betydning for valget om at fortsætte eller stoppe forbruget (Lobbana et al., 2010).

Artiklen blev kvalitetsvurderet ved anvendelse af CASP-tjeklisten for kvalitative studier, og alle tjeklistens 10 punkter blev efterlevet (Critical Appraisal Skills Programme, 2018b) (bilag 9). Kvalitetsvurderingen holdes op imod relevante kvalitetsbegreber fra DePoy og Gitlin (2016), omhandlende validitet og reliabilitet (DePoy & Gitlin, 2016). Den interne validitet defineres som evnen til at lave en tilstrækkelig og præcis besvarelse af problemformuleringen, mens den eksterne validitet omhandler overførbareheden af fundene fra studiepopulationen til en bredere population eller kontekst. Reliabilitet refererer til stabilitet og konsistens, herunder hvorvidt andre forskere kan opnå tilsvarende resultater ved at gengive studiet (DePoy & Gitlin, 2016).

Det kvalitative studiedesign var relevant for studiet, der søger at forstå de subjektive oplevelser og faktorer, der påvirker stofbrug hos unge. Det bliver klart beskrevet, at studiets formål var at identificere faktorer, der påvirker stofbrug hos unge med nylig opstået psykose, samt at der blev anvendt semistrukturerede interviews til at indsamle data herom. Det beskrives tydeligt, hvem deltagerne er, at disse blev rekrutteret gennem formålsbestemt sampling og at de selv valgte stedet for interviewet.

Yderligere gives en udførlig gennemgang af det tematiske analysearbejde, fra den foreløbig kodning af transskriptionerne, til debattering og forfining af data og temaer, forud for den endelige præsentation af hovedtemaerne. Med udgangspunkt i DePoy og Gitlin (2016) højner denne eksplicitet i de metodiske valg studiets reliabilitet, da det øger chancen for, at andre forskere vil opnå samme resultater, hvis undersøgelsen blev udført på ny. Sammenhængen mellem formål og metodevalg styrker studiets interne validitet, da det medvirker til en tilstrækkelig og præcis besvarelse af studiets problem.

Lobbana et al. (2010) udlægger studiets fund på en grundig og systematisk måde, med inddragelse af relevante citater fra deltagerne. Sammen med en klar beskrivelse af studiepopulationens kendetegn, er det således lettere at vurdere studiets eksterne validitet, med henblik på resultaternes overførbarehed til andre grupper, der ikke er repræsenteret i studiet. Studiet er gennemført i Storbritannien og deltagernes oplevelser kan derfor være påvirket af landets specifikke lovgivning og de holdninger der findes til stoffet i samfundet. Disse kulturelle kontekster kan afvige fra andre lande. Desuden har størstedelen af deltagerne cannabis som deres primære stofbrug og samtlige deltagere har haft en

stofudløst psykose. Yderligere er 89% af deltagerne mænd og 21% kvinder (21%). Med udgangspunkt i DePoy og Gitlin (2016) svækker dette undersøgelsens eksterne validitet, da de demografiske, kliniske og kulturelle kontekster begrænser muligheden for at generalisere resultaterne til andre populationer eller settings. Den lave eksterne validitet skyldes også valget af studiedesign, da kvalitative interviews giver en dybdegående indsigt i et fænomen på baggrund af personlige oplysninger og subjektive beretninger, som gør resultaterne kontekstspecifikke og svære at generalisere til en bredere befolkning. Studiet af Lobbana et al. (2010) vurderes relevant som supplement til tværsnitsundersøgelsens kvantitative dataindsamling. Dette fordi, de kvalitative fund kan berige resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, grundet deres undersøgelse af bagvedliggende mekanismer ved et forbrug af cannabis. Studiet er medtaget, på trods af at det ikke efterlever inklusionskriteriet om en studiepopulation, der udelukkende er under uddannelse, da det stadig bidrager til en omfattende og nuanceret forståelse af cannabisforbruget blandt unge, og betydningen af det sociale netværk herfor.

6.1.2 Studie 2: Marijuana motives: Young adults' reasons for using marijuana (Lee et al., 2007)

Studiet af Lee et al. (2007) er en tværsnitsundersøgelse, der har til formål at identificere motiver for cannabisbrug fra brugerens perspektiv, blandt unge og tidlige voksne. Undersøgelsen er gennemført blandt 634 deltagere med en gennemsnitsalder på 18 år, som alle har afsluttet high school og skal på begynde college. Alle deltagere har brugt cannabis mindst én gang i livet (Lee et al., 2007).

Deltagerne rapporterede de hyppigste grunde til brugen af cannabis, hvoraf over halvdelen af deltagerne rapporterede den mest forekommende grund som værende *nydelse/sjov*. Derefter fulgte *konformitet* (42,81%), som indebærer gruppepres eller fordi vennerne gør det og *eksperimentering* (41,25%), som omhandler nysgerrighed. Efterfulgt af disse er der omkring en fjerdedel, som fremhæver *social forbedring* (25,71%), *kedsom* (25,08%) og *afslapning* (24,64%) som motiv for at bruge cannabis. Disse indebærer henholdsvis at bruge cannabis til at knytte bånd til venner og hænge ud, at bruge cannabis, fordi man ikke har andet at foretage sig, samt at bruge cannabis for at få ro og hjælp til at sove (Lee et al., 2007).

Gennem multipel regressionsanalyse blev forholdet mellem henholdsvis cannabismotiver og cannabisbrug, samt cannabismotiver og cannabisrelaterede problemer undersøgt. *Eksperimentering* viste sig at udgøre den største andel af variansen i begge tilfælde, hvilket betyder, at denne variabel bidrager mest til at forklare forskellen i de afhængige variable (cannabisbrug og cannabis relaterede problemer) og den uafhængige variabel (cannabismotiver).

Artiklen blev kvalitetsvurderet ved anvendelse af JBI-tjeklisten for tværsnitsstudier, og alle tjeklistens 9 punkter blev efterlevet (JBI, 2020) (bilag 9). Kvalitetsvurderingen holdes op imod relevante kvalitetsbegreber af Vistrup og Bennich (2014), omhandlende validitet og reliabilitet (Vilstrup og Bennich, 2014). Den interne validitet refererer til, hvorvidt der er en sammenhæng mellem det, der undersøges og det, der konkluderes. Den eksterne validitet refererer til generaliserbarheden af resultaterne og reliabiliteten refererer til, hvorvidt andre forskere kan opnå tilsvarende resultater, hvis undersøgelsen gengives (Vilstrup og Bennich, 2014).

Tværsnitsundersøgelsens stikprøve på 634 deltagere, indebærer nyligt dimitterede high school-studenter, som rapporterede at have brugt cannabis (Lee et al., 2007). Ved at vælge denne gruppe af individer styrkes den interne validitet, da resultaterne afspejler motiver for brug af cannabis blandt unge og tidligt voksne. Med udgangspunkt i Vilstrup og Bennich (2014), er der således sammenhæng mellem det, der undersøges og det der konkluderes. En bred rekruttering fra og stikprøvestørrelsen på 634 deltagere styrker yderligere den interne validitet, ved sandsynligvis at repræsentere forskellige motiver for cannabisbrug. Stikprøvestørrelsen øger ligeledes undersøgelsens eksterne validitet, da resultaterne kan afspejle motiver blandt lignende grupper af studerende. Derimod beror resultaterne på en bestemt aldersgruppe, som alle netop har færdiggjort high-school, hvilket kan have influeret deres besvarelser og adskille sig fra grupper i andre situationer. I følge Vilstrup og Bennich (2014) vil dette udfordre generaliserbarheden af undersøgelsen og dermed svække den eksterne validitet (Vilstrup og Bennich, 2014). Studiets deltagere og rammerne for undersøgelsen er beskrevet i detaljer, heriblandt demografiske data og rekrutteringsprocessen. Sammen med oplysninger om valg af analyser, øger dette studiets reliabilitet, da andre forskere med stor sandsynlighed vil opnå samme resultater, hvis studiet gennemføres på ny. Med udgangspunkt i Vilstrup og Bennich (2014), vil dette styrke

studiet reliabilitet, da der med stor sandsynlighed opnås samme resultater, ved en ny gennemførsel af studiet.

Studiet af Lee et al. (2007) vurderes relevant til besvarelse af den del af forskningsspørgsmål 1, der omhandler årsager til at unge på ungdomsuddannelser bruger cannabis. Dette fordi deltagerne alle har prøvet cannabis og alderssegmentet ved deltagerne der netop har afsluttet high school, er sammenligneligt med unge på ungdomsuddannelser. De fundne motiver i Lee et al. (2007) kan bruges til at sammenligne med årsagerne i indeværende tværsnitsundersøgelse og andre internationale studier, og således bidrage til en bedre forståelse af problematikken.

6.1.3 Studie 3: A universal harm-minimisation approach to preventing psychostimulant and cannabis use in adolescents: A cluster randomised controlled trial (Vogl et al., 2014)

Studiet af Vogl et al. (2014) er et klyngerandomiseret kontrolleret forsøg (RCT), der evaluerer effekten af et universelt forebyggelsesprogram for cannabisbrug og psykostimulerende midler (PM) blandt unge. Undersøgelsen involverede 1734 elever med en gennemsnitsalder på 15,44 år og kom fra 21 skoler i Australien (Vogl et al., 2014).

Formålet med studiet var at evaluere gennemførligheden og effektiviteten af det universelle computerbaserede *Climate Schools: Psychostimulant and Cannabis Module*. Programmet havde fire hovedpunkter, der samlet skulle forebygge stofbrug og relaterede skader blandt elever. Disse fire hovedpunkter omhandlede 1) øget viden om cannabis og PM 2) reduktion af pro-drug holdninger til cannabis og brug af PM 3) reduktion af brugen af cannabis og PM og 4) at reducere intentioner om at bruge cannabis og PM i fremtiden. Programmet bestod af seks lektioner, der var designet til at reducere brugen af cannabis og PM samt relaterede skader blandt unge. Hver lektion bestod af to dele. En 20-minutters computerbaseret del, som eleverne gennemførte individuelt, og derefter 20 minutters aktiviteter ledet af læreren. Programmet bygger på en social indflydelsestilgang, hvor indholdet har til formål at påvirke elevernes holdninger og adfærd gennem sociale mekanismer. Eleverne blev tilfældigt fordelt til enten interventionsgruppen, som modtog Climate Schools programmet eller kontrolgruppen, der modtog den sædvanlige undervisning om cannabis og PM. Data til at evaluere effekten af

programmet, blev indsamlet gennem selvrapporterede spørgeskemaer, der blev udført på fire forskellige tidspunkter. Disse var ved baseline, umiddelbart efter interventionen, og ved fem og ti måneders opfølgning. Spørgeskemaerne målte viden om cannabis og PM, holdninger til stofbrug, faktisk stofbrug og intentioner om fremtidig brug.

Studiets resultater viste, at Climate Schools programmet øgede elevernes viden om cannabis og PM, og reducerede pro-drug holdninger. Derudover viste resultaterne, at kvindelige elever reducerede deres cannabisforbrug betydeligt sammenlignet med kontrolgruppen, men at der generelt blandt studiepopulationen ikke var en effekt på reduktionen af cannabisforbrug. Faktisk steg forbruget af cannabis i begge grupper over tid. Programmet reducerede ikke intentionen om at bruge cannabis i fremtiden. Studiet blev kvalitetsvurderet ved anvendelse af CONSORT 2010-tjeklisten for cluster-randomiserede forsøg (Campbell et al., 2012). Af tjeklisten blev 28 ud af 32 punkter efterlevet (se bilag 9). Studiet har en klar sammenhæng mellem det, der undersøges, som er effekten af Climate Schools programmet og de konklusioner der udledes, hvilket styrker studiet interne validitet. Derudover har studiet en systematisk tilgang til randomisering, dataindsamling og statistisk analyse. Randomiseringen sikrer, at deltagerne blev tilfældigt fordelt mellem interventions- og kontrolgrupperne, hvilket sikrer, at grupperne var sammenlignelige ved baseline. Derudover er der lavet intention-to-treat analyser, hvilket betyder at alle deltagere, der blev randomiseret til en gruppe, inkluderes i analysen, uanset om de fuldførte interventionen eller ej. Dette sikrer, at resultaterne afspejler den virkelige effekt af interventionen. Samlet understøtter det, at resultaterne er gyldige for undersøgelsen og at der undersøges det, der var hensigten, hvilket ifølge Vilstrup og Bennich (2014) styrker den interne validitet (Vilstrup & Bennich, 2014), hvorfor denne vurderes at være høj. Studiet beskriver udførligt, hvordan interventionen er gennemført og laver gentagne opfølgninger og analyser af virkningen, hvilket sikrer, at resultaterne er troværdige og præcise for studiepopulationen. Dette kan understøttes af Vilstrup og Bennich (2014) der fremhæver, at reliabiliteten refererer til, om undersøgelsen ville medføre de samme resultater, såfremt den udføres igen eller af andre (Vilstrup & Bennich, 2014), hvorfor studiets reliabilitet vurderes at være høj. Studiets eksterne validitet vurderes at være moderat, da det blev udført i et specifikt geografisk område i Australien, og med en specifik aldersgruppe, som var elever på 10. årsgang. Dermed kan resultaterne sandsynligvis generaliseres til andre elever i australske skoler, eller

generelt andre elever i samme aldersgruppe, hvilket vil øge generaliserbarheden, der ifølge Vilstrup og Bennich handler om hvorvidt resultaterne kan generaliseres ud til andre studiepopulationer (Vilstrup & Bennich, 2014). Modsat kan de resultater, der fremkommer af interventionen på australske elever, ikke nødvendigvis generaliseres til andre lande eller studiepopulationer, som ikke er tilsvarende, hvorfor den eksterne validitet dermed svækkes.

Studiet undersøger effekten af den computerbaserede intervention Climate Schools: Psychostimulant and Cannabis Module, der har til formål at forebygge stofbrug og relaterede skader blandt elever. Studiet kan derfor bidrage med viden om, hvilke skolebaserede interventioner, der findes internationalt, til at adressere cannabisbrug blandt unge og dermed bidrage til besvarelse af anden del af forskningsspørgsmål 1.

6.1.4 Studie 4: Can High and Consistent School-Related Protective Factors Prevent Cannabis Use Among American Indian Middle School Students? (Henry et al., 2023)

Studiet af Henry et al. (2023) er en longitudinel kohorteundersøgelse, der undersøger sammenhængen mellem skolerelaterede beskyttende faktorer og cannabisbrug blandt amerikanske indianske (AI) elever (Henry et al., 2023).

Formålet med undersøgelsen var at identificere og evaluere effekten af skolerelaterede beskyttende faktorer, der har betydning for forebyggelse af cannabisbrug blandt AI elever i 6. klasse. Studiet søger at forstå, hvorvidt vedvarende høj grad af beskyttelsesfaktorer i skolen kan mindske risikoen for cannabisbrug over tid. Undersøgelsen inkluderede 279 elever fra reservationer i USA, med en gennemsnitsalder på 12 år ved baseline, og hvor 46% var drenge og 44% stadig var hjemmeboende. Amerikanske indianere bor i områder af land, der er afsat til oprindelige amerikanske stammer med visse grader af selvstyre og mulighed for at opretholde kulturel praksis og traditioner, hvorfor målgruppen findes sammenlignelige med grønlandske unge. Data blev indsamlet gennem spørgeskemaer via onlineplatformen *Qualtrics* i klasselokalerne. Undersøgelsen blev gennemført over tre måletidspunkter med cirka seks måneders mellemrum. Spørgeskemaerne omfattede spørgsmål om skoleoplevelser,

akademiske aspirationer, kognitivt engagement og selvrapporterede karakterer, der tilsammen udgør faktorer der kan være beskyttende for brugen af cannabis.

Studiet identificerede fire forskellige niveauer af skolebeskyttelses faktorer, der var baseret på elevernes oplevelser og engagement i skolen over tid. Skolebeskyttelses faktorerne består af *skolebinding*, som handler om eleven kunne lide skolen og så frem til at gå i skole. *Akademiske aspirationer*, der omhandler sandsynligheden for at færdiggøre en ungdomsuddannelse, gå på college og færdiggøre college. *Kognitivt engagement*, der beskriver om eleverne anstrengte sig i skolen og havde interesse i skolen. Slutteligt elevens *akademiske præstationer*. De fire niveauer af skolebeskyttende faktorer er af høj, moderat, lav og faldende beskyttelse. Studiet finder, at de fire niveauer hver især har betydning for elevernes sandsynlighed for at bruge cannabis. Høje konsistente niveauer af skolebeskyttende faktorer, er forbundet med den laveste risiko for cannabisbrug, mens lave eller faldende niveauer af skolebeskyttende faktorer øger risikoen betydeligt.

Studiet blev kvalitetsvurderet ved anvendelse af CASP-tjeklisten for kohorte (Critical Appraisal Skills Programme, 2018a). Af CASP-tjeklisten blev 12 ud af 12 punkter efterlevet (se bilag 9). Studiet har et klart defineret forskningsspørgsmål, der undersøger sammenhængen mellem skolerelaterede beskyttelsesfaktorer og cannabisbrug blandt AI elever. Dette sikrer, at undersøgelsen måler det, den har til hensigt at måle, hvilket styrker den interne validitet (Vilstrup og Bennich, 2014), hvorfor studiets interne validitet vurderes at være høj. Derudover blev data indsamlet over tre bølger, hvilket giver mulighed for at observere ændringer over tid og dermed sikre, at resultaterne reflekterer de faktiske forhold. Denne systematiske tilgang reducerer risikoen for tilfældige variationer i dataene og sikrer dermed mere gyldige resultater, hvilket ligeledes understøtter en høj intern validitet. Studiets reliabilitet vurderes samlet at være høj, fordi studiet beskriver udførligt, hvordan data er indsamlet. Der anvendes validerede spørgeskemaer fra *Monitoring the Future-studiet* til at måle skolerelaterede faktorer og cannabisbrug. Validerede måleinstrumenter kan sikre, at målingerne er nøjagtige og pålidelige, hvilket reducerer risikoen for målefejl og øger præcisionen. Det betyder, at det øger sandsynligheden for, at de samme resultater vil fremkomme, såfremt undersøgelsen gentages, hvilket ifølge Vilstrup og Bennich (2014) omhandler reliabiliteten, hvorfor denne styrkes. Derudover er der lavet Cronbach's

alfa for skolebeskyttelsesindekset, som er 0,85 ved baseline, 0,80 ved 1. opfølgning 1 og 0,85 ved 2. opfølgning, hvilket indikerer, at målingerne er konsistente. Ifølge Vilstrup og Bennich (2014) refererer reliabilitet til præcisionen af målingerne (Vilstrup & Bennich, 2014), hvilket derfor understøttes af brugen af validerede spørgeskemaer og konsistente målinger i dette studie. Studiets eksterne validitet vurderes som moderat. Den høje deltagelses- og opfølgingsrate på 85%-94% sikrer, at resultaterne er repræsentative for den inkluderede population. Dette øger sandsynligheden for at resultaterne er anvendelige for andre AI elever i lignende reservationer, hvilket styrker generaliserbarheden inden for denne specifikke population. Studiet blev udført i specifikke geografiske områder, Northern Plains og Southwest i USA, og med en specifik kulturel gruppe af AI elever. Resultaterne kan derfor være begrænset til denne særlige kontekst og kan muligvis ikke generaliseres til andre geografiske områder eller andre studiepopulationer med andre kulturelle grupper, der har forskellige sociale og miljømæssige forhold.

Studiet fremhæver betydningen af skolerelaterede beskyttende faktorer i forebyggelsen af cannabisbrug blandt AI-elever. Studiet understreger, hvordan positive skoleoplevelser og stærk skole engagement kan reducere risikoen for cannabisbrug. Dermed viser internationale erfaringer, at skolebaserede interventioner, der fokuserer på at fremme tilknytning til skolen, har vist sig at være succesfulde i forskellige sociale og kulturelle kontekster, til effektivt at reducere cannabisbrug blandt elever. Dermed kan studiet bidrage med viden om, hvilke skolebaserede interventioner, der findes internationalt til at adressere cannabisbrug blandt elever, og dermed besvare den del af forskningsspørgsmål 1, der har fokus herpå.

Tabel 6.1: *Præsentation af litteratur fra systematisk litteratursøgning*

Studie	Formål og geografisk placering	Studiedesign og metode	Resultater	Faglig relevans og kvalitet
Studie 1: Understanding factors influencing substance use in people with recent onset psychosis: A qualitative study (Lobbana et al., 2010)	Formålet var at identificere og forstå hvilke faktorer der påvirker stofbrug hos unge. Undersøgelsen er gennemført i England.	Kvalitativt studie, der inkluderer 19 personer i alderen 19-35 år. Deltagerne er rekrutteret gennem formålsbestemt sampling, og alle er, eller har været, regelmæssige brugere af cannabis, og for nylig haft en psykotisk episode. Data er indsamlet ved semistrukturerede interviews, der er transskriberet og analyseret af 7 fagpersoner, og efterfølgende kodet i Nvivo af minimum to fra teamet.	Der identificeres 4 nøgletemaer: 1) Indflydelsen af opfattede normer om stoffer, på adfærd, hvor positive 2) Tilskrivninger for indledende og vedvarende stofbrugsadfærd 3) Ændringer i livsmål der påvirker stofbrug 4) Overbevisninger om sammenhængen mellem mental sundhed og stofbrug.	Studiet bibringer et kvalitativt supplement til specialets kvantitative data, ved at give en dybdegående forståelse for de mere komplekse årsager til unges cannabisforbrug. Kvalitetsvurdering: Høj
Studie 2: Marijuana motives: Young adults' reasons for using marijuana (Lee et al., 2007)	Studiet havde til formål at identificere motiver for cannabisbrug fra brugerens perspektiv. Undersøgelsen er gennemført i det nordvestlige USA.	Tværsnitsundersøgelse, hvor der indgår 634 deltagere med en gennemsnitsalder på 18 år. De har alle prøvet cannabis minimum én gang i livet og er udtrukket fra en online survey, besvaret af 2.123 amerikanske studerende. Deltagerne angav top fem grunde til at bruge cannabis. Der blev indsamlet data om cannabisbrug og konsekvenserne heraf ved hjælp af standardiserede spørgeskemaer. Disse forhold blev undersøgt ved multipel regressionsanalyse.	Nydelse/sjov: 52,14% Konformitet, såsom gruppepres og adfærd blandt venner: 42,81% Eksperimentering: 41,25% Regressionsanalyser viste, at eksperimentering var forbundet med mindre brug og færre problemer, mens nydelse/sjov, vane og ændret opfattelse, såsom at cannabis forbedrer oplevelser, var forbundet med højere brug og flere problemer.	Motiverne for deltagernes brug af cannabis, kan bruges til at sammenligne med årsagerne i indeværende tværsnitsundersøgelse og andre internationale studier, og således bidrage til en bedre forståelse af problematikken Kvalitetsvurdering: Høj

Studie 3: A universal harm-minimisation approach to preventing psychostimulant and cannabis use in adolescents: a cluster randomised controlled trial (Vogl et al., 2014)	Formålet med studiet er at vurdere gennemførligheden og effektiviteten af det universelle computerbaserede <i>Climate Schools: Psychostimulant and Cannabis Module</i>. Programmet har til formål at forebygge stofbrug og relaterede skader blandt elever. Interventionen er udført i Australien.	Undersøgelsen er et klyngerandomiseret kontrolleret forsøg (RCT), der inkluderede 1.734 elever fra 21 skoler i Australien. Elevernes gennemsnitsalder var 15,44 år. Eleverne blev tilfældigt fordelt til enten interventionsgruppen som modtog Climate Schools programmet, eller kontrolgruppen.	Climate Schools-programmet øger kendskabet til cannabis og psykostimulerende midler og mindske pro-drug holdninger. Derudover brugte kvinder, der modtog programmet, cannabis betydeligt sjældnere end studerende i kontrolgruppen.	Studiet bidrager med viden om, hvilke skolebaserede interventioner der findes internationalt, til at adressere cannabisbrug blandt elever. Studiet kan bidrage til at besvare, hvordan internationale erfaringer om skolebaserede interventioner kan bidrage til det videre arbejde med forebyggende indsatser på de grønlandske ungdomsuddannelser, jævnfør problemformuleringen. Kvalitetsvurdering: Høj
Studie 4: Can High and Consistent School-Related Protective Factors Prevent Cannabis Use Among American Indian Middle School Students? (Henry et al., 2023)	Studiet havde til formål at identificere og evaluere effekten af skolerelaterede beskyttende faktorer, der har betydning for forebyggelse af cannabisbrug blandt AI elever.	Undersøgelsen er et longitudinel kohorteundersøgelse, der inkluderede 279 AI elever fra reservationer i USA, med en gennemsnitsalder på 12 år. Data blev indsamlet gennem spørgeskemaer via onlineplatformen <i>Qualtrics</i> og omhandlede spørgsmål om skoleoplevelser, akademiske aspirationer, kognitivt engagement og selvrapporterede karakterer, der tilsammen udgør faktorer.	Studiet finder, at de fire niveauer af skolebeskyttelse hver især har betydning for elevernes sandsynlighed for at bruge cannabis. Høj konsistent niveauer af skolebeskyttelse, er forbundet med den laveste risiko for cannabisbrug, mens lave eller faldende niveauer af skolebeskyttelse øger risikoen betydeligt.	Studiet bidrager med viden om hvordan skolebaserede interventioner kan adressere cannabisbrug blandt elever, ved at fokusere på hvordan positive skoleoplevelser og stærk skole engagement kan reducere risikoen for cannabisbrug. Kvalitetsvurdering: Høj

6.2 Analyse af litteraturstudier

Til besvarelse af forskningsspørgsmål 1, vil følgende analyse først besvare, hvilke årsager, der er til, at unge på en ungdomsuddannelse bruger cannabis med inddragelse af resultater fra Lobbane et al. (2010) og Lee et al. (2007), og dernæst, hvilke skolebaserede interventioner der findes, som kan adressere cannabisforbrug blandt unge, med inddragelse af Vogel et al. (2014) og Henry et al. (2023).

6.2.1 Årsager til at unge på ungdomsuddannelser bruger cannabis

I Lobbana et al. (2010) og Lee et al. (2007) fremhæves årsager til og motiver for, at unge bruger cannabis. Af resultaterne i den kvalitative undersøgelse af Lobbana et al. (2010) fremhæves det under tema 1, at én af årsagerne til, at deltagerne bruger cannabis, skyldes en norm omkring stoffer blandt jævnaldrende og i medierne (Lobbana et al., 2010). Det understreges af én af informanterne:

“All my friends do it, they all take drugs they all smoke weed and not one of them has ever thought of quitting or even if they have they’ve not a chance they ever will, same for me [...] cause if I’m around it and around people I can’t say no.” (Lobbana et al., 2010, s. 1144)

Informanten beskriver, at cannabisbruget skyldes adfærden i vennegruppen, der gør det svært at sige nej. Denne tendens ses i studiet af Lee et al. (2007), der fremhæver, at 42,81% af de unge, som bruger cannabis, blandt andet gør det som følge af, at ens venner gør det eller grundet gruppepres (Lee et al., 2007). Når unge vælger at lade sociale normer dominere over egne personlige valg, kan det således skyldes, at de ønsker at være en del af et socialt netværk. I Lee et al. (2007) fremgår det ligeledes at 25,71% af informanterne angiver social forbedring som en årsag til deres cannabisbrug, forstået som, at cannabis bruges som et middel til at styrke sociale bånd og relationer med venner (Lee et al., 2007). Når en positiv norm omkring cannabis er etableret i en vennegruppe eller et socialt netværk, kan individet dermed føle sig tvunget til at bruge cannabis for at blive accepteret. Dette antyder, at sociale normer er en essentiel årsag til unges beslutning om at bruge cannabis, da de sociale rammer omkring brugen kan påvirke, hvordan denne adfærd normaliseres og accepteres.

I den kvalitative undersøgelse af Lobbana et al. (2010) fremhæves det under tema 2, at informanternes årsag til brug af cannabis er nydelse og sjov. Det fremgår i følgende citat:

“When I first started smoking we got so many positive experiences where we would just sit there and giggle and cry laughing and we’d cry, how often in life do you actually laugh so bad that you cry and you’re rolling on the floor and you can’t get up, you can’t breathe [...]”. (Lobbana et al., 2010, s. 1143)

Af citatet kan det udledes, hvordan den positive oplevelse og intense glæde, som informanten og informantens venner havde, da de begyndte at bruge cannabis, var en væsentlig årsag til deres brug. Dette stemmer overens med, at 52,14% af respondenterne i Lee et al. (2007) fremhæver nydelse og sjov som en af årsagerne til deres cannabisbrug.

Blandt informanterne i studiet af Lee et al. (2007) er en af de hyppigst forekommende årsager til cannabis er eksperimentering. Eksperimentering kan være drevet af nysgerrighed og ønsket om at opleve noget nyt og spændende, hvilket ofte sker i sociale sammenhænge. Disse eksperimenterende oplevelser kan føre til de positive og sjove oplevelser, som både Lobbana et al. (2010) og Lee et al. (2007) beskriver, og dermed kan cannabis blive attraktivt som underholdning i sociale sammenhænge. Samlet kan det udledes af Lobbana et al. (2010) og Lee et al. (2007), at nydelse og sjov samt positive sociale oplevelser er centrale årsager til unges cannabisbrug.

Informanterne i Lee et al. (2007) rapporterer ligeledes om årsager til cannabisbrug, der ikke har et socialt formål. Disse omfatter kedsomhed (25,08%), afslapning (24,64%) og coping (18,14%). Mens der ingen stigma er forbundet med stofbrug i sociale sammenhæng, hvor cannabisbrug opleves som social acceptabel adfærd, er der stigma forbundet med at bruge cannabis alene, hvilket fremhæves i følgende citat: *“I’d say more social still, it was around people, with people. It’s when you start taking drugs when you’re on your own, that’s when you know you’ve got issues”* (Lobbana et al., 2010, s. 1144). Informanten antyder, at det er normalt og accepteret at bruge cannabis socialt, mens brug af cannabis alene betragtes som problematisk. Alligevel anvender nogle af informanterne i Lee et al.

(2007) cannabis uden et socialt formål. I forlængelse af de 18,14%, der i studiet af Lee et al. (2007) anvender cannabis som coping-mekanisme, understøttes denne årsag ligeledes i Lobanna et al. (2010) hvor en informant beskriver:

“That’s probably one of the reasons why cannabis worked for me so well, ’cause that just wipes out anxiety, you don’t worry about anything, erm, if I could use it in moderation I probably still would use it, to deal with anxiety as a sort of self-medication”. (Lobbana et al., 2010, s. 1145)

Af citatet kan det udledes, at personen bruger cannabis som en form for selvmedicinering for at håndtere angst og bekymringer. Dette indikerer, at cannabisbrug for denne informant ikke kun er for sjov eller bruges i sociale sammenhænge. Dermed finder både studiet af Lee et al. (2007) og studiet af Lobanna et al. (2010), at årsager til cannabis ikke kun finder sted i sociale sammenhænge. Blandt de årsager, der er repræsenteret i mindst grad i studiet af Lee et al. (2007) er blandt andet forbedret madoplevelse (3,79%), medicinsk brug (1,26%) og aktivitetsforbedring, såsom at gøre hverdagsaktiviteter mere interessante (5,68%) (Lee et al., 2007). Det understøtter, at cannabis primært anvendes i sociale sammenhænge og at individet i mindre grad oplever et behov uden for sociale sammenhænge.

Samlet finder studiet af Lee et al. (2007) og studiet af Lobanna et al. (2010), at årsager til unges cannabisbrug, primært motiveres af normen i det sociale netværk og gruppepres, social forbedring, nydelse og sjov samt eksperimentering. Dog finder studierne også årsager til cannabisbrug, der ikke har et socialt formål, såsom kedsomhed, afslapning og coping med mentale problemer, hvor cannabis bruges som selvmedicinering. Ud fra studierne fremtræder cannabisbrug således både som et socialt fænomen og som et individuelt behov uden om sociale aktiviteter.

6.2.2 Skolebaserede interventioner som forebyggelse mod cannabisbrug

Studiet af Vogl et al. (2014) finder, at *Climate-Schools-programmet* øger elevernes viden om cannabis, hvilket ses på baggrund af OR, der ved baseline var 8,69 og steg til 10,39 efter 10 måneder. For de elever, der modtog den almindelige undervisning, oplevede ligeledes en stigning i deres viden, hvilket ses

på baggrund af en OR, der ved baseline var på 8,81 og som steg til 9,51 efter 10 måneder. Således bidrog den oprindelige undervisning altså allerede til elevernes viden om cannabis, men det computer-baserede program viste sig at have større effekt på elevernes viden om cannabis. Derudover havde programmet den effekt, at elevernes pro-holdninger til cannabis blev mere negative. Det afspejler sig ved, at OR for casegruppen blev reduceret fra 8,13 til 7,95 og for kontrolgruppen fra 8,86 til 8,85. Således havde programmet den effekt, at det øgede elevernes viden om cannabis og reducerede deres pro-holdninger til cannabis. Ved kontrolgruppen var der derimod en markant lille reduktion i elevernes pro-holdning til cannabis, hvilket tyder på, at programmet har en bedre effekt end den almindelige undervisning. Programmet viste sig at have en effekt på kvindelige elever, der reducerede deres cannabisforbrug sammenlignet med kontrolgruppen. Generelt blandt studiepopulationen havde programmet dog ingen effekt på reduktionen af cannabisforbrug, hvor OR både steg blandt casegruppen fra 0,09 til 0,12 og for kontrolgruppen fra 0,15 til 0,20. Dette kan indikere, at øget viden om cannabis, samt en reduceret pro-holdning til cannabis, ikke er tilstrækkeligt nok til at ændre det generelle forbrug af cannabis blandt eleverne.

Studiet af Henry et al. (2023) viser, at elever, der kunne lide at gå i skole, gjorde sig umage i skolen, interesserede sig for sin skole og havde høj sandsynlighed for at færdiggøre og gennemføre ungdomsuddannelse og college, havde den laveste sandsynlighed for cannabisbrug. Disse elever blev omtalt som havende en høj og konsistent skolebeskyttelse. For de elever med moderat skolebeskyttelse forekom der højere sandsynlighed for cannabisbrug end gruppen med høj beskyttelse. Yderligere havde elever, med konsistent lav skolebeskyttelse, en betydeligt højere sandsynlighed for cannabisbrug sammenlignet med grupperne med høj og moderat beskyttelse. Slutteligt viste studiet, at elever med faldende skolebeskyttelse havde den højeste sandsynlighed for cannabisbrug. Dette indikerer en betydelig risiko for cannabisbrug, når skolebeskyttelsesfaktorerne falder. Af denne sammenhæng mellem skolebeskyttelse og brug af cannabis, kan høj skoleglæde og engagement udledes at reducere cannabisbrug.

Studiet af Vogl et al. (2014) viser, at Climate-Schools-programmet øgede elevernes viden om cannabis og reducerede deres pro-holdninger til cannabis, men ikke generelt reducerede cannabisforbruget.

Henry et al. (2023) finder, at elever med høj konsistent skolebeskyttelse, som inkluderer skoleglæde og engagement, har mindre sandsynlighed for cannabisbrug, sammenlignet med elever med lav konsistent skolebeskyttelse. Samlet indikerer studierne, at elevers viden og holdninger til cannabis kan ændres gennem computerbaserede programmer, men at skoleglæde og engagement i skolen er en betydelig faktor i arbejdet med at reducere cannabisbrug blandt elever.

6.2.3 Samlet besvarelse af forskningsspørgsmål 1

Samlet set kan studierne af Lobbana et al. (2010), Lee et al. (2007), Vogl et al. (2014) og Henry et al. (2023) besvare forskningsspørgsmål 1, der søger at afdække, hvilke årsager der er til, at unge på ungdomsuddannelser forbruger cannabis, og hvilke skolebaserede interventioner der findes til at adressere cannabisforbrug blandt unge, set i et internationalt perspektiv. Årsagerne til unges cannabisforbrug kan variere, og inkluderer både sociale og individuelle faktorer. Sociale normer, gruppepres, nysgerrighed, sjov samt eksperimentering spiller en væsentlig rolle, men individuelle faktorer som kedsomhed og coping med mentale problemer er også betydelige. Skolebaserede interventioner, som det computerbaserede Climate-Schools-program, kan forbedre viden og ændre holdninger relateret til cannabis hos elever, men en mere effektiv tilgang til at reducere cannabisbrug blandt unge synes at være fokuseret på at øge skoleglæde og engagement.

6.3 Resultater af statistisk analyse

6.3.1 Præsentation af respondenter

For at kunne give en korrekt besvarelse af forskningsspørgsmål 2 og 3, der søger at kortlægge udbredelsen af cannabisbrug, hvordan eleverne tilegner sig viden om cannabis, i hvilke sammenhænge de bruger det, samt hvilken betydning det sociale netværk og elevens viden har for forbrugsmønstre og holdninger til cannabis, blev det essentielt at kende til respondenternes karakteristika. Disse karakteristika gav en dybere forståelse for respondenternes baggrund og de omstændigheder, der kan have betydning for deres besvarelser om cannabis. At have viden om studiepopulationens karakteristika bliver af Aday og Cornelius (2006) fremhævet som væsentligt, da det sikrer at der drages konklusioner, som er relevante og anvendelige for konteksten (Aday & Cornelius, 2006).

I spørgeskemaundersøgelsen indgik i alt 288 respondenter, hvor 73 respondenter gav nogle svar og 215 gav fuld besvarelse nogle besvarelser. De 73 respondenter, som ikke gennemførte hele spørgeskemaet blev frasorteret, grundet missing data, hvorfor undersøgelsens studiepopulation endte på 215 respondenter (se tabel 6.2). De 73 respondenter faldt fra løbende gennem spørgeskemaet, hvorfor der ikke blev set et mønster i frafaldet. Respondenternes køn fordeler sig på 67,97% *kvinder*, 30,23% *mænd* og 1,86% angav *andet*. Medianen for respondenternes alder ligger på 19 år, med en IQR på 18-27 år, hvilket indikerer, at 50% af respondenterne fordeler sig indenfor dette interval. Meanværdien for alder er 23,57, hvilket betyder, at gennemsnitsalderen for det samlede antal respondenter er 23,57 år, mens minimum og maximum værdien afspejler at den yngste respondent er 16 år, og den ældste respondent er 65 år. For de respondenter, der bruger eller har brugt cannabis, er gennemsnitsalderen 16 år første gang der prøves cannabis, hvilket afspejles ved en meanværdi på 16,3. Yderligere er medianen for debutalder 16 med en IQR på 15-18 år, hvilket betyder at 50% af respondenterne har været mellem 15 og 18 år, første gang de prøvede cannabis. Minimumsværdien viser, at den yngste debutalder blandt respondenterne er 10 år, mens maksimumværdien viser at den ældste debutalder er 26 år. Med en svarprocent på 66,1% udgør de gymnasiale uddannelser (*GUX*) den største andel blandt respondenterne, hvor 27,91% går på en *erhvervsuddannelse* og 5,8% har svaret *andet*. Med en svarprocent på 69% er *Nuuk* den by, størstedelen af respondenterne er vokset op i, hvor den færreste andel af respondenterne har angivet *andet* som opvækstby, hvilket kan indikere, at de ikke oplever, at de oplyste svarkategorier kan understøtte deres opvækstby. 82,79% angiver, at de er vokset op i et hjem, hvor cannabis *aldrig* har været til stede, hvor 9,77% har angivet, at de *af og til* har oplevet cannabis blive brugt, hvor 7,44% *ofte* har oplevet det.

Tabel 6.2: Baggrundskarakteristika for undersøgelsens respondenter

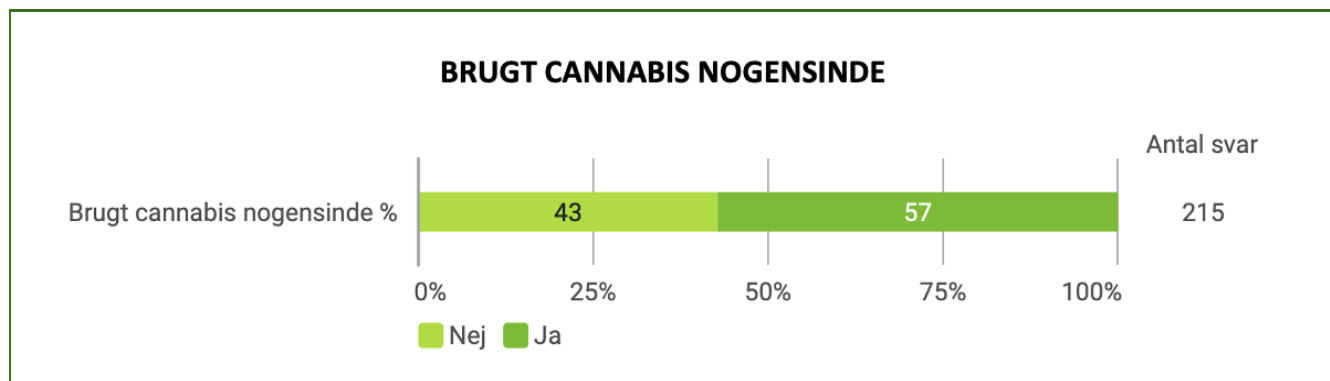
Respondent karakteristika	<i>n</i> = 215 (100)
Køn: <i>n</i> (pct.)	Kvinde: 146 (67.97) Mand: 65 (30.23) Andet: 4 (1.86)

Alder Mean, median [IQR], (minimum,maximum)	23.57, 19 [18-27], (10, 26)
Debutalder, <i>n</i> (pct) Mean, median [IQR], (minimum,maximum)	123 (100) 16.30894, 16 [15-18], (16, 65)
Uddannelse: <i>n</i> (pct.)	GUX: 143 (66.51) Erhvervsuddannelse: 60 (27.91) Andet: 12 (5.58)
Opvækstby: <i>n</i> (pct.)	Bygd: 27 (12.56) Større by: 53 (24.65) Mindre by: 49 (22.79) Nuuk: 69 (32.09) Andet: 17 (7.91)
Flytning <i>Ja: n</i> (pct.) <i>Nej: n</i> (pct.)	92 (42.79) 123 (57.21)
Cannabis i barndomshjem <i>Ja, ofte: n</i> (pct.) <i>Ja, af og til: n</i> (pct.) <i>Nej, aldrig: n</i> (pct.)	16 (7.44) 21 (9.77) 178 (82.79)

6.3.2 Resultater fra deskriptiv analyse

Til besvarelse af forskningsspørgsmål 2, der undersøger udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan de tilegner sig viden om cannabis og i hvilke sammenhænge de bruger det, er der udarbejdet deskriptiv statistik. Hertil er der udvalgt 12 items fra spørgeskemaundersøgelsen, der vurderes at kunne besvare forskningsspørgsmålet.

Udbredelsen af cannabisforbrug blandt eleverne på Grønlands Ungdomsuddannelser, fremgår af figur 6.1, som viser at 123 elever (57%) af de 215 respondenter har brugt cannabis mindst én gang i deres liv.

Figur 6.1: Svarfordeling over brugt cannabis nogensinde

Tabel 6.3 viser, hvor udbredt cannabis er blandt de elever (57%), der har brugt cannabis mindst én gang i deres liv. Heraf fremgår det, at 35% har brugt cannabis inden for de sidste 30 dage, hvoraf 15,45% har brugt det 1-2 gange og 1,63% har brugt det 40 eller flere gange. 53% rapporterede at have brugt cannabis mindst en gang det sidste år, hvilket gjaldt for 10,57% ved et brug 40 eller flere gange. Yderligere viser tabel 6.3, at 21,14% af respondenterne har brugt cannabis 40 eller flere gange i hele deres liv. Dette betyder, at over en femtedel af eleverne har erfaring med cannabisbrug. Herudfra kan det konkluderes, at der er flere elever, der har prøvet cannabis (57%) end elever, der aldrig har prøvet cannabis (43%). Blandt de elever der har prøvet cannabis, har 35% brugt det inden for de sidste 30 dage, hvilket indikerer at der eksisterer et nuværende forbrug af cannabis blandt cirka en tredjedel af eleverne. Således kan det udledes, at cannabis både er et udbredt og aktuelt fænomen blandt elever på Grønlands Ungdomsuddannelser.

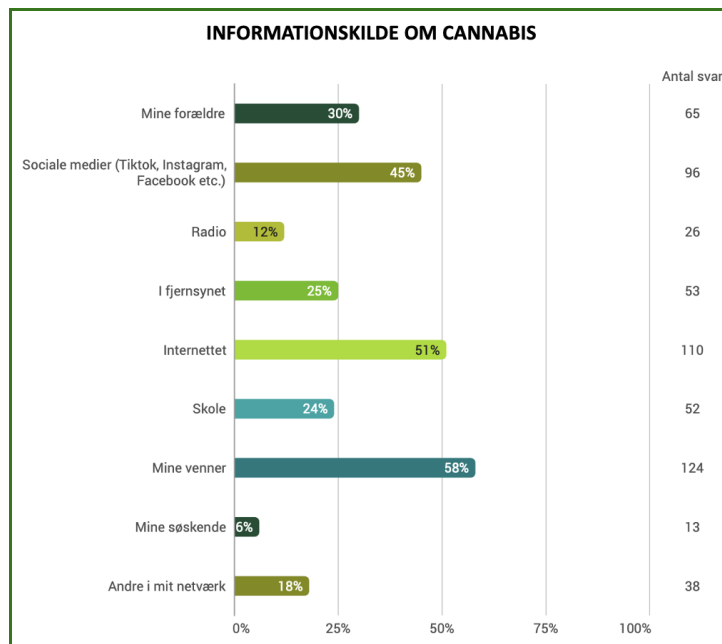
Tabel 6.3: Cannabis brugt de sidste 30 dage, det sidste år, hele livet

Brugt cannabis	<i>n</i> = 123 (100)
<i>De sidste 30 dage:</i>	
0 gange	80 (65.04)
1-2 gange	19 (15.45)
3-5 gange	9 (7.32)
6-9 gange	3 (2.44)
10-19 gange	6 (4.88)

20-39 gange	4 (3.25)
40 eller flere gange	2 (1.63)
<i>Det sidste år:</i>	
0 gange	57 (46.34)
1-2 gange	20 (16.26)
3-5 gange	10 (8.13)
6-9 gange	8 (6.50)
10-19 gange	11 (8.94)
20-39 gange	4 (3.25)
40 eller flere gange	13 (10.57)
<i>Hele livet:</i>	
0 gange	10 (8.13)
1-2 gange	31 (25.00)
3-5 gange	18 (14.63)
6-9 gange	16 (13.01)
10-19 gange	11 (8.94)
20-39 gange	11 (8.94)
40 eller flere gange	26 (21.14)

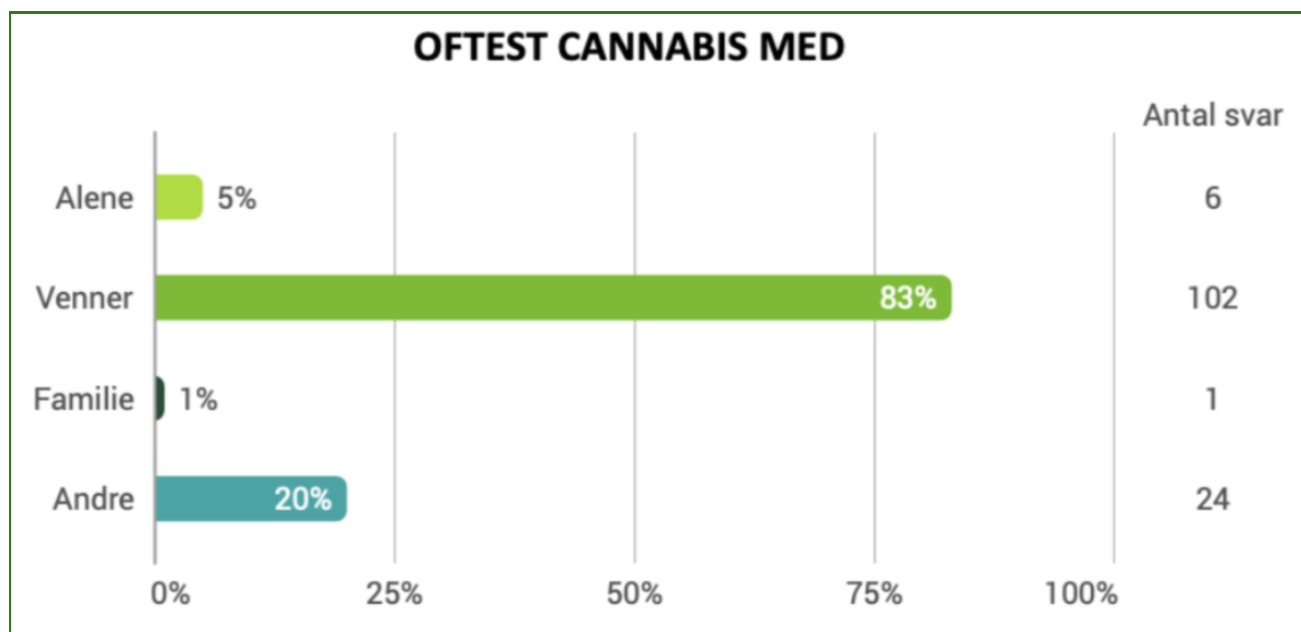
Af figur 6.2 *svarfordeling informationskilde om cannabis* fremgår det at de hyppigst rapporterede informationskilder til elevernes viden om cannabis er venner, internettet, sociale medier og forældre. 58% rapporterer, at deres viden om cannabis kommer fra deres venner, hvilket udgør den mest fremtrædende informationskilde til viden om cannabis. Derudover angiver respondenterne, at de får viden om cannabis fra internettet (51%) og sociale medier (45%) som eksempelvis TikTok, Instagram og Facebook. Yderligere fremkommer det, at 30% får deres viden fra forældre. 25% af eleverne oplyses i fjernsynet og 24% får deres viden fra skole. Derudover får 12% deres viden fra radio, 6% fra søskende og 18% rapporterede, at de får viden fra andre i deres netværk (se figur 6.2). For alle rapporterede svarmuligheder vides det ikke, hvilken viden informationskilderne har givet eleverne, og dermed hvilken betydning denne viden har for eleven. Dermed kan det konkluderes, at de informationskilder,

hvorfra eleverne typisk får viden om cannabis, er venner (58%), internettet (51%), sociale medier (45%) og forældre (30%).

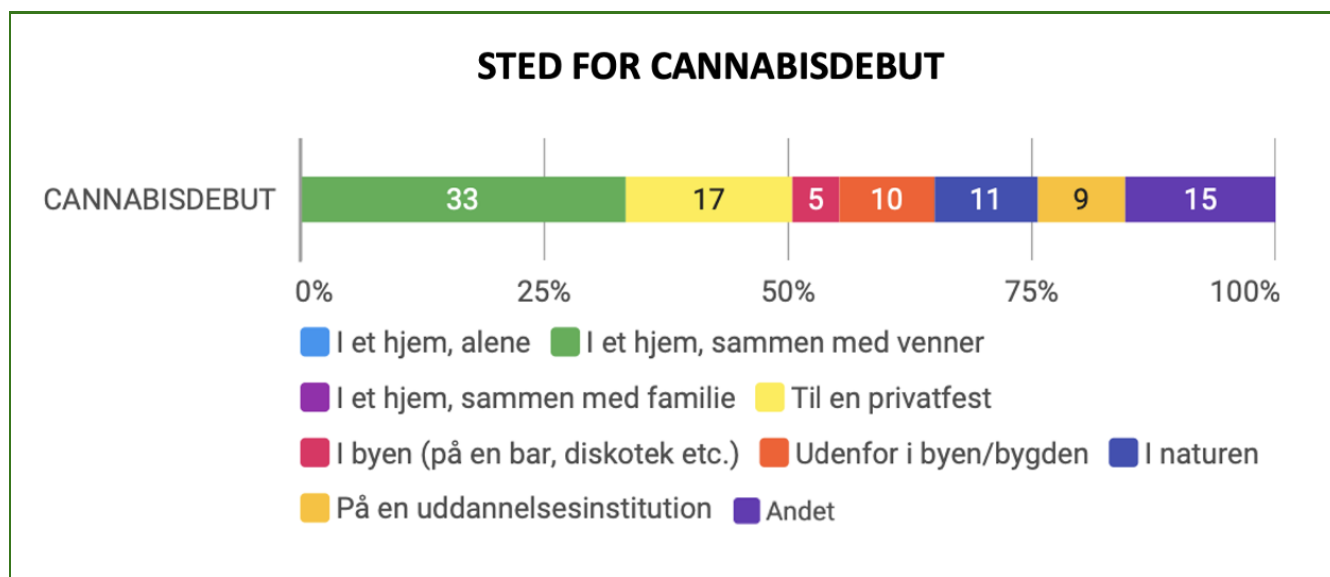
Figur 6.2: Svarfordeling informationskilde om cannabis

For at belyse, i hvilke sammenhænge eleverne oftest bruger cannabis, blev de spurgt til hvem de oftest bruger/brugte cannabis med, hvor de første gang brugte cannabis og hvor de oftest bruger/brugte cannabis. I figur 6,3 fremgår det, at for de 123 (57%) elever, der har brugt cannabis minimum én gang i livet, har 83% oftest brugt cannabis, sammen med venner. 5% af eleverne rapporterede oftest at bruge cannabis alene og 1% rapporterede oftest at bruge det med familie. 20% bruger oftest cannabis med andre, der ikke er listet af svarkategorierne, hvortil nogle respondenter uddybede at de eksempelvis oftest bruger cannabis sammen med deres kæreste eller personer de fester sammen med.

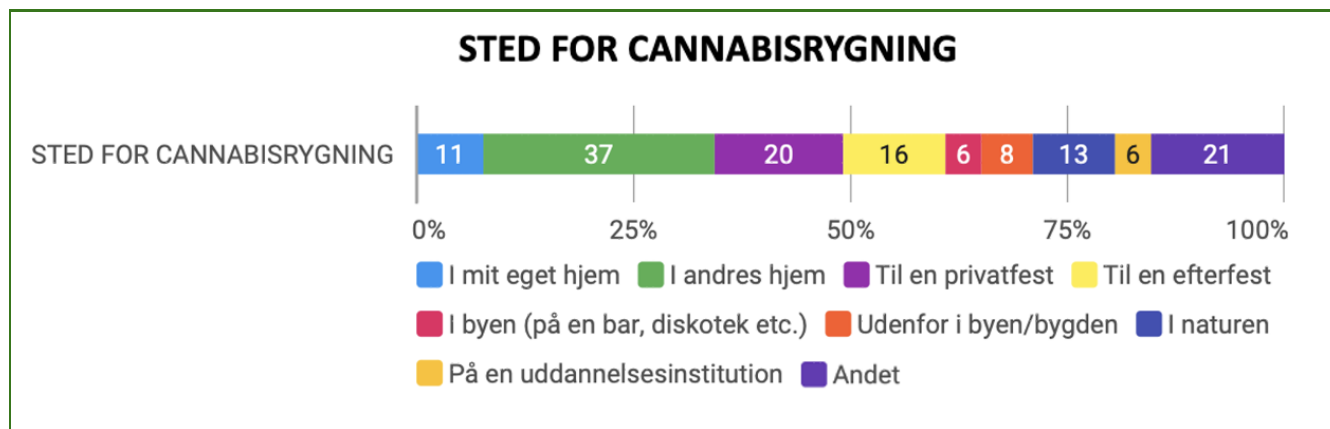
Figur 6.3: Svarfordeling af hvem der oftest ryges cannabis med

I figur 6.4 er det illustreret, hvilket sted de 123 elever der nogensinde har brugt cannabis, prøvede det første gang. Figuren viser, at 33% af respondenterne, og dermed størstedelen, prøvede cannabis første gang i et hjem sammen med venner, efterfulgt af 17% der prøvede cannabis første gang til en privatfest. Der er cirka lige mange respondenter, der rapporterer, at første gang de prøvede cannabis var på en uddannelsesinstitution (9%), i naturen (11%) eller udenfor i byen/bygden (10%). Færrest (5%) rapporterede, at de prøvede cannabis første gang i byen (bar, diskotek, etc.). Derudover viser diagrammet, at 15% første gang prøvede cannabis andre steder end de opstillede svarkategorier. For de respondenter der valgte at uddybe hvilket andet sted de prøvede cannabis første gang, blev der blandt andet fremhævet *hos perifere venner, hos venners venner, på Christiania* eller *i en bil*. Dog svarede en del af respondenter, at "andre" steder faktisk var hos deres venner, hvilket ville have øget procentdelen af elever der bruger det i et hjem sammen med venner.

Figur 6.4: Svarfordeling af sted for cannabisdebut

I figur 6.5 fremgår de steder, hvor de 123 (57%) elever, der nogensinde har brugt cannabis, oftest bruger/brugte cannabis. Figuren viser, at størstedelen (37%) af eleverne oftest har brugt cannabis i andres hjem. Dette bliver efterfulgt af henholdsvis 20% og 16%, som har brugt det oftest til en privatfest eller til en efterfest. Derudover fremgår det, at 13% oftest har brugt cannabis i naturen, og 8% udenfor byen/bygden. 11% rapporterer at bruge cannabis i hjemmet, og 6% af eleverne rapporterer at have brugt cannabis henholdsvis på uddannelsesinstitutioner og i byen. Slutteligt fremgår det, at 21% af eleverne oftest bruger cannabis andre steder end de opstillede svarkategorier. Af de respondenter, der valgte at uddybe deres svar på *andet*, rapporterede størstedelen af respondenterne, at de har prøvet at bruge cannabis så få gange, at de ikke føler de kan svare på spørgsmålet.

Figur 6.5: Svarfordeling af sted for cannabisrygning

Ud fra figur 6.3, 6.4 og 6.5 fremkommer det, at det hyppigst rapporterede debutsted for cannabisbrug var i et hjem sammen med venner (33%), at flest bruger cannabis sammen med venner (83%) og at det oftest foregår i andres hjem (37%). Dermed kan det konkluderes, at eleverne oftest bruger cannabis i sociale sammenhænge, typisk med deres venner.

Til besvarelse af forskningsspørgsmål 2, der undersøger udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan tilegner de sig viden om cannabis og i hvilke sammenhænge bliver det brugt, kan det af den deskriptive statistik konkluderes, at cannabis er et udbredt og aktuelt fænomen blandt de 215 respondenter. Dette kan indikere, at cannabisforbrug er udbredt blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. 57% har svaret, at de har prøvet at bruge cannabis minimum en gang i livet, mens 43% aldrig har prøvet det. Blandt de, der har erfaring med cannabis, har 35% brugt det inden for de sidste 30 dage, hvilket indikerer et aktuelt forbrug blandt en betydelig del af eleverne. Når det kommer til, hvor eleverne tilegner sig viden om cannabis, viser den deskriptive statistik, at de primære informationskilder er venner (58%), internettet (51%), sociale medier (45%) og forældre (30%). Til at besvare hvilke sammenhænge eleverne bruger cannabis, viser den deskriptive statistik, at cannabisbrug blandt eleverne typisk foregår i sociale sammenhænge. Det udledes ved, at det hyppigst rapporterede debutsted for cannabisbrug er i et hjem sammen med venner (33%) samt at de fleste elever bruger cannabis sammen med venner (83%), hvor brugen oftest foregår i andres hjem (37%).

Derfor kan det samlet konkluderes, at cannabisbrug er udbredt blandt eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser, at deres viden om cannabis primært stammer fra deres sociale netværk eller digitale platforme, og at brugen primært sker i sociale sammenhænge.

6.3.3 Resultater fra den multiple logistiske regressionsanalyse

Til besvarelse af forskningsspørgsmål 3, der undersøger, hvad sammenhængen er mellem elevernes sociale netværk og deres forbrugsmønster samt holdning til cannabis, samt hvilken sammenhæng er der mellem viden om cannabis og forbrug, blev der udført fire multiple logistiske regressionsanalyser, til at teste nulhypoteserne H_{01} , H_{02} , H_{03} , og H_{04} . De fire analyser er udført på baggrund af 33 eksponeringsvariable, som omfavner respondenternes erfaring med cannabis, deres viden om cannabis, deres generelle trivsel samt deres tilhørsforhold til sociale netværk, og tre udvalgte udfaldsvariable, der omfavner respondenternes holdninger til cannabis og deres forbrug heraf. Oversigt over samtlige udvalgte variable til de specifikke nulhypoteser præsenteres i en oversigtstabel i bilag 8. Multipel logistisk regressionsanalyse er en statistisk metode, der anvendes til at undersøge sammenhængen mellem en eller flere eksponeringsvariable og en binær udfaldsvariabel (KirkWood & Sterne, 2003). Ligeledes blev der udført sensitivitetsanalyser for de fire nulhypoteser, for at teste validiteten af konklusionerne for hver af disse. Sensitivitetsanalyserne blev testet med syv alternative udfaldsvariable for elevens holdning til cannabis og elevens forbrug af cannabis. Resultaterne af de foretagne sensitivitetsanalyser viste sig at være robuste, da resultaterne forblev konsistente (bilag 5 og 6). Yderligere blev der for de fire baggrundsvariable, *køn*, *alder*, *opvækstby* og *cannabis i barndomshjem*, testet for mulig effektmodifikation og confounder, hvilket blev gjort på ved brug af en stratificeret *Mantel-Haenszel-test* og *x²-test* for heterogenitet (KirkWood & Sterne, 2003) i STATA 18.0. Her viste der udelukkende at være risiko for effektmodifikation ved eksponeringsvariable for nulhypotese H_{04} , hvorfor de fire baggrundsvariable blev indsat som interaktionsled i den multiple regressionsmodel til test for H_{04} . Udførelsen af logistiske regressioner kan ses i do- og log-fil i bilag 5 og 6.

6.3.3.1 Testning af H_{01}

Regressionsanalysen til testning af H_{01} , der antager, at der ingen sammenhæng er mellem elevens holdning til cannabis og adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk, blev udført på baggrund af eksponeringsvariable 22.1, 22.2, 22.5, 22.6, 23, 24.1, 24.2, 24.3, 24.4 og 24.5 (tabel 6.4), der

beskriver adfærden relateret til cannabis i respondenternes sociale netværk og udfaldsvariablen 7 (tabel 6.4), der omhandler respondentens holdning til cannabis. Resultaterne fra den ujusterede analyse viser, at der er statistisk signifikant positiv sammenhæng mellem eksponeringsvariablen *cannabis tilbudt af venner* (22.2) og respondentens *holdning til cannabis* (7), hvilket ses ud fra, at p-værdien (0,041) er $<0,05$ og konfidensintervallet ikke indeholder 1 (tabel 6.4). Derudover ses der en odds ratio (OR) på 1,861, hvilket indikerer, at de respondenter, der tilbydes cannabis af venner, har 1,861 gange større sandsynlighed for at have en positiv holdning til cannabis, sammenlignet med de respondenter, der ikke tilbydes cannabis af deres venner. Herudfra kan det konkluderes, at adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk med 86,1% sandsynlighed påvirker elevens holdning til cannabis. Af resultaterne fra den logistiske regressionsanalyse til undersøgelse af, hvorvidt adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk, har betydning for elevens holdning til cannabis, kan det konkluderes, at adfærd i elevens sociale netværk har en betydelig indvirkning på elevens holdning til cannabis. Derfor kan nulhypotesen H_{01} forkastes og den alternative hypotese H_{A1} accepteres.

Tabel 6.4: Ujusteret model for udfaldsvariabel 'Holdning til cannabis' og udvalgte eksponeringsvariable

Variabel	Model 1
7. Holdning til cannabis	OR [CI] p-value
22.1. Cannabis tilbudt på uddannelsessted	1.164 [0.5272-2.567] p = 0.707
22.2. Cannabis tilbudt af venner	1.861 [1.026-3.378] p = 0.041
22.5. Cannabis tilbudt på sociale medier	1.311 [0.583-2.945] p = 0.512
22.6. Cannabis tilbudt til fest	0.702 [0.371-1.326] p = 0.275
23. Cannabisprævalens på uddannelse	1.145 [0.854-1.535]

	p = 0.365
24.1. Cannabis brugt på uddannelsessted	0.704 [0.420-1.179] p = 0.183
24.2. Cannabis brugt til fest	1.359 [0.864-2.139] p = 0.184
24.3. Cannabis brugt på sociale arrangementer	0.712 [0.450-1.125] p = 0.146
24.4. Cannabis brugt af venner	0.641 [0.384-1.067] p = 0.088
24.5. Cannabis brugt i hjem	1.558 [0.946-2.565] p = 0.081

6.3.3.2 Testning af H_{02}

Den logistiske regressionsanalyse til testning af H_{02} , der antager, at der ingen sammenhæng er mellem at eleven har et forbrug af cannabis og samtidig har viden om skadelige konsekvenser ved et forbrug heraf, er udført på baggrund af eksponeringsvariable 17, 26 og 28, der beskriver respondentens viden om cannabis og udfaldsvariabel 9.1, der omhandler, hvorvidt respondenter har brugt cannabis inden for de sidste 30 dage. Resultaterne fra ujusterede og de justerede analyser viser alle, at der ingen signifikant sammenhæng er mellem variablene, da p-værdierne for alle logistiske regressionsanalyser er $>0,05$ og konfidensintervaller alle overlapper 1 (se tabel 6.5). Derfor kan der, på baggrund af den logistiske regressionsmodel, konkluderes, at elevens forbrug af cannabis umiddelbart ikke er baseret på elevens viden om cannabis.

Det kan konkluderes, at resultaterne fra den analyse ikke viser en statistisk signifikant sammenhæng mellem *respondentens viden om cannabis* og *deres forbrug af cannabis inden for de sidste 30 dage*. Dette betyder, at nulhypotesen H_{02} accepteres, hvorfor den alternative hypotese H_{A2} forkastes.

Tabel 6.5: Ujusterede modeller mellem udfaldsvariabel 'Brugt cannabis de sidste 30 dage' og udvalgte eksponeringsvariable

Variabel	Model
9.2 Brugt cannabis de sidste 30 dage	OR [CI] p-value
Cannabis påvirker skolegang	0.463 [0.193-1.111] p = 0.085
Viden om cannabispolitik på skole	0.975 [0.511-1.858] p = 0.939
Viden om konsekvenser forbundet med cannabis	1.992 [0.872-4.549] p = 0.102

6.3.3.2 Testning af H_{03}

Den logistiske regressionsanalyse til testning af H_{03} , der antager, at der ingen sammenhæng er mellem, at eleven ikke trives og samtidig bruger cannabis, er udført på baggrund af eksponeringsvariable 29.1, 29.2, 29.3, 30, 31, 32 og 36, der omhandler respondentens trivsel og udfaldsvariablen 8, der beskriver, hvorvidt respondenteren nogensinde har brugt cannabis (tabel 6.6). Resultaterne fra den ujusterede analyse viser, at der er statistisk signifikant negativ sammenhæng mellem variabelen *ensom i hele livet* og respondentens *nogensinde brug af cannabis*. Den logistiske regressionsmodel har en p-værdi på = 0,020 og en OR på 0,642. Dette betyder, at respondenter, der rapporterer ensomhed i hele livet, har 35,8% lavere sandsynlighed for at bruge cannabis, sammenlignet med elever, der ikke er ensomme. Derfor er elever, der er ensomme, i mindre risiko og har lavere odds for at *bruge cannabis indenfor de sidste 30 dage* (tabel 6.6).

Herudfra kan det konkluderes, at nulhypotesen H_{03} kan forkastes og dermed kan den alternative hypotese H_{A3} accepteres. Sammenhængen, der fremkommer er negativ, hvilket viser, at de elever, der er ensomme, er mindre tilbøjelige til at bruge cannabis, sammenlignet med de elever, der ikke er ensomme.

Tabel 6.6: Ujusteret model for udfaldsvariabel 'Brugt cannabis nogensinde' og udvalgte eksponeringsvariable

Variabel	Model 1
8. Erfaring med cannabis	OR [CI] p-value
Ensom de sidste 30 dage	1.276 [0.871-1.872] p = 0.210
Ensom det sidste år	1.433 [0.915-2.244] p = 0.115
Ensom i hele livet	0.642 [0.442-0.932] p = 0.020
Ufrivilligt alene	1.090 [0.756-1.573] p = 0.642
Enig i udsagn: "god nok som jeg er"	0.887 [0.655-1.201] p = 0.439
Med i et socialt fællesskab	0.971 [0.733-1.286] p = 0.840
Nogen at tale med, når der er problemer	1.186 [0.863-1.629] p = 0.292

6.3.3.4 Testning af H_{04}

Den logistiske regressionsanalyse til testning af H_{04} , der antager, at der ingen sammenhæng er mellem, at eleven er en del af et socialt netværk og samtidig bruger cannabis, er udført på baggrund af eksponeringsvariable 33, 34.2, 34.3, 34.4, 34.5, 34.6, 34.7, 35.2, 35.3, 35.4, 35.5, 35.6 og 35.7, der beskriver respondentens deltagelse i et socialt netværk og udfaldsvariabel 8, der omhandler, hvorvidt respondenterne nogensinde har brugt cannabis. Resultaterne fra den ujusterede analyse viser, at der ingen statistisk signifikant sammenhæng er mellem elevens nogensinde forbrug af cannabis og vedkommendes deltagelse i et socialt netværk. Heraf kan det udledes, at der ikke er en direkte

sammenhæng mellem specifikke sociale interaktioner, hvad enten det er samvær eller digital kontakt med venner, kæreste, naboer, studie- eller klubkammerater og elevens adfærd relateret til cannabis (tabel 6.7).

Da der i den stratificeret Mantel–Haenszel-test og x²-test for heterogenitet (KirkWood & Sterne, 2003), blev identificeret risiko for potentiel effektmodifikation, blev den logistiske regressionsmodel for H₀₄ justeret, således at de fire baggrundsvariable blev medtaget som interaktionsled i den multiple logistiske regressionsmodel (se tabel). Ved justering af *alder* bliver variablen *sammen med venner udenfor undervisningstid* statistisk signifikant, da p-værdien er under <0,05 og konfidensintervallet ikke indeholder 1. Dette indikerer, at *alder* udgør interaktion mellem udfald og eksponeringsvariable, hvilket betyder, at alderen har betydning for, hvorvidt elever, der tilbringer tid med venner uden for undervisningstid, er i risiko for at anvende cannabis. P-værdien er på = 0.009, hvilket indikerer, at der er sammenhæng mellem respondenternes *forbrug af cannabis* og deres *sociale interaktion med venner udenfor undervisningstid*, når der tages hensyn til elevernes alder. OR er på 1,452, hvilket betyder at de har 54,8% større sandsynlighed for at anvende cannabis, når de er sammen med venner. Yderligere indikerer en stigende OR, at sandsynligheden for brug af cannabis, når der tilbringes tid med venner, stiger med alderen.

Ved kontrollering for alle baggrundsvariable *køn, alder, opvækstby, cannabis brugt i barndomshjem* bliver variablen *sammen med venner udenfor undervisningstid* igen statistisk signifikant. P-værdien er på = 0,006 og OR på 1,535, hvilket betyder, at der er sammenhæng mellem brugen af cannabis og samværet med venner udenfor undervisningstid, såfremt der justeres for alle baggrundsvariable. Yderligere indikerer det, at de, der er sammen med venner udenfor undervisningstid, har 53,5% større sandsynlighed for at anvende cannabis, sammenlignet med dem, der ikke er sammen med venner. Se tabel 6.7 for overblik over justerede modeller, hvor baggrundsvariable, der udgør interaktion, har markeret boks.

Det kan konkluderes, at mens den ujusterede analyse ikke viser en statistisk signifikant sammenhæng mellem deltagelse i sociale netværk og cannabisbrug, afslører justerede analyser, at *alder* er en

væsentlig faktor, specielt i relation til samvær med venner udenfor undervisningstid. Dette kan betyde, at sociale interaktioner, i kombination med baggrundsvariable som alder, har en signifikant indflydelse på sandsynligheden for nogensinde at have brugt cannabis. Baggrundsvariable som køn, alder, opvækstby og cannabisbrug i barndomshjemmet er essentiel i forståelsen af denne sammenhæng.

Da det vurderes om nulhypotesen forkastes eller accepteres, på baggrund af justerede regressionsmodeller, forkastes H_{04} . Det betyder, at der findes en sammenhæng mellem at eleven er en del af et socialt netværk og samtidig bruger cannabis.

Tabel 6.7: Ujusterede og justerede modeller mellem udfaldsvariabel 'Brugt cannabis nogensinde' og udvalgte eksponeringsvariable

Variabel	Model 1 ^a	Model 2 ^b	Model 3 ^c	Model 4 ^d	Model 5 ^e	Model 6 ^f
Brugt cannabis nogensinde	OR [CI] p-value	OR [CI] p-value	OR [CI] p-value	OR [CI] p-value	OR [CI] p-value	OR [CI] p-value
Sammen med venner udenfor undervisningstid	1.234 [0.982-1.551] p = 0.071	1.235 [0.983-1.552] p = 0.070	1.452 [1.096-1.924] p = 0.009	1.249 [0.987-1.582] p = 0.064	1.223 [0.970-1.543] p = 0.088	1.535 [1.132-2.081] p = 0.006
Sammen med kæreste	0.754 [0.548-1.036] p = 0.082	0.755 [0.549-1.039] p = 0.085	0.709 [0.477-1.053] p = 0.088	0.740 [0.536-1.022] p = 0.068	0.725 [0.520-1.012] p = 0.059	0.678 [0.438-1.049] p = 0.081
Sammen med venner	1.193 [0.855-1.666] p = 0.298	1.191 [0.853-1.664] p = 0.303	1.126 [0.737-1.718] p = 0.582	1.238 [0.871-1.761] p = 0.233	1.161 [0.821-1.642] p = 0.396	1.177 [0.736-1.883] p = 0.495
Sammen med studiekammerater	0.875 [0.687-1.113] p = 0.279	0.874 [0.687-1.113] p = 0.278	0.911 [0.683-1.215] p = 0.527	0.842 [0.658-1.079] p = 0.175	0.886 [0.691-1.136] p = 0.343	0.868 [0.633-1.189] p = 0.380
Sammen med nabo	1.089 [0.859-1.380] p = 0.480	1.089 [0.858-1.383] p = 0.481	1.111 [0.850-1.453] p = 0.439	1.070 [0.839-1.366] p = 0.583	1.121 [0.879-1.430] p = 0.354	1.130 [0.841-1.517] p = 0.416

Sammen i klub	0.999 [0.722-1.381] p = 0.996	0.997 [0.720-1.380] p = 0.987	0.891 [0.612-1.298] p = 0.551	1.038 [0.746-1.444] p = 0.823	1.013 [0.723-1.419] p = 0.936	0.901 [0.597-1.359] p = 0.621
Sammen med bekendte	1.075 [0.814-1.420] p = 0.608	1.079 [0.816-1.429] p = 0.590	0.996 [0.730-1.360] p = 0.983	1.077 [0.807-1.436] p = 0.614	1.057 [0.795-1.406] p = 0.699	0.977 [0.692-1.379] p = 0.896
I digital kontakt med kæreste	1.247 [0.912-1.705] p = 0.166	1.245 [0.910-1.703] p = 0.169	1.226 [0.834-1.804] p = 0.299	1.248 [0.908-1.714] p = 0.171	1.294 [0.933-1.795] p = 0.122	1.256 [0.816-1.933] p = 0.299
I digital kontakt med venner	0.872 [0.647-1.175] p = 0.371	0.876 [0.649-1.183] p = 0.389	0.817 [0.576-1.159] p = 0.258	0.936 [0.685-1.279] p = 0.681	0.912 [0.674-1.234] p = 0.553	0.960 [0.652-1.412] p = 0.836
I digital kontakt med studiekammerater	1.160 [0.915-1.471] p = 0.218	1.155 [0.909-1.468] p = 0.237	1.162 [0.884-1.528] p = 0.281	1.147 [0.902-1.458] p = 0.263	1.178 [0.926-1.499] p = 0.181	1.180 [0.883-1.577] p = 0.262
I digital kontakt med nabo	1.015 [0.798-1.289] p = 0.903	1.012 [0.796-1.288] p = 0.918	0.996 [0.756-1.313] p = 0.981	0.969 [0.755-1.245] p = 0.810	1.015 [0.795-1.296] p = 0.900	0.897 [0.661-1.217] p = 0.487
I digital kontakt med klub	1.013 [0.750-1.368] p = 0.930	1.015 [0.751-1.372] p = 0.919	1.186 [0.840-1.676] p = 0.331	1.019 [0.750-1.384] p = 0.902	0.994 [0.728-1.358] p = 0.974	1.286 [0.877-1.884] p = 0.197
I digital kontakt med bekendte	0.870 [0.676-1.120] p = 0.282	0.870 [0.676-1.120] p = 0.282	0.837 [0.630-1.111] p = 0.219	0.901 [0.696-1.166] p = 0.429	0.847 [0.657-1.093] p = 0.203	0.828 [0.611-1.121] p = 0.223
Nogen at tale med, når der er problemer	1.129 [0.835-1.527] p = 0.429	1.135 [0.836-1.541] p = 0.414	1.183 [0.829-1.687] p = 0.354	1.120 [0.823-1.524] p = 0.468	1.130 [0.828-1.541] p = 0.439	1.204 [0.820-1.768] p = 0.343

•ujusteret, •justeret for køn, •justeret for alder, •justeret for opvækstby, •justeret for cannabis brugt i barndomshjem, •justeret for køn, alder, opvækstby, cannabis brugt i barndomshjem

6.3.4 Syntese af resultater fra logistiske regressionsanalyser

Med udgangspunkt i de fire multiple logistiske regressionsanalyser, blev nulhypoteserne H_{01} , H_{02} , H_{03} , og H_{04} enten accepteret eller forkastet. Herudfra kan forskningsspørgsmål 3 besvares, der omhandler, hvad sammenhængen er mellem det sociale netværk og forbrugsmønster samt holdninger blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, og hvilken sammenhæng, der er mellem elevernes viden om cannabis og deres forbrug af stoffet.

Resultaterne for testning af H_{01} viser, at der er statistisk signifikant sammenhæng mellem adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk og elevens holdning til cannabis, hvorfor nulhypotesen (H_{01}) blev forkastet. Sammenhængen, der påvises, er positiv, hvorfor det kan konkluderes, at adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk har betydning for, at eleven har en positiv holdning til cannabis. De der oplever at cannabis bruges i deres sociale netværk har 86,1% større sandsynlighed for at have en positiv holdning til cannabis, sammenlignet med de elever, der ikke oplever, at cannabis bruges i sit sociale netværk. Resultaterne fra testning af H_{02} viser, at der ingen statistisk sammenhæng er mellem elevens viden om cannabis og deres forbrug af cannabis, hvorfor nulhypotesen accepteres. Dette kan antyde, at elevens viden om cannabis ikke har betydning for vedkommendes forbrug heraf. Resultaterne fra testning af H_{03} viser, at der er statistisk signifikant sammenhæng mellem ikke at trives og bruge cannabis, hvorfor nulhypotesen kan forkastes. Denne sammenhæng er negativ, hvilket indikerer, at de der er ensomme er 35,8% mindre tilbøjelige til at bruge cannabis, sammenlignet med de elever, der ikke er ensomme. Resultaterne fra testning af H_{04} viser, at der på baggrund af den justerede analyse kan konkluderes, at der er statistisk signifikant sammenhæng mellem at være en del af et socialt netværk og at bruge cannabis, hvorfor nulhypotesen forkastes. Specifikt har de, der er en del af et socialt netværk 53,5% større sandsynlighed for at anvende cannabis, sammenlignet med dem, der ikke er sammen med venner. Den multiple logistiske regressionsanalyse blev for H_{04} justeret for baggrundsvariablene køn, alder, opvækstby og cannabisbrug i barndomshjemmet, da de blev vurderet at være potentielle effektmodifikatorer, ud fra stratificeret Mantel–Haenszel-test og χ^2 -test for heterogenitet i STATA 18.0. Det betyder, at disse baggrundsvariable er faktorer, der

udgør risiko for at påvirke sammenhængen mellem at eleven er en del af et socialt netværk og samtidig bruger cannabis.

Ud fra ovenstående konstruktion af tværsnitsundersøgelsens kvantitative empiri fremgår det, at elever, der oplever at cannabis bruges i deres sociale netværk er 86,1% mere tilbøjelige til at anvende cannabis, sammenlignet med de, der ikke oplever cannabis bliver brugt i deres socialt netværk. Yderligere fremkommer det, at de elever, der ikke trives, er i 35,8% mindre risiko for at anvende cannabis, hvorimod de elever, der er en del af et socialt netværk, har 53,5% større sandsynlighed for at bruge cannabis. Herudfra kan det konkluderes, at der er sammenhæng mellem elevens socialt netværk og forbrugsmønstre relateret til cannabis samt deres holdninger til stoffet. Disse sammenhænge er både negative og positive, hvorfor det mere specifikt kan udledes, at elevens deltagelse i et socialt netværk bevirker, at eleven bliver mere tilbøjelig til at anvende cannabis, sammenlignet med de elever, der ikke deltager i et socialt netværk. Derudover fremgår det af resultaterne, at elevens viden om cannabis ikke har betydning for, hvorvidt eleven bruger cannabis eller ej. Til besvarelse af forskningsspørgsmål 3 kan det derfor konkluderes, at der er sammenhæng mellem elevens sociale netværk og forbrugsmønstre relateret til cannabis samt deres holdninger til stoffet, men at der ingen sammenhæng er mellem elevens viden og forbrug af cannabis.

7.0 Resultatdiskussion

7.1 Adfærden og holdningen relateret til cannabis, blandt eleven og dets sociale netværk

Resultaterne fra den deskriptive analyse viser, at 123 elever (57%), af de 215 respondenter, har brugt cannabis mindst én gang i deres liv. Af disse 123 elever havde 35% brugt cannabis inden for de sidste 30 dage. Nationale tal fra Danmark i 2020 viser, at andelen af elever der nogensinde har brugt cannabis, er 31% blandt elever på gymnasiale uddannelser og 20% blandt elever på erhvervsuddannelser. Derudover har 12% af elever på en gymnasial uddannelse i Danmark brugt cannabis inden for de sidste 30 dage, hvilket gælder 19% for elever på erhvervsuddannelser i Danmark (Jespersgaard et al.,

2020). Dette indikerer, at der er et højere forbrug af cannabis blandt grønlandske elever på ungdomsuddannelser, sammenlignet med danske elever på ungdomsuddannelser. Sammenholdt med danske elevers forbrug, indikerer resultaterne fra den deskriptive statistik blandt Grønlands elever, at cannabis er et udbredt og aktuelt fænomen blandt elever, der går på en ungdomsuddannelse i Grønland.

Regressionsanalysen af H_{01} , viser en statistisk sammenhæng mellem adfærden relateret til cannabis i det sociale netværk og elevens holdning til cannabis, hvilket betyder, at elever der omgås venner, som bruger cannabis, er mere tilbøjelige til at have en positiv holdning til cannabisbrug. Da dette resultat er fremkommet af tværsnitsstudiet, er det essentielt at bemærke, at der ikke kan fastlægges kausalitet, men i stedet om der er korrelation (Vilstrup og Bennich, 2014). Dermed er der ligeledes mulighed for, at elevens positive holdning til cannabis gør dem mere tilbøjelige til at omgås venner der bruger cannabis. Derfor kan det ikke, ud fra tværsnitsstudiet, konkluderes, at adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk direkte forårsager en positiv holdning til cannabis, men at der er en klar sammenhæng mellem de to faktorer. Når der findes en sammenhæng mellem adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk og elevens holdning til cannabis, betyder det, at de to faktorer påvirker hinanden, men at det ikke kan konkluderes, at den ene direkte forårsager den anden.

Dog fandt det kvalitative studie af Lobbana et al. (2010), at én af årsagerne til, at deltagerne bruger cannabis, skyldes en norm omkring stoffer blandt jævnaldrende og i medierne. Denne årsag fandtes yderligere i Lee et al. (2007), hvori det fremgik at 42,81% de 634 studerende blandt andet bruger cannabis, fordi deres venner gør det. Sammenholdes resultaterne fra den statistiske analyse med de to studier af Lobbana et al. (2010) og Lee et al. (2007), tyder det på, at det primært er adfærden relateret til cannabis i elevens sociale netværk, som bidrager til vedkommendes positive holdning til cannabis, og ikke omvendt. Med udgangspunkt i den deskriptive analyse af, i hvilke sammenhænge forbruget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelse bliver brugt, findes det, at det sociale netværk influerer den enkeltes forbrug. Dette kan udledes af, at de 57% af eleverne fra tværsnitsundersøgelsen, som nogensinde har brugt cannabis, rapporterer oftest at have brugt det i sociale sammenhænge. Det afspejles ved, at 83% oftest bruger cannabis med venner, og at halvdelen af eleverne, første gang de prøvede cannabis, var i venners hjem (33%) eller til privatfest (17%). Samlet set

understøtter disse fund fra tværsnitsundersøgelsen samt studierne af Lee et al. (2007) og Lobbana et al (2010), at elevernes konstruktion af deres forståelse af cannabis og et forbrug heraf, i høj grad skabes i omgangen med deres sociale netværk.

Hermed bliver det relevant at se resultaterne i lyset af Durkheims teori om social integration, som søger at forstå, hvordan individet søger tilhørsforhold og accept gennem tilpasning til adfærden i dets sociale netværk. Særligt relevant bliver begreber om *sociale fakta* og *social tvang*, som illustrerer, hvordan adfærd og holdninger formes af sociale omgivelser, og peger på det pres individet kan opleve, for at følge de normer der findes i det sociale netværk. Disse begreber kan hjælpe til at forklare hvordan sociale normer i elevens sociale netværk, påvirker holdninger og adfærd relateret til cannabisbrug. Yderligere kan de bidrage til at forstå, hvordan interventioner kan rettes mod disse sociale faktorer, for at reducere cannabisforbruget blandt unge.

Af den deskriptive statistik fremkommer det, at 83% af eleverne fra tværsnitsundersøgelsen som har brugt cannabis mindst én gang i deres liv, rapporterer oftest at bruge det sammen med venner. Det ses ligeledes af resultaterne i Lee et al. (2007), der viser, at 42,81% bruger cannabis, fordi deres venner gør det eller fordi de bliver gruppepresset til det. I Durkheims teori beskrives det, at der i sociale netværk findes sociale fakta, såsom normer, holdninger og følelser, der påvirker den enkeltes adfærd (Guneriusen, 2020). Derfor kan det antages, at der blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser eksisterer en norm omkring cannabis, som gør det acceptabelt at bruge cannabis. Dette fordi normen vil indgå i netværkets sociale fakta og være med til at påvirke handlinger, tanker og følelser omkring cannabis, blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Ifølge Durkheims teori vil individet tilpasse sig en gruppes sociale fakta, for at opnå tilhørsforhold og integration (Guneriusen, 2020). Derfor kan det antages, at eleven skaber mere positive holdninger til cannabis, hvis det ønskes at blive eller forblive en del af et socialt netværk hvor cannabis anvendes.

Jævnfør afsnit 2.5 *Individet i sit sociale netværk* findes det i studierne af Bilgri et al. (2021) og Stone (2020), at unge mennesker har et stort behov for at opnå et tilhørsforhold og socialt fællesskab (Bilgri et al., 2021; Stone, 2020). Det understøttes i nyinddraget studie af Wesselmann og Parris (2021)

hvor det fremhæves, at individet altid vil bestræbe sig på at skabe og opretholde stabile sociale forbindelser, og en følelse af social eksklusion kan fremkalde fysiske og psykiske smerter (Wesselmann & Parris, 2021). I Durkheims teori beskrives det, at social tvang omfatter et indirekte eller direkte pres, som individer kan opleve fra deres sociale netværk, som kan give en følelse af forpligtelse til at tilpasse sig gruppens normer og adfærd for at opnå social accept (Guneriusen, 2020). Når det af den deskriptive statistik fremgår, at 50% af eleverne brugte cannabis første gang med venner eller til privatfest samt at 83% rapporterer oftest at bruge det med venner kan det, sammenholdt med studier af Bilgri et al. (2021), Stone (2020), Gabriel (2021) og Wesselmann og Parris (2021) samt Durkheims begreb om social tvang, tyde på, at eleven vil gå på kompromis med egne personlige værdier i et forsøg på at skabe eller opretholde tilhørsforhold i et socialt netværk. Herved er der risiko for, at eleven påbegynder et cannabisbrug for at blive accepteret. Alene på baggrund af resultater fra de statistiske analyser, blev det ikke muligt at udlede hvilke tanker og følelser, der ligger bag elevernes adfærd relateret til cannabis. Sammenholdt med Durkheims teori og de nyinddragede studier, blev det i højere grad muligt for specialegruppen at konstruere en forståelse af de tanker og følelser, som eleven potentielt kan have i forbindelse med adfærd relateret til cannabisbrug. For at få et indblik i elevernes egne konstruktioner, af deres tanker og følelser omkring cannabis, er der således behov for yderligere afdækning af området.

7.2 Den (u)beskyttende effekt af det sociale netværk

Det sociale netværk antages at have en beskyttende effekt på individets sundhed (Jensen et al., 2018; Sundhedsstyrelsen, 2018), men i relation til cannabisforbruget blandt elever på Grønlands Ungdomsuddannelser, er der større sandsynlighed for at have et forbrug af cannabis hvis eleven er en del af et socialt netværk, hvorfor det sociale netværk får en ubeskyttende effekt. Det kan medføre, at i stedet for, at det sociale netværk fungerer som beskyttende faktor mod sundhedsskadelige adfærd, så opmuntrer det i stedet til risikoadfærd, som cannabisbrug.

Denne tendens afspejles i resultaterne af den deskriptive statistik, hvor ingen af eleverne (0%) rapporterer, at de var alene første gang de prøvede cannabis. Det understøtter, at den første introduktion til cannabis sker i en social kontekst, og at elevens sociale netværk har betydning for initieringen af

cannabisbrug. Resultaterne af den deskriptive statistik viser yderligere, at kun 5% af eleverne rapporterede oftest at bruge cannabis alene, hvilket understøtter, at cannabis oftest bruges i sociale sammenhænge. Dette kan understøttes af resultaterne fra regressionsanalysen af H_{04} . Denne nulhypotese antager, at der ingen sammenhæng er mellem, at eleven er en del af et socialt netværk og bruger cannabis. Regressionsanalysen viste, at nulhypotesen var statistisk signifikant, hvorfor den blev forkastet. Dermed er der en sammenhæng mellem at eleven er en del af et socialt netværk og bruger cannabis. Samtidig kan resultaterne fra H_{03} antyde, at det at være i et socialt netværk kan have sammenhæng med brugen af cannabis. H_{03} forlød, at der ingen sammenhæng er mellem at eleven ikke trives og at eleven bruger cannabis. Regressionsanalysen viste, at nulhypotesen var statistisk signifikant, hvorfor den blev forkastet. Således eksisterer der en sammenhæng mellem ikke at trives og bruge cannabis, men sammenhængen er negativ, som følge af en OR (0,642) under 1. Det betyder, at elever, der ikke trives, i form af at være ensomme, har 35,8% lavere sandsynlighed for at bruge cannabis, sammenlignet med elever der trives. Sammenholdt med den deskriptive statistik, der viser at kun 5% af elevernes rapporterer oftest at bruge cannabis alene, tyder resultaterne på, at elevernes sociale netværk har betydning for cannabisbrug.

Dog viser resultaterne fra den deskriptive og analytiske statistik ikke noget om, hvilke årsager der kan være til denne sammenhæng. Resultaterne fra Lee et al. (2007) og Lobanna et al. (2010) antyder dog begge, at årsager til unges cannabisbrug motiveres af adfærden i det sociale netværk og det grupperes som den unge kan føle. Samlet kan resultaterne fra den deskriptive og analytiske statistik, sammenholdt med studierne af Lee et al. (2007) og Lobanna et al. (2010), udlede at elevernes sociale netværk har betydning for deres cannabisbrug. Dette fordi årsagerne til elevernes cannabisbrug, kan tænkes at motiveres af normer i deres sociale netværk og gruppepres, hvilket påvirker de elever, der er i et socialt netværk, mens de elever, der er ensomme, potentielt ikke er i et socialt netværk, og derfor ikke bliver påvirket af disse faktorer.

I Durkheims teori om social integration, fremhæves det, at den sociale fakta, der er i en gruppe, bliver til en kollektiv bevidsthed (Guneriusen, 2020). I forlængelse heraf, pointeres det, at individer, der i højere grad oplever at være en del af en kollektiv bevidsthed, vil være mere tilbøjelige til at overholde

de normer og regler, der findes indenfor den specifikke gruppe (Guneriusen, 2020). Dermed kan det udledes, at eleven, der er ensom og potentielt ikke er med i et socialt netværk, ikke bliver eksponeret for den kollektive bevidsthed, der kan være i en gruppe, hvor cannabisbrug kan være normaliseret. Ensomhed, eller mangel på social integration, kan betyde, at individer ikke oplever samme sociale pres af normer og værdier, som kan opmuntre til cannabisbrug. Dette understøttes i et nyinddraget systematisk review af Torrejón-Guirado et al. (2023), der viser, at et forbrug af cannabis er stærkt forbundet med venners forbrug heraf (Torrejón-Guirado et al., 2023)

Durkheim fremhæver med begrebet *anomie*, at personer, der ikke oplever tilhørsforhold i en gruppe, vil være normløse, og ikke tilpasse deres adfærd efter sociale regler og normer indenfor en bestemt gruppe (Guneriusen, 2020). Som følge af, at 83% af de elever, der nogensinde har brugt cannabis, oftest bruger det sammen med venner og 50% oftest bruger det i venners hjem eller til privatfest, kan de sociale regler og normer forventes at være præget af en generel positiv holdning til cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Således vil det være de individer, som ikke bruger cannabis, der vil opleve ikke at følge sociale regler og normer. Således har specialegruppen, med udgangspunkt i de statistiske analyser og Durkheims teori, konstrueret en forståelse af, at de elever, som ikke bruger cannabis, afviger fra de sociale regler og normer, der eksisterer blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Det at være udenfor det sociale netværk, vil derfor have en beskyttende effekt på individets adfærd relateret til cannabis, hvilket kan beskrive den negative sammenhæng, der viste sig i H₀₃, hvor de elever, der ikke trives, i form af at være ensomme, har 35,8% lavere sandsynlighed for at bruge cannabis, sammenlignet med elever der trives. Dette står dog i kontrast til resultater fra andre studier. Et nyinddraget tværsnitsstudie af Dadrass (2024) viser en stærk sammenhæng mellem ensomhed og øget brug af cannabis. Studiet viser at unge, der rapporterer altid at føle sig ensomme, havde mere end to gange højere odds for cannabisbrug sammenlignet med dem, der aldrig eller sjældent følte sig ensomme (Dadrass, 2024). Studiet af Dadrass et al. (2024), som viser, at ensomhed er en risikofaktor for øget cannabisbrug blandt unge, udfordrer dermed specialegruppens konstruktion af, at det ikke at være i et socialt netværk, har en beskyttende effekt på cannabis. De faktorer, der kan påvirke sammenhængen mellem social isolation og cannabisbrug blev ikke afdækket i indeværende tværsnitsundersøgelse, hvorfor der er behov for yderligere undersøgelser af

cannabisbrug blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, for at afdække, hvilke personlige og sociale årsager, der ligger til grund for et cannabisbrug.

7.3 Elevernes viden om cannabis

I den deskriptive statistik fremkommer det, at eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser hyppigst rapporterer at få deres viden om cannabis fra deres venner (58%), internettet (51%) og sociale medier (45%). Heraf kan det udledes, at eleverne får størstedelen af deres viden om cannabis fra deres sociale netværk. Denne tendens findes ligeledes i specialets nulhypotese H_{02} , der tester, hvorvidt der er sammenhæng mellem, at eleven har et forbrug af cannabis og samtidig har viden om skadelige konsekvenser ved et cannabisbrug. Af den statistiske analyse blev denne nulhypotese accepteret, hvilket indikerer, at elevens viden om skadelige konsekvenser i forbindelse med cannabis ikke har betydning for, hvorvidt vedkommende indleder eller har et forbrug heraf. Dette understøttes af resultaterne i studierne fra den systematiske litteratursøgning, hvor Lobbana et al. (2010) og Lee et al. (2007) fremhæver, at en af de mest gennemgående årsager til cannabisforbrug skyldes, at der forekommer en normalisering af cannabis blandt informanternes sociale netværk og sociale medier. Sammenholdt med resultaterne fra den deskriptive statistik omhandlende elevernes informationskilder, og den analytiske statistik, der finder, at viden om skadelige konsekvenser ikke har betydning for elevens forbrug, antyder det, at viden om cannabis kan være præget af holdninger, synspunkter og erfaringer med cannabis blandt elevens sociale netværk. Dette understøttes i et kvalitativt studie af Kvillemo et al. (2022) og et tværsnitstudie af Leos-Toro et al. (2020), hvori det fremhæves, at unge ofte ser deres venner som mere troværdige kilder til information, fordi de deler lignende erfaring og har et tættere forhold til dem, hvilket ofte overskygger de sundhedsoplysninger, de får gennem kampagner (Kvillemo et al., 2022; Leos-Toro et al., 2020). Dermed kan det udledes, at eleverne er mindre modtagelige over for information om skadelige konsekvenser, de får fra kampagner om cannabis, og mere påvirket af den viden om og holdning til cannabis, der florerer i deres sociale netværk.

I Durkheims teori fremkommer begrebet kollektiv bevidsthed, der refererer til fælles overbevisninger, der fungerer som en samlende kraft inden for en gruppe (Guneriusen, 2020). Når 58% af eleverne på Grønlands Ungdomsuddannelser rapporterer at få viden fra deres venner, kan det antages at

elevernes opfattelse af cannabis ikke udelukkende baseres på individuel viden, men er indlejret i det sociale miljø, hvori de indgår. Denne tendens blev understøttet af Kvillemo et al. (2022) og Leos-Toro et al. (2020). Samlet kan denne viden sammenholdt med Durkheims begreb om kollektiv bevidsthed betyde, at den viden, der skabes om cannabis i elevens sociale netværk, bliver en del af de fælles overbevisninger indenfor en gruppe. Dette kan blive betydeligt for, hvordan de opfatter og reagerer på information om cannabis og tyder derfor på, at det sociale netværk har større indflydelse, sammenlignet med den individuelle viden om skadelige konsekvenser.

Ud fra specialets kvantitative empiri om elevernes viden om cannabis, har specialegruppen, ud fra Durkheims teori og nyinddraget litteratur, således konstrueret en forståelse af, at elevernes opfattelse af og adfærd relateret til cannabis er forankret i deres sociale netværk og den kollektive bevidsthed, der dannes deri. Herved kan det konkluderes, at elevernes opfattelse af cannabis ikke udelukkende baseres på individuel viden, men er indlejret i det sociale miljø, hvori de indgår og formes af deres sociale interaktioner. Dette indikerer, at forebyggende indsatser ikke udelukkende bør fokusere på oplysning om skadelige konsekvenser ved cannabis, men i stedet fokusere på de sociale normer og påvirkninger, der findes i elevens sociale netværk, som kan fremme et forbrug af cannabis. Der er dog stadig et behov for at afdække, hvilken viden som eleverne har og oplever at få gennem deres sociale netværk, da det ikke var muligt at afdække gennem tværsnitsundersøgelsen.

7.4 Skolen som arena for forebyggelse

Af den deskriptive statistik fremkommer det, at de 215 respondenter får deres viden fra venner (58%), internettet (51%), sociale medier (45%), forældre (30%), fjernsynet (25%), skole (24%), radio (12%) og søskende (6%). Dermed er der næsten en fjerdedel, der får deres viden om cannabis gennem skolen. Dette kan tyde på, at skolen har potentiale til at fungere som ramme for at forebygge cannabisforbrug. I studiet af Vogl et al. (2014) fra den systematiske litteratursøgning, er skolen brugt som arena for forebyggende indsatser. Ved en computerbaseret indsats, søgte *Climate-Schools-programmet* at forebygge stofbrug, herunder brug af cannabis, gennem øget viden om cannabis, reduktion af pro-drug holdninger til cannabis, reduktion af cannabisbrug og intentioner om at bruge cannabis nu og i fremtiden (Vogl et al., 2014). Selvom indsatsen øgede elevernes viden om cannabis og reducerede

deres pro-holdninger til cannabis, formåede den ikke generelt at reducere forbruget af cannabis eller intentionen om at bruge cannabis i fremtiden. Dette kan tyde på, at viden ikke er nok til at ændre adfærd. Dette understøttes af et nyinddraget longitudinelt studie af Liuzzi et al.(2023), der fremhæver, at kognitive ændringer kan opstå hurtigt ved unge mennesker, mens ændringer i adfærdsmønstre kræver længere tid og flere interventioner (Liuzzi et al., 2023). Herfor kan det antages, at skolebase-rede interventioner med fokus på oplysning kan medføre, at eleverne hurtigt tilegner sig viden om cannabis, men at det ikke er nok til at ændre deres adfærd. Dette underbygges i et nyinddraget re-view af Jepson et al. (2010), hvori det fremkommer, at det ikke er tilstrækkeligt at ændre unges hold-ning til stofbrug, for at opnå en vedvarende adfærdsændring relateret til cannabisbrug. Det pointeres, at selvom holdningsændringer kan forekomme, er disse ofte ikke tilstrækkelige til at ændre den fak-tisk adfærd uden yderligere støtte fra andre interventioner (Jepson et al., 2010). Når en intervention har til hensigt at øge en befolkningsgruppes sundhed gennem oplysning og anbefalinger, betegnes det af Vallgård et al. (2014) som individrettet forebyggelse. De individorienterede indsatser har imidler-tid den udfordring, at de afhænger af individets motivation for at ændre adfærd og evnen til at holde fast i den nye adfærd (Vallgård et al, 2014). Med udgangspunkt i *The Health Belief Model* af Ro-senstock et al. (1988) kan det udledes, hvilke faktorer der har betydning for en individs adfærdsæn-dring og hvorfor det kan være svært for nogle individer at ændre adfærd(Rosenstock et al., 1988). Ifølge Rosenstock et al. (1988) er et individs villighed til adfærdsændring bestemt af to faktorer, her-under opfattelsen af den trussel adfærden har for sundheden og personens vurdering af den anbefa-lede handling.

Jævnfør afsnit 2.3 *Unge på ungdomsuddannelser i Grønland og Danmark* fremkommer det i studiet af Peacock et al. (2023), at unge har en høj risikovillighed (Peacock et al., 2023), hvorfor elevernes opfat-telse af cannabis, som en trussel for egen sundhed, ikke nødvendigvis er nok til at de vil stoppe eller undlade at starte et forbrug af cannabis. Det kan understøttes af, at unge kan have svært ved at for-holde sig til, hvordan deres adfærd på nuværende tidspunkt kan have sundhedsmæssige konsekven-ser i fremtiden (Rosenstock et al., 1988). I stedet er deres motivation for adfærdsændring påvirket af en afvejning af fordele og ulemper netop nu (Rosenstock et al., 1998). I relation til interventioner, der har til formål at forebygge cannabisbrug, kan elever på Grønlands ungdomsuddannelser, der bruger

cannabis, således antages at forholde sig til risikoen ved at fortsætte cannabisbruget og tabet ved at stoppe cannabisbruget. Ud fra resultaterne af den deskriptive og analytiske statistik, konstruerede specialegruppen en forståelse af, at cannabisbrug blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er et socialt fænomen. Vallgård et al. (2014) fremhæver, at en adfærdsændring kan føre til mistet social samvær og den eventuelle tryghed, der er forbundet med denne adfærd, til fordel for noget abstrakt, der ligger langt ude i fremtiden (Vallgård et al. 2014). Derfor kan eleven frygte, at et ophør af cannabisbrug kan føre til mindre inklusion i det sociale netværk, og dermed tab af socialt samvær og den tryghed der er forbundet hermed. Med afsæt i Rosenstock et al. (1998), der pointerede, at motivation for adfærdsændring er påvirket af en afvejning af fordele og ulemper netop nu (Rosenstock et al., 1998), kan det potentielt føre til, at eleven ikke er motiveret for at ændre adfærd relateret til cannabis, da det vil opleves som et større tab at miste et socialt netværk, end de sundhedsmæssige risici der er forbundet med et forbrug.

Rosenstock et al. (1988) fremhæver, at øget self-efficacy er en måde at skabe adfærdsændringer, og opfordrer at inkorporerer self-efficacy i adfærdsændrende forebyggelsesinterventioner for større effekt på adfærdsændring (Rosenstock et al., 1998). I studiet af Henry et al. (2023), fra den systematiske litteratursøgning, fremgår det, at elever med høj skoleglæde og høj engagement i sin skole, har høj grad af skolebeskyttende faktorer og dermed bruger mindre cannabis end elever med lav skoleglæde og lav engagement i sin skole (Henry et al. 2023). Self-efficacy omhandler personens tro på, at han eller hun kan gennemføre en given adfærdsændring (Rosenstock et al. 1988), og således må det forventes at de elever der har en høj skoleglæde og højt engagement, ligeledes har en høj self-efficacy. Dette fordi, at elever med høj grad af skolebeskyttende faktorer, selv vurderer, at de kan lide at gå i skole, at de kan færdiggøre en ungdomsuddannelse og college, at de anstrenger sig i skolen og har gode karakterer i skolen. Da disse elever bruger mindre cannabis, sammenlignet med elever med lav grad af skolebeskyttende faktorer, understøtter det, at self-efficacy er en betydende faktor for et individs adfærd og evnen til at ændre adfærd. I et nyinddraget studie af Olthof et al. (2021), fremhæves betydningen af self-efficacy for deltagernes evne til at reducere cannabisbrug. Interventionen er et internet-baseret program, der bruger kognitiv adfærdsterapi og motiverende samtaler, for at øge deltagernes self-efficacy. Studiet finder, at øget self-efficacy er forbundet med en reduktion i

cannabisbrug, da det giver individet de nødvendige værktøjer og troen på egen evne til at gennemføre ændringer (Olthof et al., 2021). Dette understreger, at interventioner, der har til formål at ændre adfærd gennem øget self-efficacy, har potentiale til at reducere cannabisbrug.

Samlet tyder det på, at skolen som arena har potentiale til at danne rammer for at forebygge cannabisbrug blandt elever. Mens Climate-Schools-Programmet fra studiet af Vogl et al. (2014) øgede elevernes viden om cannabis og reducerede deres pro-holdninger til cannabis, var viden ikke nok til at ændre adfærd (Vogl et al., 2014). Dette blev understøttet af Luizzi et al. (2023) og Jepson et al. (2010), der fremhævede, at øget viden og ændring af holdninger kan ske hurtigt, men ikke er nok til at ændre adfærd. Rosenstock et al. (1988) fremhæver med The Health Belief Model, at adfærdsændring er en afvejning af fordele og ulemper (Rosenstocks et al., 1988). Således kan elevernes motivation for adfærdsændring forventes at bygge på en afvejning af fordele og ulemper. I den forbindelse vil tabet af socialt samvær blive betragtet som en større ulempe ved at undgå cannabisbrug, både for dem, der allerede bruger det og dem, der overvejer at begynde, sammenlignet med de sundhedsmæssige risici, der er ved at bruge cannabis. Samtidig understreger Rosenstock et al. (1988), at øget self-efficacy er en effektiv metode til at opnå adfærdsændringer, og anbefaler, at forebyggelsesinterventioner inkluderer elementer, der styrker self-efficacy for at forbedre deres effekt på adfærdsændringer. Heraf kan det udledes, at studiet af Henry et al. (2023), kan afspejle, at self-efficacy, i form af skolebeskyttende faktorer, har betydning for elevens adfærd relateret til cannabisbrug. Dette blev understøttet i studiet af Olthof et al. (2021), der viste at interventioner, der fokuserer på at øge self-efficacy, kan reducere cannabisbrug.

Samlet set indikerer resultaterne, at skolebaserede interventioner, der fokuserer på at øge elevernes self-efficacy, har potentiale til at reducere cannabisbrug mere effektivt end oplysningsbaserede tilgange alene.

8.0 Metodediskussion

Metodediskussionen vil, med anvendelse af Vilstrup og Bennichs (2014) begreber om validitet og reliabilitet, forholde sig til begrænsninger og styrker ved anvendelse af socialkonstruktivisme som videnskabsteoretiske position, valget om kvantitativ metode, tværsnitsstudie som design, teoretisk ramme og litteratur. Dette for at diskutere, hvorvidt undersøgelsens metodiske valg har medført pålidelige, troværdige og generaliserbare resultater. Yderligere vil metodiske udfordringer, ved gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen, diskuteres, herunder dets betydning for resultaternes validitet og reliabilitet. Reliabiliteten refererer til undersøgelsens troværdighed og målingernes præcision (Vilstrup & Bennich, 2014), altså hvorvidt den enkelte elevs besvarelse af spørgeskemaet ville være det samme, hvis spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført flere gange. Validiteten kan opdeles i intern og ekstern validitet, der tilsammen belyser, om der undersøges det, som er hensigten (Vilstrup & Bennich, 2014). I den forbindelse refererer den interne validitet til, hvorvidt der er en sammenhæng mellem det der undersøges og det der konkluderes (Vilstrup & Bennich, 2014), og dermed hvorvidt elevernes besvarelser kan belyse forbrugsmønstret af cannabis blandt elever på grønlands ungdomsuddannelser. Yderligere hvorvidt spørgeskemaundersøgelsen har været anvendelig til at afdække betydningen af det sociale netværk og elevernes viden om cannabis. Derudover refererer den eksterne validitet til generaliserbarheden af resultaterne (Vilstrup & Bennich, 2014), herunder hvorvidt respondenternes besvarelser kan generaliseres til unge i Grønland, som ikke er aktive på en ungdomsuddannelse eller til unge i andre lande.

8.1 Et socialkonstruktivistisk tværsnitsstudie

Pedersens (2012) beskrivelse af Berger og Luckmanns udlægning af socialkonstruktivismen udgjorde tværsnitsundersøgelsens videnskabsteoretiske afsæt. Således havde undersøgelsen et ontologisk ståsted, hvor virkeligheden blev set som kontekstafhængig og formet af sociale og kulturelle strukturer. Yderligere havde specialet et epistemologisk ståsted, der anerkendte, at viden er præget af den kultur og det samfund, hvori den opstår, og dermed er foranderlig (Pedersen, 2012). Hensigten med at vælge socialkonstruktivismen som videnskabsteoretisk position, var ønsket om at forstå, hvordan et fænomen skabes i en specifik kontekst. Socialkonstruktivismens ontologiske og epistemologiske

antagelser, som beskrevet af Pedersen (2012), udspillede sig først i problemanalysen, hvor problematikken omkring cannabis indledningsvis blev beskrevet på et mere overordnet niveau, for dernæst at blive indkredset til specifikke sociale og kulturelle miljøer, som grønlandske unge er opvokset i og befinder sig i. Disse antagelser om ontologi og epistemologi, blev videreført til forskningsspørgsmål 2 og 3, hvori det blev anerkendt, at elevernes konstruktion af et cannabisforbrug ikke kunne forstås isoleret fra de sociale og kulturelle kontekster, elevernes forbrug indgår i. De to forskningsspørgsmål omhandlede udbredelse, viden og forbrugsmønstre af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Særligt sammenhængen mellem elevens sociale netværk og forbrug og holdninger relateret til cannabis, og sammenhængen mellem elevernes viden og deres forbrug. Til besvarelsen heraf blev der udført et tværsnitsstudie, hvor en elektronisk spørgeskemaundersøgelse blev brugt som dataindsamlingsmetode. Da der forinden tværsnitsundersøgelsen ikke eksisterede viden om cannabisforbruget blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, blev tværsnitsstudie som design, essentiel for at identificere, definere og forstå omfanget af dette folkesundhedsproblem. Med udgangspunkt i *Medical Research Council* (MRC)-frameworket for komplekse interventioner, er det essentielt at have sat sig grundigt og systematisk ind i det formodede problem, forinden der udvikles og igangsættes indsatser (Krølner et al., 2022; Skivington et al., 2021). Dette for at sikre en brugbar, relevant og bæredygtig indsats, der virker som den skal i den specifikke kontekst, og imødekommer målgruppens behov (Krølner et al., 2022; Skivington et al., 2021).

Spørgeskemaet havde således til formål at give et indblik i, hvordan fænomenet om cannabis udspiller sig blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Derudover havde spørgeskemaet den praktiske fordel at kunne indsamle anonyme data på en stor stikprøve, med stor geografisk adspredelse som i Grønland. Styrken ved spørgeskema som dataindsamlingsmetode var, at det skabte viden om hvor udbredt brugen af cannabis er blandt eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser, hvordan eleverne tilegner sig viden om cannabis og i hvilke sammenhænge de bruger det. Derudover bidrog spørgeskemaet ligeledes med viden om sammenhængen mellem det sociale netværk for elevens forbrugsmønstre og holdninger til cannabis, samt sammenhængen mellem elevens viden om cannabis og deres forbrug. Dermed kunne spørgeskemaet besvare forskningsspørgsmål 2 og 3. Spørgeskemaet havde imidlertid den begrænsning, at det ikke kunne besvare, hvilke tanker og følelser, der ligger bag

elevernes adfærd relateret til cannabis, samt hvilke personlige og sociale årsager, der yderligere kan ligge bag elevens adfærd i relation til cannabis. Yderligere var det heller ikke muligt, gennem spørgeskemaet, at undersøge, hvilken viden om cannabis, der skabes, gennem elevernes interaktion og dermed påvirker de sociale normer om cannabisbrug, der eksisterer. Viden herom er ikke muligt at indsamle gennem et spørgeskema, hvor der på forhånd er opstillet en række svarkategorier. Dermed afspejler resultaterne af tværsnitsundersøgelsen en beskrivende forskningstype med elementer af den forklarende forskningstype, da cannabis som fænomen blev kortlagt blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser og der blev undersøgt sammenhænge mellem sociale netværk og viden overfor brugen af cannabis. For at opnå en dybere forståelse for de sociale interaktioner, der finder sted blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, kunne den forstående forskningstype være blevet anvendt. Jævnfør Launsø et al. (2023) har den forstående forskningstype til formål at forstå de betydninger som mennesker tillægger deres oplevelser og handlinger i en social kontekst (Launsø et al., 2023). Denne tilgang anerkender, ligesom socialkonstruktivismen, at virkeligheden er socialt konstrueret (Launsø et al., 2023; Pedersen, 2012).

For at få en dybere forståelse for konteksten, hvori elever på Grønlands ungdomsuddannelser konstruerer fænomener om cannabis, kunne der således være suppleret med kvalitative dataindsamlingsmetoder. Et relevant supplement til spørgeskemaundersøgelsen kunne have været *fokusgruppeinterview*. Fokusgruppeinterviews beskrives som et mildt styret interview, hvor en gruppe af individer interviewes om et afgrænset emne, hvor interaktionen i gruppen stimulerer til ægte og nuancerede udsagn (Launsø et al., 2023). Det kunne have bidraget med indsigt i, hvordan eleverne taler om og opfatter cannabisbrug i en social sammenhæng. Derudover kunne interaktionerne, eleverne imellem, have muliggjort observation af, hvordan sociale normer og gruppedynamik påvirker individers holdninger og adfærd, hvilket ikke var muligt at indfange gennem tværsnitsundersøgelsen. Gennem fokusgruppeinterviewet kunne der således være stillet spørgsmål, som kunne belyse, de tanker og følelser, der ligger bag elevernes adfærd relateret til cannabis eller hvilke personlige og sociale årsager, der ligger til grund for elevens cannabisforbrug. Udover fokusgruppeinterviews, kunne observation som dataindsamlingsmetode yderligere have været relevant, da observation af eleverne i deres naturlige miljø, kunne have givet dybere forståelse for de sociale kontekster, der potentielt kan påvirke deres brug af

cannabis. Jævnfør Merriam og Tisdell (2016) er *observation* en tilgang, hvor de udforskedes liv følges tæt, for at opnå en forståelse for, hvordan verden ser ud fra deres perspektiv (Merriam & Tisdell, 2016). Observation ville dermed kunne give indsigt i elevernes daglige interaktioner og adfærd i relation til cannabisbrug. Dette ville have givet mulighed for at undersøge, hvilken viden om cannabis, der skabes gennem elevernes interaktion og hvordan dette påvirker de eksisterende sociale normer om cannabisbrug. Samlet set kunne fokusgruppeinterviews og observation som dataindsamlingsmetoder have bidraget med viden om den specifikke kontekst og sociale interaktioner, som spørgeskemaundersøgelsen ikke formåede at give en dybdegående indsigt i.

8.1.1 Validiteten af et socialkonstruktivist tværnsitsstudie

Spørgeskemaet gav indsigt i udbredelsen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, deres kilder til viden om cannabis, og de sammenhænge, hvor det bruges, og belyste sammenhængen mellem elevernes sociale netværk og forbrugsmønstre samt holdninger til cannabis, og om der er sammenhæng mellem elevernes viden om cannabis og forbrug. Dermed blev der undersøgt det, der var hensigten. Ifølge Vilstrup og Bennich (2014) styrker det resultaternes interne validitet, når der er sammenhæng mellem det der undersøges og det der konkluderes (Vilstrup & Bennich, 2014). Med udgangspunkt i en socialkonstruktivistisk position, havde spørgeskemaet dog den udfordring, at det kun i begrænset omfang kunne give en forståelse for konteksten, elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Dette fordi det ikke vides, hvilken dybere forståelse, der ligger bag elevernes besvarelser, på spørgeskemaets opstillede items. Når spørgeskemaet ikke kan indfange den dybere kontekst og forståelse bag elevernes svar, kan de indsamlede data blive misforstået eller fejltolket, hvilket kan svække resultaternes interne validitet. For at styrke denne, havde det været gavnligt at supplere med kvalitative dataindsamlingsmetoder som fokusgruppeinterview eller observationer, der kunne have givet en dybere forståelse af de sociale interaktioner eleverne indsigt i kontekstuelle og sociale faktorer, der kan ligge til grund for et cannabisforbrug. Disse metoder havde givet en dybere forståelse af de sociale interaktioner eleverne imellem og indsigt i kontekstuelle og sociale faktorer, der kan ligge til grund for et cannabisforbrug.

Samlet set vurderes resultaterne af spørgeskemaet at have skabt kvantitativ empiri, der understøtter forskningsspørgsmålene, hvilket styrker den interne validitet. Imidlertid er der en begrænsning i forståelsen af den dybere kontekst, hvorfor den interne validitet svækkes. For at opnå valide resultater, anbefales det i det videre arbejde at supplere med kvalitative dataindsamlingsmetoder.

8.2 Empiri i en teoretisk referenceramme

Durkheims teori om social integration er anvendt som teoretisk referenceramme i specialets resultatdiskussion. Dette for at opnå forståelse for, hvordan brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er socialt konstrueret, og dermed påvirker deres adfærd i forhold til et forbrug af cannabis. Durkheims begreber om sociale fakta, social tvang, kollektiv bevidsthed og anomie var anvendelige til at belyse, hvordan brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er socialt konstrueret. Dermed blev Durkheims teori relevant som supplement til tværsnitsundersøgelsens empiri, for at belyse, den kompleksitet, der kan ligge bag elevernes besvarelser i spørgeskemaet, samt de årsager til cannabis, der blev fundet i litteraturstudierne af Lee et al. (2007) og Lobbana et al. (2010), i forhold til betydning af det sociale netværk for cannabisbrug. Imidlertid kan Durkheims teori om social integration have den begrænsning, at den bygger på viden om sociale forhold fra en tidsperiode, der i lav grad afspejler nutiden. I nutiden er de sociale forhold i høj grad præget af øget teknologi og sociale medier, som ikke eksisterer i Durkheims tid og dermed ikke indgår i hans teori om social integration. Digitale medier har vundet indpas som et uundgåeligt element i unges hverdag. Unge anvender de sociale medier til kommunikation, til underholdning, til at dele viden og oplevelser samt til at hente information (Fynbo et al., 2022).

Selvom resultaterne af den deskriptive statistik viste, at elevernes hyppigst rapporteret informationskilde til cannabis var deres venner (58%), fik eleverne i høj grad også deres viden om cannabis fra internettet (51%) og sociale medier (45%), hvilket understøtter den udbredte brug af digitale medier blandt unge i Grønland. Således kunne der med fordel være udvalgt en teoretisk referenceramme, der tog højde for digitale mediers indflydelse på nutidens unges sociale samvær og deres mulighed for konstant at opnå og opsøge ny viden, der kan påvirke, hvordan eleverne konstruerer deres forståelse af cannabis som fænomen. I den forbindelse kunne den nyeste udlægning af teorien *The Cultivation*

Theory have været relevant. (Morgan et al., 2014)) har videreudviklet på *The Cultivation Theory*, der fremhæver, hvordan langvarig eksponering for medieindhold kan forme brugernes opfattelser af virkeligheden (Morgan et al., 2014). Et tværsnitsstudie af (Willoughby et al., 2023)) og review af Park og Holody (2018) fremhæver, at dette også gør sig gældende for cannabis, hvor opslag om cannabis er blevet mere almindelige på sociale medier og at eksponering for pro-cannabis budskaber påvirkede holdninger og adfærd til cannabis og øgede intentionen om at bruge cannabis (Park & Holody, 2018; Willoughby et al., 2023). The Cultivation Theory kunne dermed have bidraget med en teoretisk ramme til at forstå, hvordan eksponering af cannabisbrug på sociale medier kan have betydning for, hvordan elever på Grønlands ungdomsuddannelser konstruerer deres forståelse af cannabisforbrug. Selvom en teoretisk referenceramme har været anvendelig til at forstå den sociale kompleksitet bag elevernes besvarelser, har valget om at anvende en teoretisk referenceramme dog udfordret specialtets socialkonstruktivistiske position. I Pedersens (2012) beskrivelse af Berger og Luckmanns udlægning af socialkonstruktivismens anses viden om fænomener som kontekstafhængig samt formet af sociale og kulturelle strukturer, og dermed præget af det samfund, hvori den opstår (Pedersen, 2012). Durkheims teori er ikke skabt til en grønlandsk kontekst, og tager derfor ikke højde for de specifikke sociale og kulturelle strukturer, der eksisterer i landet. Anvendelsen af Durkheims teori om social integration som teoretisk referenceramme, kan således udfordre, hvor kontekstnær specialegruppens konstruktion af elevernes konstruktion af deres cannabisforbrug er. Dette fordi valget om at bruge en teoretisk referenceramme, i stedet gør fænomenet om cannabis til en konstruktion af, hvordan specialegruppen forstår fænomenet, med udgangspunkt i Durkheims teori, frem for elevernes egen konstruktion af deres forståelse af cannabisbrug.

8.2.1 Validiteten af empiri i en teoretisk referenceramme

Anvendelsen af Durkheims teori om social integration var behjælpelig til at forstå resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen og dermed hvordan brugen af cannabis, blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, er socialt konstrueret og hvordan det sociale netværk påvirker adfærd, relateret til et forbrug af cannabis. Det har styrket resultaternes interne validitet, ved at give en ramme for at forstå, hvordan sociale faktorer påvirker cannabisforbrug blandt eleverne, hvilket var hensigten med undersøgelsen. Vilstrup og Bennich (2014) fremhæver at den interne validitet styrkes når der er

sammenhæng mellem det der undersøges og det der konkluderes (Vilstrup & Bennich, 2014). Derimod har den teoretiske ramme svækket resultaternes interne validitet, ved at begrænse, hvilken viden, der kan konstrueres ud fra Durkheims teori og de udvalgte begreber herfra. For at styrke resultaternes interne validitet, kunne en nyere teori som The cultivation Theory have udgjort specialets teoretiske referenceramme. Dette kunne have konstrueret en mere aktuel viden om forbruget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, ved blandt andet at tage højde for digitale mediers indflydelse på elevernes adfærd i relation til cannabis. I resultatdiskussionen er der dog inddraget flere studier af nyere tid, der ligesom Durkheims teori fremhæver, at det sociale netværk har betydning for individets adfærd, hvilket styrker resultaternes interne validitet. Da nyere studier finder samme tendenser, som blev udledt ved anvendelse af Durkheims teori, findes resultaterne overordnet valide.

8.3 Anvendeligheden af spørgeskemaets empiri

8.3.1 Allerede validerede spørgeskemaer suppleret med selvavede nye items

I udarbejdelsen af spørgeskemaet, blev størstedelen af de items, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen, udvalgt fra allerede validerede spørgeskemaer. Hensigten var at anvende spørgeskemaer, der på forhånd var testet og evalueret for validitet og pålidelighed. Dette skulle fremskynde processen med at udsende spørgeskema og sikre mere valide resultater som følge af allerede testede målemetoder. I forlængelse heraf, blev spørgeskemaet udarbejdet ved anvendelsen af items fra UNG19, Danskernes Sundhed 2023, HBSC Grønland 2018 og Befolkningsundersøgelsen Grønland 2024, da disse på forhånd er testet og evalueret for validitet og pålidelighed. På trods af denne hensigt, opstod der imidlertid en udfordring ved, at spørgeskemaernes items ikke alle var relevante i en grønlandsk kontekst. Grønvold (2019) fremhæver, at på trods af anbefalingen om at bruge allerede validerede spørgeskemaer, ender det tit med, at der udvikles et nyt spørgeskema eller suppleres med egne nyudviklede spørgsmål, fordi der ikke findes nogen egnede spørgeskemaer (Grønvold, 2019). Dette blev tilfældet for tværsnitsundersøgelsen, hvor items i spørgeskemaet blev tilpasset med afsæt i en socialkonstruktivistisk forståelse, hvor virkeligheden anses som kontekstafhængig og formet af sociale og kulturelle strukturer. For at sikre at spørgeskemaet var kontekstafhængig, blev der udført en præ-test med gatekeepers og eksperter på Departementet for Sundhed. Styrken ved dette metodiske valg var, at de

anvendte items blev forståelige og relaterbare for eleverne, der skulle besvare spørgeskemaet. 20 items fra de validerede spørgeskemaer blev tilpasset til den grønlandske kontekst, herunder muligheder for at købe cannabis og sammenhænge, hvori det bruges. Tilpasningerne omfattede svarkategorier, der omfavner *naturen* eller *efterfest*, som blev fremhævet som væsentlige af gatekeepers, der kunne belyse kontekstuelle faktorer i brugen af cannabis. Yderligere blev spørgsmål justeret for sproglige forskelle. 11 nye items blev udviklet for at tage højde for kulturelle og kontekstuelle faktorer, såsom intergenerationelt traume og opvækstvilkår. Samlet set styrker kulturelle og kontekstuelle tilpasninger spørgeskemaets items ved at gøre dem forståelige og relaterbare blandt eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser.

Da det endelige spørgeskema blev en sammenkobling af 11 nyudviklede items, 20 tilpassede items og 5 items i deres direkte form fra allerede validerede spørgeskemaer, udfordrer det graden, hvori spørgeskemaet kunne forventes stadig at være valideret. Ved validering af et spørgeskema forstås en undersøgelse af, om der er grund til at tro, at spørgeskemaet måler det man forventer det skal måle (Grønvold, 2019). Aday og Cornelius (2006) fremhæver, hvordan rækkefølgen på items kan påvirke måden respondenterne fortolker og svarer på spørgsmålene, hvorfor ændringer i formuleringer og rækkefølgen på items, kan påvirke respondenternes forståelse af spørgsmålene (Aday og Cornlius, 2006). For at sikre at respondenter fortolker og forstår items korrekt, kunne der være udført en pilottest blandt udvalgte elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Pilottesten kunne have bidraget til at sikre, at eleverne svarede på det, der var hensigten med de enkelte items. Det understøttes af Grønvold (2019), der fremhæver at steppet efter en prætest er pilottest, hvor spørgeskemaet afprøves på en gruppe personer fra målgruppen, der besvarer spørgeskemaet og giver feedback på deres overordnede oplevelser og eventuelle udfordringer, gennem interview (Grønvold, 2019). Således kunne pilottesten have foregået som flere individuelle interviews, hvor udvalgte elever fra Grønlands Ungdomsuddannelser besvarede spørgeskemaet og efterfølgende delte deres oplevelse hermed. Efter pilottest kunne der være udført en test-retest for at sikre at spørgeskemaet gav konsistente svar fra eleverne. Henricson (2018) beskriver, at en test-retest undersøger, om respondenter giver de samme svar med ugers mellemrum. Dette ved at spørgeskemaet besvares af de samme respondenter, tilpas kort tid

efter deres første besvarelse, til at de ikke har ændret adfærd, men tilpas lang nok tid efter, til at de ikke kan huske deres tidligere besvarelse (Henricson, 2018).

8.3.1.1 Validiteten af spørgeskemaets empiri

Brugen af allerede validerede spørgeskemaer sammen med udvikling af nye items i udarbejdelsen af spørgeskemaet kan både styrke og svække den interne validitet og reliabilitet af resultaterne. Kombinationen af validerede, tilpassede og selvavede items, blev alle udvalgt og udviklet med hensigten om, at de skulle være forståelige og relaterbare for eleverne, samt at viden herom skulle kunne besvare forskningsspørgsmål 2 og 3. Forståelige items og præ-test med eksperter, øgede sandsynligheden for, at eleverne svarede på det, der var hensigten og dermed gav korrekt viden til bevarelse af forskningsspørgsmålene. At der blev undersøgt det, der var hensigten, øger resultaternes interne validitet (Vilstrup & Bennich, 2014). En pilottest af spørgeskemaet blandt målgruppen, kunne yderligere have styrket resultaternes interne validitet, ved at øge chancen for, at eleverne forstod de enkelte items og svarede på det, der var hensigten. Hvis eleverne ikke forstod de enkelte items i spørgeskemaet vil en manglende pilottest og test-retest få betydning for målingernes præcision. Dette fordi, det ikke kan forventes, at eleverne vil svare det samme på de enkelte items, såfremt spørgeskemaet blev gentaget og dermed ikke give konsistente svar. Ifølge Vilstrup og Bennich (2014) vil manglende præcision og reproducerbarhed, svække undersøgelsens reliabilitet (Vilstrup & Bennich, 2014), hvorfor manglende pilottest og test-retest svækker resultaternes reliabilitet. Samlet set vurderes resultaterne at have en vis grad af validitet, men at der bør tages forbehold for manglende pilottest og test-retest blandt målgruppen. Dog har spørgeskemaet allerede gennemgået præ-test med eksperter, hvilket styrker den interne validitet og gør resultaterne anvendelige. Yderligere validering af spørgeskemaet er dog essentielt for at opnå mere valide resultater, hvorfor det i det videre arbejde anbefales at udføre en pilottest og test-retest blandt målgruppen.

8.3.2 Tværsnitsundersøgelsens svarprocent

For at styrke svarprocenten, blev spørgeskemaet præ-testet og oversat til grønlandsk. Disse metodiske valg havde til formål at gøre spørgeskemaet relevant og forståeligt for respondenterne, således de ikke ville afbryde en påbegyndt besvarelse. Derudover blev der udsendt informations-, distributions- og påmindelsesmails om spørgeskemaundersøgelsen til både elever og rektorer, for at højne

svarprocenten yderligere. Samlet styrkede dette svarprocenten af spørgeskemaet, der i alt førte til 215 gennemførte besvarelser og 73 påbegyndte besvarelser, hvilket ud af de 2304 elever udgør en svarprocent på 9,33% gennemførte besvarelser. Gennem arbejdsgangen på Departementet for Sundhed, blev specialegruppen ofte gjort opmærksom på, at det generelt, i grønlandske undersøgelser, er problematisk at indhente besvarelser. Der blev fra Departementet for Sundhed sat en forventning om maksimalt 50 besvarelser, hvorfor de 215 gennemførte besvarelser blev fundet tilfredsstillende. Dette set i forhold til at der på nuværende tidspunkt ikke foreligger noget viden om forbrugsmønstre og holdninger til cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser og betydningen af det sociale netværk herfor, hvorfor de 215 besvarelser kan give en indikation af omfanget af problemet. På trods af specialegruppens metodiske tiltag for at sikre en høj svarprocent, gennem præ-test, oversættelse og udsendelse af mails, var det stadig en udfordring at indsamle besvarelser. Ud af de 215 besvarelser var 66,1% af besvarelserne fra gymnasiale uddannelser, 27,91% fra erhvervsuddannelser og 5,8% svarede *andet*. Desuden var der tre ud af 10 erhvervsuddannelser og ét ud af fire gymnasier, som ikke er repræsenteret, da der ikke kom nogle besvarelser fra disse. Dette udgør en udfordring i forhold til besvarelsen af forskningsspørgsmål 2 og 3, da disse er målrettet at udlede tendenser blandt elever på samtlige ungdomsuddannelser i Grønland. Med en overrepræsentation af elever fra gymnasiale uddannelser, udfordres generaliserbarheden af spørgeskemaets empiri, i forhold til at kunne sige noget om generelle tendenser blandt eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser.

For at højne svarprocenten på spørgeskemaet, kunne trin 5 i Dillmanns tilgang til maksimering af svarprocenten for spørgeskemaundersøgelser være anvendt. I dette trin fremhæves telefonisk kontakt som metode til at øge svarprocenten (Aday & Cornelius, 2006). Af hensyn til GDPR, var det ikke muligt at kontakte eleverne direkte, men der kunne i stedet være udført telefonisk kontakt til rektorer på samtlige ungdomsuddannelser, da deres telefoniske oplysninger var offentlig tilgængeligt. Hensigten hermed ville være, at rektorerne i højere grad ville føle et ansvar for, at skolens elever besvarede spørgeskemaet. Dette understøttes af Grønvold (2019), der pointerer at mundtlig formidling virker som en motiverende faktor, da det giver undersøgelsens designere mulighed for at forklare formål med undersøgelsen og fremstå engageret og troværdig (Grønvold, 2019). Yderligere er det, i processen med at indsamle besvarelser erfaret, at rektorerne kan bidrage med nyttig viden omkring,

hvordan eleverne bedst kan gøres opmærksomme på undersøgelsen. Dette blev erfaret ved, at én af rektorerne informerede om, at linket til spørgeskemaet var blevet delt på skolens elektroniske platform Lectio. Fra at have indsamlet omtrent 25 besvarelser på de første fem dage, steg antallet af besvarelser til cirka 150 i løbet af de første 10 timer linket til spørgeskemaet var blevet offentliggjort på Lectio. Denne erfaring understøtter, at den viden som aktører i konteksten kan bidrage med, er vigtig viden for en undersøgelses succes. Creswell (2013) fremhæver, at Gatekeepers har indflydelse på, hvorvidt ønskede deltagere er villige til at indgå i et studie (Creswell, 2013). Derfor udgjorde rektorerne en essentiel gatekeeper i forhold til at øge svarprocenten af undersøgelsen, ved at oplyse om og videreformidle spørgeskemaet til eleverne.

For yderligere at øge svarprocenten, kunne specialegruppen have mødt op på samtlige ungdomsuddannelser, for at informere om undersøgelsens formål og vigtigheden af elevens besvarelse. Dette understøttes af Fuglsang og Gut (2015), der fremhæver at informationen om spørgeskemaet gennem fysisk tilstedeværelse, vil øge respondentens motivation for at besvare, og dermed styrke svarprocenten (Gut & Fuglsang, 2015). Denne metode til at øge svarprocenten har dog ikke været muligt at gennemføre, som følge af uddannelsernes geografiske adspredelse og tilgængelige tidsmæssige og økonomiske ressourcer.

8.3.2.1 Validiteten af tværsnitsundersøgelsen svarprocent

For at øge svarprocenten blev spørgeskemaet præ-testet, oversat til grønlandsk og suppleret med informations-, distributions- og påmindelsesmails til både elever og rektorer. Dette skulle samlet sikre, at eleverne fandt spørgeskemaet meningsfuldt, besvarede spørgeskemaet, og dermed medførte et repræsentativt udsnit af eleverne. Dette bidrog med et antal besvarelser, der kunne besvare forskningsspørgsmål 2 og 3, og dermed skabe viden om forbrugsmønstre og viden om cannabisbrug, sammenhænge cannabis bliver brugt i, samt hvordan elevens sociale netværk har indflydelse på forbruget. Således blev der undersøgt det, der var hensigt, hvilket ifølge Vilstrup og Bennich (2014) styrker resultaternes interne validitet (Vilstrup & Bennich, 2014).

Overrepræsentationen af elever fra gymnasiale uddannelser udfordrer dog resultaternes interne validitet, i forhold til at kunne sige noget om samtlige elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Med en

stor andel af elever fra gymnasiale uddannelser, kan resultaterne i højere grad forventes at afspejle tendenser blandt denne gruppe af elever, frem for elever på erhvervsuddannelser. Resultaterne gælder derfor i begrænset omfang samtlige elever på Grønlands ungdomsuddannelser, da der ikke bliver skabt viden om hele den studiepopulation, der var hensigten. Vilstrup og Bennich (2014) fremhæver, at resultaters interne validitet svækkes, når der ikke undersøges det, der var hensigten (Vilstrup & Bennich, 2014).

Samlet set har de metodiske tiltag som præ-testning, oversættelse og udsendelse af mails bidraget positivt til, at undersøgelsen måler det tilsigtede, hvilket har styrket den interne validitet. Imidlertid udfordres den interne validitet af en overrepræsentation af elever fra gymnasiale uddannelser, hvilket begrænser generaliserbarheden af resultaterne til samtlige elever på Grønlands ungdomsuddannelser. Da der ikke foreligger nogen viden om udbredelsen af cannabis eller faktorer med betydning for forbruget, blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, kan resultaterne af tværsnitsundersøgelsen give en indikation af, i hvilket omfang cannabis eksisterer på ungdomsuddannelserne generelt. For at opnå en højere svarprocent og dermed mere valide og repræsentative resultater anbefales det i det videre arbejde at skabe telefonisk kontakt til rektorer og møde fysisk op på ungdomsuddannelserne for at promovere undersøgelsen.

8.4 Elever på Grønlands ungdomsuddannelser som studiepopulation

Elever på Grønlands ungdomsuddannelser blev valgt som studiepopulation da der ikke foreligger viden om omfanget af deres cannabisforbrug. Et stigende forbrug af cannabis kan medføre øget risiko for ophør med uddannelse, hvilket i sidste ende kan resultere i lavere socioøkonomisk position (Nordentoft et al., 2015). Dermed har det været relevant at opnå viden om omfanget af elevernes cannabisforbrug, for at give en indikation af behovet for det videre arbejde med at adressere forbruget af cannabis og mindske risikoen for ophør med uddannelse som følge af et cannabisforbrug. Styrken ved at vælge denne målgruppe var, at der blev indsamlet viden om, hvordan forbruget af cannabis ser ud blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, der dermed kunne give en indikation af cannabisproblematikken blandt studiepopulationen.

Uddannelse udgør en social determinant for sundhed, hvor uafsluttet skolegang og ingen ungdomsuddannelse har betydning for individets sociale position og senere helbred (Vallgård et al., 2014). Det afspejler sig ved, at individer under uddannelse ofte har bedre adgang til sundhedsressourcer og opnår bedre sundhedsresultater (Marmot et al., 2008; Marmot et al., 2010). Dette understøttes af Vallgård (2009), der fremhæver, at unge, der ikke gennemfører en uddannelse, udgør en gruppe, der ofte er socialt og sundhedsmæssigt udsat (Vallgård, 2009). Det gør sig også gældende i Grønland hvor uddannelse er skævt fordelt og der er betydelige forskelle i forekomsten af helbred og sundhedsrelateret adfærd, hvor borgere med lav uddannelse generelt har dårligere helbred og dårligere sundhedsrelateret adfærd end borgere med høj uddannelse (Bjerregaard et al., 2023). Dermed kan der imidlertid opstå en udfordring ved valget af elever på en ungdomsuddannelse som tværsnitsundersøgelsens studiepopulation, da disse har større potentiale for at opnå et bedre helbred og god sundhedsrelateret adfærd, sammenlignet med elever med lav eller ingen uddannelse. Blandt grønlandske unge i alderen 16-25 år, var 28% aktive på en uddannelse, 42% i beskæftigelse og 30% hverken uddannelsesaktive eller i beskæftigelse ved udgangen af 2021 (Grønlands Statistik, 2024). De 30%, som hverken er uddannelsesaktive eller i beskæftigelse, vil jævnfør Vallgård (2009), være mest socialt og sundhedsmæssigt udsat, sammenlignet med de 28% på uddannelse eller 42% i beskæftigelse. Ved udelukkende at målrette interventioner mod unge, der allerede går på en ungdomsuddannelse, kan der således opstå en mulig utilsigtet konsekvens, hvor uligheden i sundhed øges blandt Grønlands unge. Dette som følge af, at de interventioner, der kan blive afledt af tværsnitsundersøgelsen, potentielt kan forbedre sundheden blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, mens sundheden blandt de 30%, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse, potentielt kan være nedadgående eller forblive konstant.

Merton (1936), beskriver utilsigtede konsekvenser, som resultater der ikke er forudset eller ønsket ved en handling, men at enhver social handling vil have utilsigtede konsekvenser og det er essentielt at rette fokus mod disse for at undgå skadevirkning (Merton, 1936). Ved at have undersøgt elever, der er aktive på en ungdomsuddannelse i Grønland, baseres resultaterne og de interventioner der kan følge herefter, på en population der allerede forventes at opnå en bedre sundhedstilstand end andre unge, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse. Således er der en øget risiko for, at de

interventioner, der potentielt kan blive afledt af tværsnitsundersøgelsen, kan medføre en utilsigtet konsekvens i form af øget ulighed i sundhed. Dette fordi interventionerne vil ramme de unge, der i forvejen har bedre muligheder for at opnå bedre helbred og god sundhedsrelateret adfærd, og ikke de, som står uden for uddannelsessektoren. Det kan skabe et skel mellem de, som hverken er uddannelsesaktive eller i beskæftigelse og de, der er aktive på en uddannelse, hvilket kan føre til, at den sociale ulighed i sundhed øges yderligere.

Ved at have et større vidensgrundlag om det generelle cannabisforbrug blandt unge i Grønland, herunder forbruget blandt unge der er tilknyttet en ungdomsuddannelse, unge tilknyttet arbejdsmarkedet og unge, der hverken er uddannelsesaktive eller på arbejdsmarkedet, kunne der udvikles flere målrettede interventioner, som tager hensyn til forskellige årsager til, at unge bruger cannabis samt de unges forskellige behov og ressourcer. Behovet for at udvikle forskellige interventioner til forskellige grupper i samfundet fremhæves af Skivington et al. (2021), som pointerer at konteksten er afgørende for effekten af en intervention, og at det, der virker i én kontekst, ikke nødvendigvis har samme effekt i en anden kontekst, og potentiel kan være skadeligt (Skivington et al., 2021). Dermed kan de mulige interventioner, som udvikles på baggrund af viden om cannabisforbruget blandt elever på Grønlands Ungdomsuddannelser, ikke anvendes og have samme effekt blandt andre unge i Grønland.

8.4.1 Validiteten af en afgrænset studiepopulation

Ved at afgrænse undersøgelsens studiepopulation til elever på Grønlands ungdomsuddannelser, har resultaterne af dataindsamlingen bidraget med en præcis indikation af i hvilket omfang cannabis eksisterer i denne kontekst. Det har styrket resultaternes interne validitet, da der svares på det, der var hensigten. Når der undersøges det, der er hensigten, styrkes resultaternes interne validitet (Vilstrup & Bennich, 2014). Afgrænsningen af studiepopulationen til elever på Grønlands ungdomsuddannelser svækker imidlertid resultaternes eksterne validitet, da resultaterne i begrænset omfang er repræsentative for alle unge i Grønland, herunder dem, der er uden for uddannelsessystemet. Den eksterne validitet refererer til generaliserbarheden af resultaterne (Vilstrup & Bennich, 2014). Med afsæt i socialkonstruktivismen, der fremhæver, at viden er kontekstafhængig og formet af specifikke sociale og kulturelle faktorer (Pedersen, 2012), kan resultaterne ikke nødvendigvis generaliseres til andre

grupper eller kontekster, både i og uden for Grønland. Imidlertid finder internationale studier, at udbredelsen af cannabis er høj blandt elever på ungdomsuddannelser, der har ligheder i kulturelle og sociale faktorer, sammenlignet med grønlandske elever. Eksempelvis viser en rapport fra National Collaborating Centre for Indigenous Health, at henholdsvis 53% og 44% af elever, fra oprindelige befolkninger i Canada, har brugt cannabis inden for det seneste år (Halseth & Cappe, 2023). Ligesom Grønlands befolkning, har Canadas oprindelige folk (indigenous) oplevet, at deres kulturelle og sociale strukturer blev påvirket gennem kolonisering (Filice, 2023; Halseth & Cappe, 2023). Studiet finder dermed en høj prævalens af cannabisbrug blandt elever på ungdomsuddannelser i Canada, der er sammenlignelig med prævalensen af cannabisbrug blandt elever på grønlandske ungdomsuddannelser. Dermed kan studiet af Halseth og Cappe (2023) understøtte, at studiepopulationer, der har sammenlignelige kulturelle og sociale faktorer, kan bruges til at sammenligne tendenser på tværs af grupper eller lande. Dette styrker den eksterne validitet af resultaterne, der er fremkommet på baggrund af undersøgelsen blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser.

Samlet set er undersøgelsens interne validitet styrket ved den klare afgrænsning til en specifik studiepopulation. Dog er den eksterne validitet begrænset af denne afgrænsning, da resultaterne ikke nødvendigvis kan generaliseres til hele den unge befolkning i Grønland eller andre kontekster. På den anden side kan sammenligninger med lignende internationale studier delvist afhjælpe denne begrænsning, ved at påpege fælles tendenser i lignende sociale og kulturelle kontekster. Samlet set vurderes resultaterne, der fremkommer af tværsnitsundersøgelsen, at afspejle cannabisforbruget blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvorfor den interne validitet vurderes høj. Dog kan resultaternes anvendelighed udenfor denne kontekst være mere begrænsede, grundet resultaternes kontekstafhængighed, og påvirkning af kulturelle og sociale faktorer. Når det kommer til bredere generaliseringer, bør resultaterne således anvendes med forsigtighed, dog kan de stadig give indikationer om tendenser i lignende populationer internationalt, såfremt populationen er sammenlignelig med sociale og kulturelle faktorer.

9.0 anbefalinger til det videre forebyggelsesarbejde

Resultaterne af tværsnitsundersøgelsen giver en indikation af, at problemet om cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er et udbredt og aktuelt fænomen. Derudover har specialegruppen konstrueret en forståelse af, at brugen af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser er socialt konstrueret, og at elevernes opfattelse af og adfærd relateret til cannabis er forankret i deres sociale netværk. I tværsnitsundersøgelsen var fokus på at undersøge det sociale netværk som årsag til elevens forbrug af cannabis, men gennem den systematiske litteratursøgning blev der identificeret flere årsager til et cannabisforbrug (Lee et al., 2007; Lobbana et al., 2010). Herfor antages det, at der ikke kun findes én årsag til cannabisforbruget blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvorfor det vurderes at være et komplekst problem. Ved et komplekst problem er der ikke tale om én årsagsforklaring og dermed ikke en enkelt løsning på problemet (Schultz Petersen et al., 2022; Skivington et al., 2021). Komplekse problemer fordrer komplekse interventioner, hvorfor MRC-frameworket, bliver relevant at tage højde for, i det videre arbejde med at adressere forbruget af cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser. MRC-frameworket består af i alt fire faser, herunder 1) *udvikling*, 2) *feasibility/test*, 3) *evaluering* og 4) *implementering*, hvor der i hver fase med fordel kan tages højde for seks kerneelementer omhandlende *overvejelser om kontekst, udvikling og kvalificering af programteori, interessentinvolvering, usikkerheder, raffinering af interventionen* og *økonomiske overvejelser* (Petersen et al., 2022; Skivington et al., 2021). Da der ikke eksisterede viden om omfanget af elevernes cannabisforbrug før udarbejdelsen af tværsnitsundersøgelsen, bliver resultaterne essentielle som en del af fase 1 i MRC-frameworket, der er relateret til udviklingsarbejdet af en intervention. Her identificeres et problem og derudfra et behov for indsatser på baggrund af epidemiologiske data og monitoreringer af befolkningens sundhed (Krølner et al., 2022).

Med den viden, der er fremkommet af tværsnitsundersøgelsen, er der behov for yderligere arbejde med fase 1 i MRC og de enkelte kerneelementer. Tværsnitsundersøgelsen har identificeret, at der eksisterer en problematik om cannabis blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser samt, at det sociale netværk er en væsentlig faktor for problemets omfang. Yderligere blev det fundet, at oplysningsbaseret tilgange om konsekvenser ikke er nok til at forandre elevernes adfærd, men at der i

højere grad bør arbejdes med at styrke deres self-efficacy. Denne viden har været relevant til at give en indikation af problemets omfang, men er et udsnit af den samlede problematik omhandlende cannabis blandt eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser. Derfor bliver der, i det videre arbejde med interventionsudvikling, behov for flere perspektiver på problemet, hvorfor det bliver essentielt at tage højde for kerneelementet omhandlende *interessentinvolvering*. Interessenter giver en værdifuld indsigt i den lokale kontekst, hvilket kan hjælpe med at tilpasse interventioner til specifikke, kulturelle og økonomiske miljøer (Skivington et al. 2021). Viden herom var en begrænsning ved tværsnitsundersøgelsen, som ikke kunne undersøge bagvedliggende årsager til elevernes forbrug af cannabis, herunder de tanker og følelser, der er forbundet med et cannabisforbrug. Derfor anbefales det i det videre arbejde med at forebygge cannabisbrug blandt eleverne på Grønlands ungdomsuddannelser at inddrage eleverne, for at opnå viden om, hvilke årsager, der ligger til grund for deres cannabisforbrug og derfra sikre, at det forebyggende arbejde tilpasses den specifikke kontekst. Specifikt i MRC-frameworkets udviklingsfase bliver eleverne relevante interessenter, i arbejdet med at indkredse behovet for at intervenere og opnå en dybdegående forståelse for konteksten, hvori interventionen skal fungere. Involvering af interessenter har yderligere den fordel, at det vil øge deres empowerment således, at de bliver i stand til at tage ansvar for egen og andres sundhed (Petersen & Andersen, 2022). Eleverne bør derfor have en essentiel rolle i at finde løsninger på udfordringen, relateret til cannabisforbruget, for at øge empowerment og ejerskab over interventionen. Bliver interessenterne ikke involveret, er der risiko for at en forebyggende intervention kun bliver teoretiseret eller betragtet fra et snævert perspektiv, hvilket giver udfordringer med implementerbarheden, da slutbrugerne kan finde interventionen uacceptabel eller irrelevant (Skivington et al., 2021).

10.0 Konklusion

Tværsnitsundersøgelsen indikerer, at cannabis er et udbredt og aktuelt fænomen blandt elever på Grønlands ungdomsuddannelser, hvor viden om cannabis primært tilegnes gennem venner og digitale platforme, og at brugen af cannabis, oftest bruges i sociale sammenhænge. Der findes en sammenhæng mellem elevernes holdninger og adfærd relateret til cannabis, samt holdninger og adfærd relateret til cannabis i deres sociale netværk. Sammenholdt med viden om, hvilke årsager, der internationalt findes til et cannabisbrug, understøtter denne viden, at elevens forbrug af cannabis kan være påvirket af både normer og pres i det sociale netværk, men at der ligeledes kan være årsager til et forbrug af cannabis, der ikke har et socialt formål. Erfaringer fra internationale skolebaserede interventioner viser, at elevers viden og holdninger til cannabis kan ændres, men at skoleglæde og engagement i skolen er betydelige faktorer i arbejdet med at reducere cannabisbrug blandt elever. I det videre arbejde anbefales det, at eleverne involveres som interessenter, til at afdække flere årsager til deres cannabisforbrug og dermed få en større forståelse for konteksten, før der kan udvikles og implementeres forebyggende tiltag, der skal adressere cannabisbruget.

11.0 Referenceliste

- Adey, L. A., & Cornelius, L. J. (2006). *Designing and Conducting Health Surveys - A Comprehensive Guide* (THIRD EDITION ed.)
- Aidt, E. C., & Christiansen, L. S. (2019, Sep 13,). *Alkohol og hash årsag til helbredsproblemer på Grønland*. <https://nordicwelfare.org/popnad/artiklar/alkohol-og-hash-arsag-til-helbredsproblemer-pa-gronland/>
- Barnes, J. A. (1954). Class and Committees in a Norwegian Island Parish. 7(1)10.1177/001872675400700102
- Bendtsen, P., Mikkelsen, S. S., & Tolstrup, J. S. (2015). *Ungdomsprofilen 2014*. (). Statens Institut for Folkesundhed. https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2015/ungdomsprofilen_2014
- Bilgrei, O. R., Bakken, A., & Pedersen, W. (2021). Kap. 11: Når ungdommen ruser seg. In G. Ødegård, & W. Pedersen (Eds.), *Ungdommen* (pp. 255-274). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.142.ch11>
- Bjerregaard, P., & Larsen, C. V. L. (2018). *Three lifestyle-related issues of major significance for public health among the Inuit in contemporary Greenland: a review of adverse childhood conditions, obesity, and smoking in a period of social transition*. Springer Science and Business Media LLC. 10.1186/s40985-018-0085-8
- Bjerregaard, P., Svartá, D. L., & Larsen, C. V. L. (2023). *Social ulighed i sundhed i Grønland*
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2023, Aug 18,). *43.000 unge er hverken i uddannelse eller beskæftigelse*. BØRNE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET. <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2023/aug/230817-43-000-unge-er-hverken-i-uddannelse-eller-beskaeftigelse>
- Børns Vilkår, & TrygFonden. (2021). *Svigt af børn i Danmark. Status 2021*
- Boullier, M., & Blair, M. (2018). *Adverse childhood experiences*. PAEDIATRICS AND CHILD HEALTH.
- Bourup Egede, M. (2022, Nov 25,). *Inatsisartutlov nr. 24 af 25. november 2022 om euforiserende stoffer*. https://lovgivning.gl/lov?rid=%7b3FCE3B4C-6216-4F43-9A68-FB18D2B96536%7d&sc_lang=da-DK#
- Brinkmann, S. (2022). Etik i en kvalitativ verden. In S. Brinkmann, & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder - en grundbog* ()

- Bryman, A. (2021). *Social Research Methods* (6th ed.). Oxford University Press.
- Campbell, M. K., Piaggio, G., Elbourne, D. R., & Altman, D. G. (2012). *Consort 2010 statement: extension to cluster randomised trials*. *BMJ*. 10.1136/bmj.e5661
- Castellanos-Ryan, N., Pingault, J., Parent, S., Vitaro, F., Tremblay, R. E., & Séguin, J. R. (2016). *Adolescent cannabis use, change in neurocognitive function, and high-school graduation: A longitudinal study from early adolescence to young adulthood*. Cambridge University Press (CUP). 10.1017/s0954579416001280
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design*
- Critical Appraisal Skills Programme. (2018a). *Casp Cohort Studies Checklist*
- Critical Appraisal Skills Programme. (2018b). *Casp Qualitative Studies Checklist Fillable*
- Dadrass, O. (2024). Marijuana use and its correlates among school-going Jamaican adolescents: a finding from a national survey. *Frontiers in psychiatry*, 1410.3389/fpsy.2023.1324869
- Danmarks Statistik. (2022, *Unges status på ungdomsuddannelser*. <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/uddannelse-og-forskning/befolkningens-uddannelsesstatus/unges-status-paa-ungdomsuddannelser>
- Danske Gymnasier (2023, 25 Februar). *Fuldførelse og karakterer*. Danske Gymnaiser. Retrieved 4 Marts 2024, from <https://danskegymnasier.dk/frafald-og-karakterer/>
- Datatilsynet. (2021). *Samtykke - Vejledning*. Datatilsynet.
- Datatilsynet. (u.å.). *Hvad er personoplysninger?* <https://www.datatilsynet.dk/hvad-siger-reglerne/grundlaeggende-begreber/hvad-er-personoplysninger>
- Departementet for Sundhed, Departementet for Sociale Anliggender, Familie og Justitsområdet, & Departementet for Uddannelse, K. o. K. (2020). *Inuuneritta III*. ().
- Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke. (2022). *Forskning — vejen til fremdrift Grønlands nationale forskningsstrategi 2022-2030*
- DePoy, E., & Gitlin, L. N. (2016). *Introduction to research : understanding and applying multiple strategies*. Elsevier.

- Dijkstra, J. K., Cillesen, A. H. N., Lindenberg, S., & Veenstra, R. (2010). Basking in Reflected Glory and Its Limits: Why Adolescents Hang Out With Popular Peers. *10.1111/j.1532-7795.2010.00671.x*
- Downing, K. (2012). The Impact of Moving Away from Home on Undergraduate Metacognitive Development. (). IntechOpen. *10.5772/47944*
- Duff, C. (2010). The importance of culture and context: rethinking risk and risk management in young drug using populations. *Original Articles, 3*, 285-299.
<https://doi.org/10.1080/13698570310001606987>
- EMCDDA. (2022). Europæisk narkotikarapport - Tendenser og udvikling. https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2022_en
- Erikson, E. H. (1968). *Identity : youth and crisis*. Norton.
- Europol, & EMCDDA. (2023, *EU Drug Market: Cannabis — In-depth analysis*.
https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cannabis_en
- Evans, D., Borriello, G. A., & Field, A. P. (2018). A review of the academic and psychological impact of the transition to secondary education. *Frontiers in Psychology, 9*, 1482.
10.3389/fpsyg.2018.01482
- Feingold, D., Hoch, E., Weinstein, A., & Hall, W. (2021). *Editorial: Psychological Aspects of Cannabis Use and Cannabis Use Disorder*. Frontiers Media SA. *10.3389/fpsyg.2021.789197*
- Filice, M. (2023). Indigenous Peoples in Canada. <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/aboriginal-people>
- Fynbo, L., Rayce, S. B., Hoffmann, S. H., Thøstesen, A., Linander, C., Dam, A., Tønnesen, S., & Trolles Gade, H. (2022). *Digitalt mediebrugs betydning for sociale relationer, fællesskaber og stress blandt unge. Et systematisk litteraturreview*
- Grønlands Statistik. (2023). *Gennemførelse på ungdomsuddannelser*. Grønlands Statistik.
- Grønlands Statistik. (2024). *Uddannelse og beskæftigelse for unge 2022*
- Grønlandsmedicinsk Selskab. (2015). *Vejledning om god forskningspraksis i Grønland*
- Grønvold, M. (2019). Spørgeskemaundersøgelser. In V. Signild, & A. M. Bornø Jensen (Eds.), *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab* (5th ed.,). Munksgaard.

- Gut, R., & Fuglsang, M. (2015). *Spørg Brugerne*. Enhed for Evaluering og Brugerinddragelse.
- Halseth, R., & Cappe, N. (2023). *KNOWLEDGE, PERSPECTIVES, AND USE OF CANNABIS AMONG INDIGENOUS POPULATIONS IN CANADA IN THE CONTEXT OF CANNABIS LEGALIZATION: A review of literature*. (). 3333 University Way Prince George, BC, V2N 4Z9 Canada: National Collaborating Centre for Indigenous Health. <https://www.nccih.ca/docs/health/RPT-Knowledge-perspectives-use-of-cannabis-EN.pdf>
- Henricson, M. (2018). *Videnskabelig teori og metode: fra idé til eksamination* (2nd ed.). Munksgaard.
- Henry, K. L., Stanley, L. R., & Swaim, R. C. (2023). Can High and Consistent School-Related Protective Factors Prevent Cannabis Use Among American Indian Middle School Students? *J Sch Health*, 94(2), 38-147. 10.1111/josh.13380
- J. Gray, N., Atanga Desmond, N., Shanen Ganapathee, D., Beadle, S., & Bundy, D. A. (2022). *Breaking down silos between health and education to improve adolescent wellbeing*. BMJ. 10.1136/bmj-2021-067683
- JBI. (2020). *Checklist for Prevalence Studies*
- Jensen, A. H. R., Davidsen, M., & Ekholm, O. (2018). *Den Nationale Sundhedsprofil 2017*. (). Islands Brygge 67 2300 København S: Sundhedsstyrelsen. <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2018/~media/73EADC242CDB46BD8ABF9DE895A6132C.ashx#:~:text=URL%3A%20https%3A%2F%2Fwww.sst.dk%2Fda%2Fudgivelser%2F2018%2F~%2Fmedia%2F73EADC242CDB46BD8ABF9DE895A6132C.ashx%0A%25PDF,100>
- Jensen, J. K., & Pedersen, N. J. M. (2020). *Analyse af udfordringer i uddannelsessektoren i Grønland En forundersøgelse til analyse af finansieringssiden*
- Jepson, G. R., Harris, M. F., Platt, S., & Tannahill, C. (2010). The effectiveness of interventions to change six health behaviours: a review of reviews. *BMC Public Health*, <https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-538>
- Jespersgaard, N., Hjarnø, & Tolstrup, J. S. (2020). *Unges brug af cannabis og andre euforiserende stoffer*. (). Sundhedsstyrelsen, SDU.dk. Sanne Pagh Møller Nicoline Jespersgaard Louise Hjarnaa

Janne S. Tolstrup <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2020/unges-brug-af-cannabis-og-andre-euforiserende-stoffer>

- Juul, S., Bech, B. H., Dahm, C. C., & Rytter, D. (2017). *Epidemiologi og evidens* (3rd ed.). Munksgaard.
- Kalmakis, K. A., & Chandler, G. E. (2014). *Health consequences of adverse childhood experiences: A systematic review*. Ovid Technologies (Wolters Kluwer Health). 10.1002/2327-6924.12215
- Kesmodel, U. S. (2018). Cross-sectional studies—what are they good for?10.1111/aogs.13331
- Kirkwood, B. R., & Sterne, J. A. C. (2003). *Essential Medical Statistics* (2nd ed.)
- Kleemann, N. (2023). *Grønland i tal 2023*. Grønlands Statistik.
- Krølner, R. F., Bonnesen, C. T., & Maindal, H. T. (2022). Problemanalyse. In K. Schultz Petersen, L. Ledderer, H. Therkildsen Maindal & C. Overgaard (Eds.), *Komplekse Interventioner* (1. udgave, 1. oplag ed.,). Forfatterne og Aalborg Universitetsforlag.
- Kvillemo, P., Strandberg, A. K., & Gripenberg, J. (2022). Attitudes to Cannabis Use and Public Prevention Information Among Young Adults: A Qualitative Interview Study With Implications for Prevention Practice. *Public Health Education and Promotion*, 1010.3389/fpubh.2022.830201
- Larsen, C. L. V., Hansen, C. B., Ingemann, C., Eika, M., Ingelise, J., Ivalu, O., Sørensen, K., Koch, A., Backer, V., & Bjerregaard, P. (2018). *Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018 - Levevilkår, livsstil og helbred Oversigt over indikatorer for folkesundheden Statens Institut for Folkesundhed*
- Launsø, L., Rieper, O., & Olsen, L. (2023). *Forskning om og med mennesker : forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning* (8th ed.). Munksgaard.
- Lee, C. M., Neighbors, C., & Woods, B. A. (2007). *Marijuana motives: Young adults' reasons for using marijuana*. Elsevier BV. 10.1016/j.addbeh.2006.09.010
- Leos-Toro, C., Fong, G. T., Meyer, S. B., & Hammond, D. (2020). Cannabis health knowledge and risk perceptions among Canadian youth and young adults.17(54)<https://doi.org/10.1186/s12954-020-00397-w>
- Liuzzi, L., Pine, D. S., Fox, N. A., & Auerbeck, B. B. (2023). Changes in Behavior and Neural Dynamics across Adolescent Development. *Journal of Neuroscience*, 43(50), 8723-8732. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.0462-23.2023>

- Lobbana, F., Barrowclough, C., Jeffery, S., Bucci, S., Taylor, K., Mallinson, S., Fitzsimmons, M., & Marshall, M. (2010). *Understanding factors influencing substance use in people with recent onset psychosis: A qualitative study*. Elsevier BV. 10.1016/j.socscimed.2009.12.026
- Lund, H. Å, Juhl, C. B., Andreasen, J., & Møller, A. M. (2014). *Håndbog i litteratursøgning og kritisk læsning: Redskaber til evidensbaseret praksis* (1st ed.). Munksgaard.
- Lyngsø Svartá, D. (2021). Unges brug af rusmidler. In C. Brandstrup Ottendahl, P. Bjerregaard, D. Lyngsø Svartá, I. Katajavaara Sørensen, I. Olesen, M. Stecher Nielsen & C. Viskum Lysken Larsen (Eds.), *Mental sundhed og helbred blandt 15-34 årige i Grønland* (). Statens Institut for Folkesundhed, SDU.
- Marmot, M., Allen, J., & Goldblatt, P. (2010). A social movement, based on evidence, to reduce inequalities in health : Fair Society, Healthy Lives (The Marmot Review). *Social Science & Medicine* (1982), 71(7), 1254-1258.
- Marmot, M., Friel, S., Bell, R., Houweling, T. A. J., & Taylor, S. (2008). Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. *The Lancet (British Edition)*, 372(9650), 1661-1669. 10.1016/S0140-6736(08)61690-6
- Meier, M. H., Caspi, A., Ambler, A., Harrington, H., Houts, R., Keefe, R. S. E., McDonald, K., Ward, A., Poulton, R., & Moffitt, T. (2012). Persistent cannabis users show neuropsychological decline from childhood to midlife.10.1073/pnas.1206820109
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (4. udgave ed.)
- Merton, R. K. (1936). The Unanticipated Consequences of Purposive Social Action. *American Sociological Review*, 1(6), 894-904. 10.2307/2084615
- Ministry of Higher Education and Science. (2014). *Danish Code of Conduct for Research Integrity*
- Morgan, M., Shanahan, J., & Signorielli, N. (2014). Cultivation Theory in the Twenty-First Century. In R. S. Fortner, & M. P. Fackler (Eds.), *The Handbook of Media and Mass Communication Theory* ()
- Mullin, C. J., & Cservenka, A. (2024). *Cannabis Use and Academic Performance in College Students: The Role of Procrastination*. Research Society on Marijuana. 10.26828/cannabis/2024/000215
- Niclasen. (2019). *HBSC Greenland. Data fra Skolebørnsundersøgelsen 2018* . Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

- Nordentoft, M., Erritzøe, D., Lange, P., Ege, P., Hjorthøj, C., & Pedersen, M. U. (2015). *Cannabis og sundhed*. ()
- Olsen, H. (2006). *Guide til gode spørgeskemaer*
- Olthof, M. I. A., Blankers, M., Laar, M. W. V., & Goudriaan, A. E. (2021). ICan, an Internet-based intervention to reduce cannabis use: study protocol for a randomized controlled trial. *Trials*, 22 <https://doi.org/10.1186/s13063-020-04962-3>
- Ottendahl, C. B., Bjerregaard, P., Lyngsø, D., Ivalu, S., Sørensen, K., Olesen, I., Stecher Nielsen, M., Viskum, C., & Larsen, L. (2021). *Mental sundhed og helbred blandt 15-34 årige i Grønland*
- Park, S., & Holody, K. J. (2018). Content, Exposure, and Effects of Public Discourses about Marijuana: A Systematic Review. *J Health Commun*, 10.1080/10810730.2018.1541369
- Patrick, M. E., Peterson, S. J., Terry-McElrath, Y. M., Rogan, S. E. B., & Solberg, M. A. (2024). Trends in coping reasons for marijuana use among U.S. adolescents from 2016 to 2022. *Addictive Behaviors*, 148, 107845. 10.1016/j.addbeh.2023.107845
- Peacock, A., Sawyer, S., & Raniti, M. (2023). *HOW SCHOOL SYSTEMS CAN IMPROVE HEALTH AND WELL-BEING*. World Health Organization.
- Pedersen, C. P., & Bjerregaard, P. (2012). *Det svære ungdomsliv. Unges Trivsel i Grønland 2011 - En undersøgelse om de ældste folkeskoleelever*
- Pedersen, K. B. (2012). Socialkonstruktivisme . In S. Juul, & K. B. Pedersen (Eds.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori : en indføring* (1st ed., pp. 187-232). Hans Reitzels Forlag.
- Petersen, K. S., & Andersen, P. T. (2022). Kapitel 13: Interessentinvolvering og samskabelse i interventionsforskning. In K. S. Petersen, H. T. Maindal, L. Ledderer & C. Overgaard (Eds.), *Komplekse Interventioner* (1. udgave, 1. oplag ed.,). Forfatterne og Aalborg Universitetsforlag.
- Rambøll. (2024). *Den gode undersøgelse*
- Ramlau-Hansen, C. H. (2016). Kapitel 25: Tværsnits- og kohorteundersøgelser . In S. Glasdam (Ed.), *Bachelorprojekter indenfor det sundhedsfaglige område* (2. Udgave ed.,). Forfatterne og Munksgaard.

- Raniti, M., Aston, R., Bennett, K., Cehun, E., De Nicolás Izquierdo, C., Fridgant, M., & M. Sawyer, S. (2021). *Making every school a health-promoting school - Global standards and indicators*. WHO.
- Rattray, J., & Jones, M. C. (2007). Essential elements of questionnaire design and development. *Journal of Clinical Nursing*, 16(2), 234-243. 10.1111/j.1365-2702.2006.01573.x
- Reenberg, A., Mathiasen, C., & Langgaard, E. K. (2023). *Forbud, folkesundhed og fremtidsmuligheder - vidensbidrag til videreudvikling til Grønlands nuværende politik om cannabis*
- Riis, O. P. (2005). *Samfundsvidenskab i praksis - introduktion til anvendt metode*. Hans Reitzel Forlag.
- Rosenstock, I. M., Strecher, V. J., & Becker, M. H. (1988). Social Learning Theory and the Health Belief Model. *Health Education & Behavior*, 15(2), 175-183. 10.1177/109019818801500203
- Rudd, R. E. (2007). Health literacy skills of U.S. adults. *Am J Health Behav*, 10.5555/ajhb.2007.31.supp.S8.
- Schultz Petersen, K., Ledderer, L., Therkildsen Maindal, H., & Overgaard, C. (2022). Kapitel 1: Introduktion til komplekse interventioner. In K. Schultz Petersen, L. Ledderer, H. Therkildsen Maindal & C. Overgaard (Eds.), *Komplekse Interventioner, I* (1. udgave, 1. oplag ed., pp. Kap. 1). Forfatterne og Aalborg Universitetsforlag.
- Seidler, I. K., Tolstrup, J. S., Bjerregaard, P., Crawford, A., & Larsen, C. V. L. (2023). *Time trends and geographical patterns in suicide among Greenland Inuit*. Springer Science and Business Media LLC. 10.1186/s12888-023-04675-2
- Skivington, K., Matthews, L., Simpson, S. A., Craig, P., Baird, J., Blazeby, J. M., Boyd, K. A., Craig, N., French, D. P., McIntosh, E., Peticrew, M., Rycroft-Malone, J., White, M., & Moore, L. (2021). Framework for the development and evaluation of complex interventions: gap analysis, workshop and consultation-informed update. *Health Technology Assessment (Winchester, England)*, 25(57), 1-132. 10.3310/hta25570
- Spear, L. P. (2000). *The adolescent brain and age-related behavioral manifestations*
- StataCorp. (2023). STATA [computer software]
- Stone, A. L. (2020). Adolescent Cannabis Use and Perceived Social Norm Trends Pre- and Post-Implementation of Washington State's Liberalized Recreational Cannabis Policy: Healthy Youth Survey, 2008-2018.10.1007/s11121-020-01136-0. PMID: 32507995

- Sundhedskommissionen. (2023). *Vores sundhedsvæsen – Vores fælles ansvar* . ().
- Sundhedsstyrelsen. (2018). *Forebyggelsespakke Stoffer*
- Sundhedsstyrelsen. (2022). *Cannabis som rusmiddel - Den aktuelle viden om rusvirkninger, skadevirkninger og udbredelse*. (). Sundhedsstyrelsen. <https://www.sst.dk/-/media/Viden/Stoffer/Over-sigt-over-stoffer/Sløvende-stoffer/Notat-om-cannabis.ashx>
- Sundhedsstyrelsen. (2024). *Udbredelse af illegale stoffer i befolkningen og blandt de unge* . (). SST.dk. <https://www.sundhedsstyrelsen.dk/-/media/Udgivelser/2024/Stoffer/Udbredelse-af-illegale-stoffer.ashx>
- Tomé, G., Matos, M. G. d., Simões, C., Camacho, I., & AlvesDiniz, J. (2012). How Can Peer Group Influence the Behavior of Adolescents: Explanatory Model. 10.5539/gjhs.v4n2p26
- Torrejón-Guirado, M., Baena-Jiménez, M. Á, Lima-Serrano, M., Vries, H. d., & Mercken, L. (2023). The influence of peer's social networks on adolescent's cannabis use: a systematic review of longitudinal studies. *Front. Psychiatry*, 14 <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2023.1306439>
- Vallgård, S. (2009). Sundhedspolitik i de skandinaviske lande . In S. Glasdam (Ed.), *Folkesundhed - i et kritisk perspektiv* (pp. 166-186). Dansk Sygeplejeråd.
- Vallgård, S., Diderichsen, F., & Jørgensen, T. (2014). *Sygdomsforebyggelse* (1. udgave , 4. oplag ed.). Munksgaard.
- Van Dooren, W., Hjortskov, M., F. De Vadder, S., & Verhoest, K. (2023). *The consistency of question-order bias in a changing political context*. Wiley. 10.1111/padm.12919
- Vilstrup, D. L., & Bennich, B. B. (2014). *Basal epidemiologi og statistik* (1st ed.). Munksgaard.
- Vogl, L. E., Newton, N. C., Champion, K. E., & Teesson, M. (2014). A universal harm-minimisation approach to preventing psychostimulant and cannabis use in adolescents: a cluster randomised controlled trial. *Subst Abuse Treat Prev Policy*, 9(24) <https://doi.org/10.1186/1747-597X-9-24>
- Volkow, N. D., Baler, R. D., Compton, W. M., & Weiss, S. R. B. (2016). Adverse Health Effects of Marijuana Use. 10.1056/NEJMra1402309
- Wesselmann, E. D., & Parris, L. (2021). Exploring the Links Between Social Exclusion and Substance Use, Misuse, and Addiction. *Frontiers in Psychology*, 12 10.3389/fpsyg.2021.674743

- WHO. (2016). *The health and social effects of nonmedical cannabis use*. (). WHO Library Cataloguing-in-Publication Data. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/251056/9789241510240-eng.pdf?sequence=1>
- WHO. (2024, *Alcohol, Drugs and Addictive Behaviours Unit*. WHO.int. <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/alcohol-drugs-and-addictive-behaviours/drugs-psychoactive/cannabis>
- Willoughby, J. F., Hust, S. J. T., Li, J., & Couto, L. (2023). *Exposure to Pro and Anti-Cannabis Social Media Messages and Teens' and College Students' Intentions to Use Cannabis*. Informa UK Limited. 10.1080/10410236.2022.2162707
- WMA. (2022, Sep 6,). *WMA declaration of helsinki - Ethical principles for medical research involving human subjects*. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>
- Zaharakis, N. M., Mason, M. J., Mennis, J., Light, J., Rusby, J. C., Westling, E., Crewe, S., Flay, B. R., & Way, T. (2018). School, Friends, and Substance Use: Gender Differences on the Influence of Attitudes toward School and Close Friend Networks on Cannabis Involvement.10.1007/s11121-017